

Handelspolitik

Sammanfattning

Utskottet föreslår ett tillkännagivande till regeringen med anledning av ett motionsyrkande som rör främjande av livsmedelsexport. Utskottet framhåller vikten av att pågående exportprogram och andra åtgärder inom ramen för livsmedelsfrämjandet når små och medelstora företag i hela landet, även de som i dag inte exporterar, för att därigenom lyfta svensk matkultur och svenska råvaror och ytterligare främja svensk livsmedelsexport.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår övriga motionsyrkanden, främst med hänvisning till den förda politiken samt pågående insatser och utredningar. Motionerna gäller internationell handel, EU:s inre marknad, handels- och investeringsfrämjande samt hållbart företagande.

I betänkandet finns det 19 reservationer (S, M, SD, MP, C, V, L, KD). I en reservation föreslås att riksdagen inte ska göra något tillkännagivande (S, MP, V).

Behandlade förslag

Cirka 100 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2017/18.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	7
Ärendet och dess beredning.....	7
Utskottets överväganden.....	8
Internationell handel.....	8
Motionerna.....	8
Vissa kompletterande uppgifter.....	13
Utskottets ställningstagande.....	24
EU:s inre marknad.....	29
Motionerna.....	29
Vissa kompletterande uppgifter.....	31
Utskottets ställningstagande.....	35
Handels- och investeringsfrämjande.....	38
Motionerna.....	38
Vissa kompletterande uppgifter.....	43
Utskottets ställningstagande.....	49
Hållbart företagande.....	54
Motionerna.....	54
Vissa kompletterande uppgifter.....	55
Utskottets ställningstagande.....	58
Reservationer.....	60
1. Främjande av internationell handel, punkt 1 (M, C, L, KD).....	60
2. Främjande av internationell handel, punkt 1 (SD).....	63
3. Handel med sälprodukter, punkt 2 (M, SD).....	66
4. Övrigt om internationell handel, punkt 3 (M).....	67
5. Övrigt om internationell handel, punkt 3 (V).....	68
6. Övrigt om internationell handel, punkt 3 (L).....	70
7. Främjande av EU:s inre marknad, punkt 4 (M).....	71
8. Främjande av EU:s inre marknad, punkt 4 (C).....	72
9. Främjande av EU:s inre marknad, punkt 4 (L).....	72
10. Exportförbud för snus, punkt 5 (M, SD).....	73
11. Övrigt om handel på den inre marknaden, punkt 6 (SD).....	74
12. Vissa övergripande frågor om handels- och investeringsfrämjande, punkt 7 (M, C, L, KD).....	76
13. Vissa övergripande frågor om handels- och investeringsfrämjande, punkt 7 (SD).....	79
14. Främjande av livsmedelsexport, punkt 8 (S, MP, V).....	81
15. Övrigt om handels- och investeringsfrämjande, punkt 9 (M).....	83
16. Övrigt om handels- och investeringsfrämjande, punkt 9 (V).....	84
17. Övrigt om handels- och investeringsfrämjande, punkt 9 (KD).....	87
18. Hållbart företagande, punkt 10 (M).....	88
19. Hållbart företagande, punkt 10 (V).....	89
Särskilda yttranden.....	91
1. Främjande av internationell handel, punkt 1 (V).....	91
2. Hållbart företagande, punkt 10 (SD).....	91
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	92
Motioner från allmänna motionstiden 2017/18.....	92

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Internationell handel

1. Främjande av internationell handel

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:3 av Caroline Szyber (KD),

2017/18:932 av Johan Nissinen m.fl. (SD) yrkandena 2 och 5–9,

2017/18:3008 av Karin Enström m.fl. (M, C, L, KD) yrkandena 1, 2, 5–8 och 10,

2017/18:3194 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 11,

2017/18:3239 av Karin Enström m.fl. (M) yrkandena 31 och 34,

2017/18:3240 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 5,

2017/18:3352 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 23,

2017/18:3404 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 6,

2017/18:3408 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 6,

2017/18:3410 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkandena 1, 2, 6–8 och 11,

2017/18:3419 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkandena 1 och 13,

2017/18:3519 av Josef Fransson (SD) yrkande 3,

2017/18:3613 av Said Abdu m.fl. (L) yrkande 1 och

2017/18:3684 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 5 och 6.

Reservation 1 (M, C, L, KD)

Reservation 2 (SD)

2. Handel med sälprodukter

Riksdagen avslår motion

2017/18:3348 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 17.

Reservation 3 (M, SD)

3. Övrigt om internationell handel

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:103 av Edward Riedl (M),

2017/18:149 av Said Abdu och Lars Tysklind (båda L) yrkande 2,

2017/18:490 av Jeff Ahl (SD) yrkande 4,

2017/18:529 av Yasmine Posio Nilsson m.fl. (V) yrkande 5,

2017/18:1141 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 15,

2017/18:1277 av Pål Jonson (M),

2017/18:3419 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 9 och

2017/18:3519 av Josef Fransson (SD) yrkande 2.

Reservation 4 (M)

Reservation 5 (V)

Reservation 6 (L)

*EU:s inre marknad***4. Främjande av EU:s inre marknad**

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:3194 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 10,

2017/18:3419 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkande 2 och

2017/18:3788 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 16.

Reservation 7 (M)

Reservation 8 (C)

Reservation 9 (L)

5. Exportförbud för snus

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:902 av Johan Nissinen m.fl. (SD),

2017/18:3258 av Erik Bengtzboe och Jesper Skalberg Karlsson (båda M) och

2017/18:3345 av Jonas Jacobsson Gjørtler m.fl. (M) yrkande 31.

Reservation 10 (M, SD)

6. Övrigt om handel på den inre marknaden

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:112 av Jimmy Ståhl (SD),

2017/18:725 av Anna Wallentheim (S),

2017/18:903 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2,

2017/18:3520 av Mikael Jansson (SD) och

2017/18:3744 av Sofia Damm (KD) yrkandena 1 och 2.

Reservation 11 (SD)

*Handels- och investeringsfrämjande***7. Vissa övergripande frågor om handels- och investeringsfrämjande**

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:930 av Johan Nissinen m.fl. (SD) yrkandena 1–3,

2017/18:932 av Johan Nissinen m.fl. (SD) yrkandena 3 och 4,

2017/18:1600 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 4,

2017/18:3008 av Karin Enström m.fl. (M, C, L, KD) yrkandena 3, 4 och 9,

2017/18:3301 av Jamal El-Haj (S),

2017/18:3410 av Lars Hjälmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkandena 3–5, 9, 10, 12, 13 och 15,

2017/18:3419 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkandena 3, 4 i denna del, 6–8 och 11,

2017/18:3747 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 30,

2017/18:3777 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 6 och

2017/18:3887 av Martin Kinnunen och Runar Filper (båda SD) yrkande 6.

Reservation 12 (M, C, L, KD)

Reservation 13 (SD)

8. Främjande av livsmedelsexport

Riksdagen ställer sig bakom det utskottet anför om främjande av livsmedelsexport och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3410 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 16.

Reservation 14 (S, MP, V)

9. Övrigt om handels- och investeringsfrämjande

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:529 av Yasmine Posio Nilsson m.fl. (V) yrkande 7,

2017/18:530 av Yasmine Posio Nilsson m.fl. (V) yrkande 6,

2017/18:555 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 23, 25 och 27,

2017/18:1059 av Patrik Björck m.fl. (S),

2017/18:1140 av Emma Wallrup m.fl. (V) yrkande 9,

2017/18:3327 av Edward Riedl (M),

2017/18:3345 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 30,

2017/18:3419 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkandena 4 i denna del och 5,

2017/18:3426 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 19 och

2017/18:3741 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 7.

Reservation 15 (M)

Reservation 16 (V)

Reservation 17 (KD)

Handel och hållbart företagande

10. Hållbart företagande

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:534 av Lotta Johnsson Fornarve m.fl. (V) yrkande 8,

2017/18:1029 av Désirée Pethrus (KD) yrkande 4,

2017/18:2302 av Markus Wiechel (SD),

2017/18:2711 av Johan Büser och Anna Johansson (båda S) yrkande 1,

2017/18:3330 av Amineh Kakabaveh (V) yrkandena 14 och 15 samt

2017/18:3405 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 14.

Reservation 18 (M)

Reservation 19 (V)

Stockholm den 15 mars 2018

På näringsutskottets vägnar

Jennie Nilsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jennie Nilsson (S), Lars Hjalmered (M), Åsa Westlund (S), Per-Arne Håkansson (S), Josef Fransson (SD), Hanif Bali (M), Mattias Jonsson (S), Mattias Bäckström Johansson (SD), Maria Weimer (L), Penilla Gunther (KD), Sofia Fölster (M), Patrik Engström (S), Jessika Roswall (M), Peter Helander (C), Lorentz Tovatt (MP), Håkan Svenneling (V) och David Lindvall (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlas 102 yrkanden från den allmänna motionstiden 2017/18 om olika handelspolitiska frågor. Motionerna behandlas under följande fyra avsnitt: Internationell handel, EU:s inre marknad, Handels- och investeringsfrämjande och Hållbart företagande.

Utskottet fick den 15 mars 2018 information av företrädare för Europeiska kommissionens representation i Sverige, Kommerskollegium och Sveriges export- och investeringsråd (Business Sweden) om den amerikanska presidentens beslut att införa tullavgifter på stål- och aluminiumimport till USA.

Utskottets överväganden

Internationell handel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om främjande av internationell handel, handel med sälprodukter och övrigt om internationell handel. Utskottet hänvisar bl.a. till den förda politiken och pågående insatser.

Jämför reservation 1 (M, C, L, KD), 2 (SD), 3 (M, SD), 4 (M), 5 (V) och 6 (L) samt särskilt yttrande 1 (V).

Motionerna

I kommittémotion 2017/18:3410 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 1 förordas ett tillkännagivande om att regeringen ska fortsätta att stå upp för frihandel, fortsätta att riva handelshinder och samtidigt värna konsumentskydd och miljö. Handel med omvärlden sägs utgöra grunden för en välmående ekonomi. Motionärerna framhåller samtidigt vikten av att frihandelsavtal inte leder till sänkta nivåer vad gäller hälsa, miljö, djurskydd och säkerhet och är övertygade om att frihandel går att förena med dessa värden. Motionärerna föreslår vidare tillkännagivanden om att Sverige ska vara pådrivande för ambitiösa handels- och investeringsavtal mellan EU och andra delar av världen (yrkande 2) och att Sverige ska vara en aktiv röst i världen och i Världshandelsorganisationen (WTO) som driver på för fler och mer omfattande globala frihandelsavtal (yrkande 6). Motionärerna menar att varje frihandelsavtal som sluts gynnar svenska företag, och de är därmed viktiga för Sveriges handelsförbindelser. Utöver det transatlantiska handels- och investeringsavtalet (Transatlantic Trade and Investment Partnership, TTIP) mellan EU och USA och avtalet om handel och ekonomi mellan EU och Kanada (CETA) omnämns EU:s avtal med Singapore och flera av de västafrikanska länderna (Ecowas). Motionärerna ser med oro på att protektionismen enligt WTO, kommissionen och OECD sedan 2008 ökar och menar vidare att riksdagen genom ett tillkännagivande ska uppmana regeringen att utveckla en strategi för att motverka protektionism i världen (yrkande 7). Vidare anförs i yrkande 8 att frihandel, marknadsekonomi, respekt för mänskliga rättigheter och demokrati är viktiga faktorer för en positiv ekonomisk utveckling. Riksdagen bör därför tillkännage för regeringen att svensk handelspolitik ska vara en tydlig röst för demokrati, mänskliga rättigheter, rättsstatens principer samt jämställdhet. Sverige bör driva på för att föra in dessa värden i de handelsavtal som sluts, och svenska företrädare på politisk nivå måste våga tala med diktaturers representanter om dessa frågor. Vidare ska svenska företag uppmanas att vara föredömen utomlands vad gäller affärsetik, arbetsvillkor,

miljöhänsyn och socialt ansvarstagande. I motionen förordas även ett tillkännagivande om att utveckla handeln med mindre välutvecklade länders ekonomier (yrkande 11). Handel är på många sätt enligt vad som anförs i motionen ett redskap för utveckling, inte minst för mindre välutvecklade länders ekonomier. Genom att handla med utvecklingsländerna växer deras ekonomier, och utvecklingsländernas medborgare får större möjlighet att påverka sin framtid. Motionärerna lyfter fram den ökade e-handels bidrag i den utvecklingen.

Även i motion 2017/18:3008 av Karin Enström m.fl. (M, C, L, KD) föreslås tillkännagivanden om att Sverige ska fortsätta att stå upp för frihandel, fortsätta att riva handelshinder och samtidigt värna konsumentskydd och miljö (yrkande 1), att Sverige ska vara en aktiv röst i världen och i WTO som driver på för fler och mer omfattande globala frihandelsavtal (yrkande 5), att regeringen bör utveckla en strategi inom ramen för EU-samarbetet för att motverka protektionism (yrkande 6), att svensk handelspolitik ska vara en tydlig röst för demokrati, mänskliga rättigheter, rättsstatens principer samt jämställdhet (yrkande 7) och att utveckla handeln med mindre välutvecklade länders ekonomier (yrkande 8). Motiveringen är i stort sett likalydande med den som anförs i motion 2017/18:3410 (M, C, L, KD). Därtill föreslås ett tillkännagivande om att Sverige ska vara pådrivande för ett ambitiöst transatlantiskt handels- och investeringsavtal (TTIP) mellan EU och USA (yrkande 2). Motionärerna menar att ett frihandelsavtal mellan EU och USA skulle vara helt avgörande för hur världshandeln utvecklas under de kommande decennierna och att ett uteblivet eller kraftigt försenat avtal drastiskt kommer att påverka Sveriges handel och exportmöjligheter. Motionärerna lyfter också fram den internationella handelns centrala roll i Agenda 2030. Handel framhålls som ett viktigt instrument för att nå ekonomisk, social och miljömässig hållbar utveckling, och motionärerna förordar ett tillkännagivande om att Agenda 2030-målen för handelspolitik bör tas i beaktande vid upprättande av handelsavtal (yrkande 10).

Vikten av frihandel och dess betydelse för ökat välbefinnande framhålls också i kommittémotion 2017/18:3239 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 31. Fler frihandelsavtal sägs bidra till en ökad förmåga att sätta standarder för den globala ekonomin vad gäller handel, respekt för internationell rätt och avtal, liksom för hälsa och miljö. Välbefinnandet leder i sin tur till en gemensam styrka frö att värna fred och säkerhet, liksom demokrati och mänskliga fri- och rättigheter, vilket är avgörande för den globala utvecklingen. Motionärerna identifierar flera områden där de menar att det behöver läggas mer kraft på att ta bort handelshinder, t.ex. tjänstehandel, handeln inom den digitala ekonomin och handeln med gröna varor, tjänster och tekniker. Motionärerna lyfter också fram betydelsen av att fördjupa det nordiska samarbetet bl.a. genom att avskaffa gränshinder. I motionen framhålls vidare betydelsen av att prioritera energisäkerhet i frihandelsförhandlingar. Motionärerna anser att det i de frihandelsavtal som EU förhandlar bör ingå ett särskilt energikapitel och att tullarna på gröna varor, grön energi och grön teknik måste slopas helt. Det måste

också enligt motionärerna finnas en bättre samstämmighet i EU:s handelspolitik. De höga antidumpningstullarna som EU ofta lägger på förnybar energi och energiteknik är kontraproduktiva. Sverige ska enligt motionärerna vara den främsta rösten för frihandel och öppenhet, inom EU och i världen. EU:s frihandelsavtal ska vara så ambitiösa och heltäckande som möjligt. Vidare bör Sverige driva på för ett nytt globalt frihandelsavtal inom ramen för WTO. Vidare framhålls liksom i motionerna 2017/18:3008 (M, C, L, KD) och 2017/18:3410 (M, C, L, KD) vikten av frihandel, marknadsekonomi, respekt för mänskliga rättigheter och demokrati för att åstadkomma en positiv ekonomisk utveckling. Handelsavtal får inte leda till sänkta nivåer vad gäller hälsa, miljö, djurskydd och säkerhet, och svenska företag ska uppmuntras att vara föredömen utomlands när det gäller affärsetik, arbetsvillkor, miljöhänsyn och socialt ansvarstagande (yrkande 34). Riksdagen bör enligt motionärerna genom två tillkännagivanden uppmana regeringen att verka i linje med den beskrivna riktningen.

I kommittémotion 2017/18:3240 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 5 förordas ett tillkännagivande om att Sverige alltid ska vara ledande i fråga om att i EU bejaka globaliseringen, främja frihandel och verka för fler frihandelsavtal. Motionärerna lyfter särskilt fram TTIP och menar att Sverige trots avtalets osäkra framtid måste fortsätta att ha som mål att arbeta för att ett sådant avtal kommer på plats.

I kommittémotion 2017/18:3348 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 17 förordas ett tillkännagivande om att regeringen ska ta fram en strategi för hur den har tänkt agera för att säkerställa att handeln med sälprodukter ska tillåtas igen. Motionärerna anför att avsaknaden av ett undantag skapar etiska problem eftersom jakten på säl behövs för att skydda fisket samtidigt som förbudet gör att det inte går att nyttja de sälar som jagas.

Att underlätta för handeln med miljövänliga och miljöförbättrande produkter är ett alldeles utmärkt sätt att hantera klimathot och andra miljöproblem sägs det i kommittémotion 2017/18:3352 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M). Motionärerna anser därför att riksdagen genom ett tillkännagivande ska uppmana regeringen att driva på arbetet i EU för att få till ett grönt frihandelsavtal, det s.k. Environmental Goods Agreement (EGA) (yrkande 23).

I kommittémotion 2017/18:3404 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 6 föreslås ett tillkännagivande om att Sverige ska verka för att minska tullar och andra handelshinder för miljövänlig energiteknik, såsom solceller. På så vis kan den önskvärda globala teknikspridningen gå snabbare.

Skilda regler som råder på olika marknader utgör ett stort tillväxthämmande byråkratiskt hinder, anför det i kommittémotion 2017/18:3408 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 6. Motionärerna menar att det därför är av yttersta vikt att Sverige är med och driver på för fler frihandelsavtal för att genom dessa få på plats ett bra gemensamt regelverk där parterna kan komma överens om standarder och andra regelförenklingar och förordar ett tillkännagivande med den inriktningen.

Liksom i motionerna 2017/18:3008 (M, C, L, KD) och 2017/18:3410 (M, C, L, KD) föreslås i kommittémotion 2017/18:3419 av Lars Hjalmered (M) yrkande 1 ett tillkännagivande om att Sverige ska vara en pådrivande och aktiv röst i världen och i WTO och verka för mer omfattande globala frihandelsavtal, motverka protektionism och vara en tydlig röst för global frihandel. Vidare förordas ett tillkännagivande om att Sverige ska verka för att det i bilaterala och plurilaterala handelsavtal skapas funktionella tvistlösningsmekanismer som underlättar för små och medelstora företag att etablera sig i andra länder (yrkande 9). Väl fungerande tvistlösningsmekanismer mellan stater och investerande företag hör enligt motionärerna till handelsavtalens grundfundament och är till för situationer då investerare anser sig ha blivit diskriminerade eller på annat sätt oskäligt behandlade av en stat. I likhet med i motion 2017/18:3404 (M) föreslås också ett tillkännagivande om att Sverige ska verka för att minska tullar och andra handelshinder för miljövänlig energiteknik, såsom solceller (yrkande 13).

I motion 2017/18:103 av Edward Riedl (M) förordas att regeringen bör göra en översyn av hur fler gränshinder mellan Sverige och Norge kan rivas i syfte att främja handeln mellan länderna eftersom framför allt små företag avskräcks från att kliva in på den norska marknaden på grund av de hinder som uppstått som en konsekvens av att Sverige är medlem i EU medan Norge inte är det.

Även i motion 2017/18:1277 av Pål Jonson (M) föreslås att riksdagen genom ett tillkännagivande ska begära en översyn av hur fler gränshinder mellan Sverige och Norge kan rivas i syfte att öka handeln mellan länderna.

I kommittémotion 2017/18:932 av Johan Nissinen m.fl. (SD) förordas ett tillkännagivande om att regeringen ska verka för icke snedvridande konkurrensregler nationellt och globalt (yrkande 2). Stora exportnationer och ekonomiskt tunga nationer ska inte kunna agera protektionistiskt och ge marknadsstöd och snedvridande subventioner till sin egen industri. Vidare bör riksdagen enligt motionärerna tillkännage för regeringen att Sverige ska verka för en öppen och fri handel samt motverka protektionism (yrkande 5). Sverige bör föra en frihandelsvänlig linje både som nation och inom EU och internationella forum, som t.ex. WTO. I motionen föreslås vidare ett tillkännagivande om att handelsavtal i första hand ska prioritera en real tillväxt i den svenska industrin (yrkande 6). Handelsavtal kan därför enligt motionärerna riktas mot t.ex. regionala delar av världen eller slutas genom bilaterala och multilaterala avtal nationer emellan för att uppnå bästa möjliga effekt. Samtidigt anser motionärerna att även andra än rent ekonomiska intressen bör kunna beaktas i handelsavtal och förordar ett tillkännagivande om att handelsavtal bör innefatta djuretik, s.k. corporate social responsibility (CSR) och miljöaspekter där prioriteringen ligger på ett minskat koldioxidläckage (yrkande 7). Motionärerna är generellt sett positiva till ett handelsavtal mellan EU och USA, även om de samtidigt påtalar vissa svårigheter och utmaningar som finns med att sluta ett avtal, och förordar bl.a. att parterna i första hand bör se över de områden som har störst möjlighet till regelsamarbete snarare än att försöka hitta gemensamma nämnare för alla sektorer. Motionärerna understryker att avtalet inte får

utmytna i en situation där företag generellt ska kunna stämma stater med stöd av avtalet, där den svenska modellen skadas, eller i en situation där avtalet i övrigt leder till en underminering av det svenska självbestämmandet (yrkande 8). Motionärerna betonar vidare vikten av att förhandlingarna om ett framtida handelsavtal mellan EU och Storbritannien genomförs skyndsamt. Detta skulle enligt motionärerna ge EU mer trovärdighet, men framför allt underlätta för investeringar både i Sverige och i Storbritannien eftersom det ger en möjlighet för företagen att planera sin kommande verksamhet. Riksdagen bör därför tillkännage för regeringen att Sverige ska vara en drivande kraft inom EU för att ett nytt handelsavtal ska komma till stånd (yrkande 9).

Vid ett utträde ur EU ska Sverige inleda förhandlingar om medlemskap i Efta för att dra nytta av de frihandelsavtal som Efta har med ett flertal länder i världen. Detta bör riksdagen enligt vad som anförs i motion 2017/18:490 av Jeff Ahl (SD) yrkande 4 tillkännage för regeringen.

I motion 2017/18:3519 av Josef Fransson (SD) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om tillsätta en utredning om hur ett bilateralt handelsavtal skulle kunna utformas mellan EU och Sverige vid ett svenskt utträde ur EU. Motionären anför att vissa av EU:s medlemsländer i brexitförhandlingarna framställt orimliga krav för att medvetet försöka få förhandlingarna att haverera. Motionären menar att detta är mycket olyckligt och anser att riksdagen bör tillkännage för regeringen att den ska bidra till att EU förhandlar lojalt och stödja upprättandet av ett djupgående bilateralt handelsavtal mellan EU/EES och Storbritannien (yrkande 3).

Sverige ska driva på för att EU ska ta ett globalt ledarskap för fler handelsavtal enligt vad som anförs i Centerpartiets motion 2017/18:3684 av Annie Lööf m.fl. yrkande 5. Partiet föreslår ett tillkännagivande med den inriktningen och framhåller särskilt frihandelsavtalen med USA, Kina, Indien och ett framtida avtal med Storbritannien. Motionärerna föreslår även ett tillkännagivande om att Sverige ska driva att EU ska utvecklas som global frihandelsaktör och samtidigt arbeta för att de standarder som förhandlas fram inom EU får global spridning (yrkande 6).

Utvecklingsländer behöver få tillgång till modern miljöteknik om de ska ha några möjligheter att bromsa sina egna utsläpp och samtidigt utvecklas, sägs det i partimotion 2017/18:1141 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 15. För att få tillgång till den modernaste och miljövänligaste tekniken måste utvecklingsländerna i dag betala dyra patentlicenser, vilket de inte har råd med. I stället får de använda sig av gammal teknik där patenträtten har gått ut. Riksdagen bör därför genom ett tillkännagivande uppmana regeringen att i internationella klimatförhandlingar och andra forum verka för att miljöteknik och vissa livsmedelstekniker som begränsar klimatförändringarna ges liknande undantag som finns inom TRIPS-avtalet gällande livsbesparande mediciner.

Frågor om handel och ekonomiskt samarbete kan inte frikopplas från frågor om folkrätt och mänskliga rättigheter, sägs det i kommittémotion 2017/18:529 av Yasmine Posio Nilsson m.fl. (V). Motionärerna föreslår därför ett tillkännagivande om handelsavtal som inte begränsar tekniska utvecklingar som inte är skyddade av TRIPS-avtalet.

givande om att Sverige som medlem i EU bör verka för att kommande associerings- och handelsavtal ska villkoras med respekt för de mänskliga rättigheterna och folkrätten (yrkande 5).

I Liberalernas motion 2017/18:3194 av Jan Björklund m.fl. yrkande 11 förordas ett tillkännagivande om mer europeisk frihandel med omvärlden. Motionärerna anser att EU ska driva på i WTO för låga tullar, liberaliserad tjänstehandel och globalt regelsamarbete. Vidare ska EU enligt vad som anförs i motionen arbeta för att förhandla fler omfattande frihandelsavtal med partner i omvärlden, inklusive driva på för att återstarta förhandlingarna med USA.

I motion 2017/18:149 av Said Abdu och Lars Tysklind (båda L) yrkande 2 förordas ett tillkännagivande om att de handelstraktat som reglerar handeln mellan Sverige och Norge ska ses över för att förenkla gränshandeln mellan länderna. Även om mycket har gjorts för att underlätta gränshandeln är det enligt motionärerna fortfarande långt tills drömmen om fri handel blir verklig.

I kommittémotion 2017/18:3613 av Said Abdu m.fl. (L) yrkande 1 efterfrågas en ny modern företagspolitik för att möta globaliseringens och digitaliseringens utmaningar. Motionärerna anför att det i utmaningarna även finns en potential att stärka tjänstesektorns och industrins långsiktiga konkurrenskraft på en global marknad.

I motion 2017/18:3 av Caroline Szyber (KD) anförs att EU är en av Taiwans viktigaste handelspartner, och Sverige uppges vidare ha ett stort exportutbyte med Taiwan. Motionären föreslår därför att Sverige ska verka för att EU ska ingå ett bilateralt investeringsavtal med Taiwan. Detta skulle i förlängningen enligt vad som sägs i motionen bidra till att skapa fler arbetstillfällen för bägge parter.

Vissa kompletterande uppgifter

Målet för handelspolitiken

I budgetpropositionen för 2008 (prop. 2007/08:1 utg.omr. 24) fastslogs det nu gällande målet för utrikeshandel och handels- och investeringsfrämjande inom utgiftsområde 24 Näringsliv. Målet är högsta möjliga grad av frihandel, en effektiv inre marknad och en öppen handelspolitik i EU, ett förstärkt multilateralt handelssystem inom Världshandelsorganisationen (WTO), ett ökat handelsutbyte mellan Sverige och världen samt ökade utländska investeringar i Sverige.

Inriktningen för regeringens politik för internationell handel

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1, utg.omr. 24) presenterar regeringen inriktningen för sin politik för den internationella handeln. Här framhåller regeringen att Sverige som ett handelsberoendeland verkar för en öppen, fri och rättvis handel. Mot bakgrund av att den globala handeln bromsade in efter den finansiella krisen 2008 och att den nu växer i betydligt lång-

sammare takt uppger regeringen att målet med politiken är att skapa förutsättningar för hållbar tillväxt och för ett moderniserat handelsregelverk. Regeringen konstaterar att en alltmer tjänsteberoende och digitaliserad handel växer fram både globalt och på EU:s inre marknad. Regeringen prioriterar därför ett arbete som syftar till att underlätta handel med varor och tjänster samt skapar de rätta förutsättningarna för investeringar och en framtidsinriktad digital ekonomi. Sverige uppges bidra till utveckling och det internationella regelsamarbetet på både multilateral, regional och bilateral nivå. Regeringen lägger i detta sammanhang stor vikt vid arbetet i WTO och EU:s pågående frihandelsförhandlingar med t.ex. Japan. Regeringen uppger att den kommer att arbeta för progressiva internationella handelsavtal och riva handelshinder samtidigt som den står upp för miljön, jämställdhet, löntagarnas intressen och människors hälsa. Regeringens uppfattning är vidare att handelsavtal ska respektera demokratiskt fattade beslut.

Enligt vad som framförs i propositionen fortsätter Sverige att arbeta för en fri och rättvis handel som kan bidra till en bättre utveckling för människor som lever i fattigdom. För att nå goda utvecklingseffekter stöder regeringen länderna i Västafrika med genomförandet av de ekonomiska partnerskapsavtalen.

Regeringen fortsätter att driva att EU ska ha en öppen och regelbaserad handelspolitik gentemot omvärlden. I linje med detta fortsätter regeringen att motverka EU:s användande av handelspolitiska skyddsåtgärder och förslag om att minska tillträdet till EU:s marknad för offentlig upphandling.

När det gäller den framtida handelsrelationen med Storbritannien uppger regeringen att den verkar för att handeln mellan EU27 och Storbritannien ska fortsätta så friktionsfritt som möjligt. I ett första stadium prioriteras utträdesavtalet som huvudsakligen berör den inre marknaden, tullfrågor och WTO-åtaganden. I ett andra skede ökar fokus på förhandlingarna om ett nytt handelsavtal mellan EU och Storbritannien.

Kommissionens handelspaket

Den 13 september 2017 presenterade kommissionen meddelandet i En balanserad och progressiv handelspolitik för att styra globaliseringen (KOM(2017) 492), ett paket med nya förslag på hur EU:s handelsagenda skulle kunna utvidgas och fullbordas. Kommissionen listar följande delar i sitt handelspaket:

- ett förslag till förordning om inrättande av en ram för granskning av utländska direktinvesteringar i EU
- rekommendationer om att inleda förhandlingar om handelsavtal med Australien och Nya Zeeland
- en rekommendation om att inleda multilaterala förhandlingar om inrättande av en multilateral domstol för lösning av investeringstvister
- beslutet att kommissionen från och med nu ska offentliggöra sina rekommendationer till förhandlingsdirektiv för handelsavtal
- beslutet att inrätta en grupp som ska ge råd om EU:s handelsavtal.

I kommissionens strategi för att uppnå en balanserad och progressiv handelspolitik för att styra globaliseringen ingår dels beseglande av nya handelspartnerskap för att skapa progressiva regler för världshandeln, dels en fast handels- och investeringspolitik som skyddar EU:s intressen och uppnår rättvisa genom att alla parter agerar enligt regler – med lojala konkurrensvillkor, och utan illojala subventioner – dels transparenta och inkluderande förhandlingsprocesser för att ta fram handelsavtal som är ändamålsenliga.

Kommissionen sammanfattar meddelandet med att framhålla att det är väsentligt för EU att försvara ett öppet och regelbaserat multilateralt handelssystem och föra en fast och proaktiv handelspolitik som baseras på öppenhet, och som säkerställer EU:s fortsatta välstånd och hållbar utveckling av den europeiska ekonomin. För att uppnå detta måste EU främja en ambitiös, progressiv, öppen och värde- och regelbaserad handelsagenda på internationell nivå. Detta innebär en handelspolitik som inte bara skapar nya ekonomiska möjligheter för företag och invånare utan även återspeglar och främjar de universella värden som unionen bekänner sig till, och som bevarar staternas rätt att reglera i det allmänna intresset.

Kommissionens handelsstrategi – handel för alla

Den 14 oktober 2015 presenterade kommissionen meddelandet om en ny handels- och investeringsstrategi: Handel för alla, mot en mer ansvarsfull handels- och investeringsstrategi (KOM(2015) 497). Meddelandet har behandlats av utskottet i ett utlåtande (utl. 2015/16:NU8).

I september 2017 presenterade kommissionen en genomföranderapport av strategin (KOM(2017) 491). I rapporten beskriver kommissionen det arbete och de framsteg som har gjorts för att uppnå de åtaganden som gjorts inom ramen för strategin under fem tematiskt indelade avsnitt: en handelspolitik som bemöter globaliseringen; se till att handeln skapar fördelar för alla; att förankra handels- och investeringspolitiken i universella värderingar; inkluderande beslutsfattande som är öppet för insyn; engagera partner runt om i världen.

Kommissionen konstaterar i rapporten att det hittills har gjorts avsevärda konkreta framsteg mot en effektiv, öppen och ansvarsfull handelspolitik som svar på ekonomiska utmaningar och för att ta vara på möjligheter. EU utformar reglerna för global handel genom progressiva och innovativa avtal, exempelvis avtalen med Kanada och Japan. Kommissionen noterar vidare att det pågående arbetet behöver slutföras på ett framgångsrikt sätt genom att noggrant genomföra de överenskomna avtalen för att se till att de nya möjligheterna skapar konkreta fördelar ute på fältet. Dessutom måste EU fortsätta driva sin strategi för moderna regler för handel i de pågående förhandlingarna inom WTO och med EU:s bilaterala partner. Vidare kan EU även dra lärdom av erfarenheterna från det praktiska genomförandet för att uppdatera och anpassa sina åtgärder

och diskutera t.ex. tillämpningen av bestämmelser om hållbar utveckling. Slutligen anger kommissionen att man kommer att utforska nya områden inom handelspolitiken, t.ex. jämställdheten mellan könen.

WTO

Utskottet har i ett tidigare handelspolitiskt betänkande (bet. 2015/16:NU9) beskrivit WTO:s bakgrund och organisation. Här nämns även WTO:s tre huvudavtal (GATT, GATS och TRIPS). I betänkandet redogjordes även för WTO:s tionde ministerkonferens som hölls den 15–18 december i Nairobi 2015, Kenya och innehållet i det s.k. Nairobi-paketet och det uppdaterade informationsteknikavtalet (ITA II) som båda antogs vid ministerkonferensen.

Utskottet har även i ett tidigare betänkande (bet. 2013/14:NU13) redogjort för det s.k. minipaketet med frågor som antogs vid den nionde ministerkonferensen på Bali i december 2013. Avtalet på Bali innehöll ett avtal om förenklade handelsprocedurer och en överenskommelse om vissa jordbruksfrågor och ett antal utvecklingsfrågor. Avtalet om förenklade handelsprocedurer trädde i kraft i februari 2017.

Den 11–14 december 2017 ägde den elfte ministerkonferensen rum i Buenos Aires. Utsikterna att nå en överenskommelse i Buenos Aires var redan innan ministerkonferensen små. I en ministerdeklaration enades slutligen medlemsländerna i ett beslut om fiskesubventioner som slår fast de framsteg som gjorts och ett uttalande om att förhandlingarna fortsätter. Målet är ett avtal vid nästa ministermöte om att förbjuda subventioner till illegalt, oreglerat och orapporterat fiske samt överfiske. Vidare beslutades att moratorierna för tullar på e-handel och undantaget från TRIPS-regelverket (WTO:s avtal om handelsrelaterade aspekter av immaterialrätten) i klagomål som rör icke-överträdelse eller andra situationer skulle fortsätta att gälla ytterligare två år.

USA:s beslut att införa importtullar på stål och aluminium

Den 8 mars 2018 undertecknade USA:s president beslutet att införa tullar på import av stål och aluminium. Enligt den amerikanska administrationen träder tullarna i kraft 15 dagar efter att presidenten har undertecknat beslutet. Tullarna blir 25 procent för stål och 10 procent för aluminium. Den amerikanska presidenten uttalade i samband med undertecknandet att det kan bli aktuellt med undantag för enskilda länder. Enligt Kommerskollegiums bedömning skulle nästan all svensk stålexport till USA (85–90 procent) omfattas av de amerikanska åtgärderna om EU inte får ett undantag.

Twistlösningsmekanismer i investeringsavtal

I betänkandet om handelspolitiska frågor våren 2016 (bet. 2015/16:NU9) redogjorde utskottet för det s.k. ISDS (Investor-State Dispute Settlement, twistlösning mellan investerare och stat) som är ett internationell skiljeförfarande som kommer till stånd när en investerare anser att en stat brutit mot ett ingånget investeringsavtal (Bilateral Investment Treaty, BIT). I betänkandet

presenterades även kommissionens förslag till ett moderniserat investeringsskydd, Investment Court System (ICS). Kommissionens förslag till moderniserat investeringsskydd har därefter införlivats i det färdigförhandlade avtalet om handel och ekonomi mellan EU och Kanada (CETA).

Kommissionen har den 13 september 2017 lämnat en rekommendation till rådets beslut om ett bemyndigande om att inleda förhandlingar om en konvention om inrättande av en multilateral domstol för biläggande av investeringstvister (KOM(2017) 493). Initiativet till en multilateral investeringsdomstol är kommissionens svar på de senaste årens diskussion om problem med det nuvarande systemet med tvistlösning mellan investerare och stat som grundar sig på skiljedomsprinciper, i form av t.ex. brist på eller minskad legitimitet, konsekvens och transparens, samt avsaknaden av en möjlighet till omprövning. Syftet med en multilateral investeringsdomstol är att inrätta en ram för lösning av internationella investeringstvister som är permanent, oberoende och legitim, som kan förväntas bidra med konsekvent fast rättspraxis, som gör det möjligt att överklaga avgöranden, som är kostnadseffektiv, som har transparenta och effektiva förfaranden och som medger intervention av tredje part (t.ex. berörda miljö- eller arbetstagarorganisationer). Domstolens oberoende bör enligt kommissionen garanteras genom strikta krav på opartiskhet, icke-förnybara utnämningar, heltidsanställda skiljedomare och oberoende mekanismer för utnämning. Kommissionens förslag till förhandlingsdirektiv framgår av en bilaga till bemyndigandet. Här framgår bl.a. att förhandlingarna ska föras inom ramen för Förenta nationernas kommission för internationell handelsrätt (Uncitral).

Handelsavtal

I januari 2018 publicerade kommissionen en uppdatering av statusen för de pågående handelsavtalsförhandlingarna. Här framgår bl.a. att det sedan juli 2013 har hållits 15 förhandlingsrundor med USA om ett transatlantiskt handels- och investeringpartnerskap (TTIP), den senaste i oktober 2016. Samtalen är nu pausade i avvaktan på besked från administrationen i Washington.

Vidare framgår att avtalet med Kanada (CETA) undertecknades den 30 oktober 2016 och började gälla provisoriskt i de delar av avtalet som omfattas av EU:s exklusiva beslutskompetens den 21 september 2017. Det betyder att bl.a. kapitlen om tullåttnader, offentlig upphandling och hållbar utveckling kan tillämpas, men däremot inte kapitlet om investeringsskydd. Den 15 februari 2017 godkände Europaparlamentet avtalet, och Kanada ratificerade avtalet den 16 maj 2017. Fram till den 6 februari 2018 har åtta medlemsländer i EU godkänt avtalet. Den 30 november 2017 överlämnade regeringen en proposition (prop. 2017/18:60) till riksdagen där den föreslår att riksdagen ska godkänna CETA och det strategiska partnerskapsavtalet mellan EU och Kanada. I näringsutskottets yttrande i ärenden förordades att utrikesutskottet skulle tillstyrka regeringens förslag att godkänna CETA (ytr. 2017/18:NU4y). Utrikesutskottet som justerade sitt betänkande den 8 mars 2018, föreslår att riksdagen

godkänner CETA och det strategiska partnerskapsavtalet mellan EU och Kanada. Riksdagen förväntas fatta beslut i ärendet den 21 eller 22 mars 2018. Företrädare för Vänsterpartiet i såväl näringsutskottet som utrikesutskottet har förordat att riksdagen inte ska godkänna avtalet.

Vidare nådde EU och Japan den 6 juli 2017 en principöverenskommelse om det huvudsakliga innehållet i ett ekonomiskt partnerskapsavtal mellan EU och Japan, och avtalet kunde slutföras den 8 december 2017. Efter en juridisk genomgång, s.k. skrubbnings, och översättning till alla EU:s officiella språk kommer avtalet att läggas fram för godkännande av EU:s medlemsstater och Europaparlamentet innan det undertecknas.

I september 2017 lade kommissionen fram förslag till förhandlingsmandat för att inleda förhandlingar med Australien och Nya Zeeland. Kommissionens förslag till förhandlingsmandat har offentliggjorts tillsammans med konsekvensbedömningsrapporten. Diskussionerna om förhandlingsmandaten pågår i rådet, och de faktiska förhandlingarna kommer att inledas när rådet antar förhandlingsdirektiven.

Förhandlingar om ett avtal med Mercosurländerna återupptogs 2016, och sedan dess har flera förhandlingsrundor ägt rum, den senaste i slutet av 2017. Datum för nästa förhandlingsrunda är inte satt.

I juni 2016 inledde EU och Mexiko förhandlingsprocessen om en modernisering av det globala avtalet mellan EU och Mexiko. Sedan dess har det hållits flera förhandlingsrundor och för i stort sett samtliga kapitel har det skett ett utbyte av textförslag.

Förhandlingar om ett multilateralt tjänstehandelsavtal (TISA) påbörjades i mars 2013, och utöver EU deltar 22 WTO-medlemmar i samtalen. Vid slutet av 2016 uppges de flesta parterna ha indikerat vilka av deras tjänstemarknader som de var villiga att öppna upp och i vilken utsträckning. I december 2016 genomfördes den 21:a förhandlingsrundan. Nu avvaktar man att nästa steg ska slås fast. I utskottets handelspolitiska betänkande från 2016 finns en mer ingående redogörelse för vad avtalet uppges omfatta och mer allmän information om tjänstehandel (bet. 2015/16:NU9).

Sedan i juli 2014 pågår plurilaterala förhandlingar om ett frihandelsavtal för gröna varor (Environmental Goods Agreement, EGA) mellan EU och 16 andra medlemsländer i WTO. Syftet med avtalet är att ta bort tullar på sådana miljövaror som har betydelse för att skydda miljön och motverka klimatförändringar genom att de renar luft och vatten, hjälper till med avfallshantering, bidrar till energieffektivisering, kontrollerar luftföroreningar eller producerar förnybar energi. I november 2016 genomfördes en 18:e förhandlingsrunda som följdes upp av ett ministermöte i december samma år. Trots de ansträngningar som gjordes kunde man inte nå ett avtal. I nuläget avvaktar man att nästa steg ska slås fast.

Den 18 oktober 2013 bemyndigade rådet kommissionen att inleda förhandlingar om ett omfattande investeringsavtal mellan EU och Kina. Förhandlingarna om avtalet inleddes formellt vid toppmötet mellan EU och Kina den 21 november 2013. Syftet med avtalet är att undanröja hinder för investeringar i

marknadstillträde och ge högt skydd för investerare och investeringar i EU och Kina. Avtalet kommer att ersätta de 26 befintliga bilaterala investeringsfördragen mellan 27 enskilda EU-medlemsstater och Kina genom ett enda övergripande investeringsavtal. Den 14:e förhandlingsrundan ägde rum i Bryssel i juli 2017. År 2016 nådde EU:s och Kinas förhandlare tydliga slutsatser om ett ambitiöst och omfattande utrymme för investeringsavtalet mellan EU och Kina, och de blev eniga om en gemensam förhandlingstext. Separata förhandlingar med Kina för en uppgradering av avtalet om handel och ekonomiskt samarbete från 1985 lanserades 2007 men stoppades sedan 2011 på grund av skillnader mellan parternas mandat och förväntningar. Det finns inget datum för nästa förhandlingsrunda i dessa förhandlingar.

Förhandlingar om ett frihandelsavtal mellan EU och Marocko inleddes i mars 2013. Fyra förhandlingsrundor har ägt rum, den senaste i april 2014. EU har sedan 2000 ett associationsavtal med Marocko som skapade ett frihandelsområde mellan parterna. I december 2016 meddelade EU-domstolen att associationsavtalet, och därmed också jordbruks- och fiskehandelsavtalet mellan EU och Marocko, inte är tillämpligt på Västsaharas territorium (mål C-104/16 P). Domstolen konstaterade bl.a. att samtycke från det västsahariska folket krävs vid ingåendet av ett avtal som omfattar Västsahara, vilket inte fanns. EU har därefter beslutat att inleda förhandlingar om ett tillägg till det befintliga avtalet. Den 29 maj 2017 godkände regeringen, med stöd av riksdagen, kommissionens förhandlingsmandat. Regeringen gjorde samtidigt en nationell deklARATION om att ett framtida avtal måste respektera folkrätten, inklusive EU-domens stadganden om det västsahariska folkets samtycke. Regeringen framhåller på sin webbplats att hur Sverige kommer att ställa sig till det slutliga avtalet är helt beroende av hur väl dess innehåll kommer att stämma överens med förväntningarna i Sveriges nationella deklARATION. Regeringen framhåller vidare att den under förhandlingens gång agerat för och deklarerat vikten av att värna folkrätten och det västsahariska folkets rätt till självbestämmande. Under förhandlingarna om mandattextern uppges att Sverige tillsammans med andra medlemsstater bidragit till skrivningar i mandatet som tydliggör att ett framtida avtal ska vara i linje med folkrätten, inklusive domen från EU-domstolen. Sverige har också bidragit till skrivningar i mandatet om transparens och medlemsstaternas insyn i förhandlingarna, vilket bedöms öka regeringens möjligheter att påverka förhandlingarna.

I sammanhanget kan påminnas om att EU-lagstiftningen kräver att bl.a. handelspolitiken främjar hållbar utveckling. Kommissionen uppger att EU:s handelspolitik syftar till att säkerställa att den ekonomiska utvecklingen går hand i hand med social rättvisa, respekt för mänskliga rättigheter samt höga arbets- och miljöstandarder. EU arbetar för att säkerställa att handelspolitiken bidrar till att främja hållbar utveckling bl.a. genom de handelsavtal man förhandlar. EU har som krav att det ska ingå hållbarhetskapitel i alla de frihandelsavtal man förhandlar, och det genomförs också särskilda hållbarhetsanalyser av avtalstexterna (s.k. SIA-rapporter).

Brexit

Den 29 mars 2017 aktiverade premiärminister Theresa May artikel 50 i Lissabonfördraget, vilket innebar att förhandlingarna med EU om ett utträde påbörjades. Förhandlingar ska enligt fördraget vara avslutade inom två år. Den 22 maj 2017 antog EU:s övriga 27 medlemsländer (EU27) ett beslut om att tillåta att förhandlingarna inleddes och utnämnde formellt kommissionen som EU-förhandlare. Rådet antog också förhandlingsdirektiv för samtalen. Enligt dessa skulle den första fasen av förhandlingarna fokusera på frågor som rör medborgarnas rättigheter, finansiell avräkning, gränsen mot Nordirland och andra separationsproblem. Ett avtal som reglerar villkoren för den framtida relationen mellan EU och Storbritannien kan endast ingås när Storbritannien verkligen lämnar EU och blir ett tredjeländ. Rådet uttalade dock att diskussioner om en övergripande förståelse för den framtida relationen skulle kunna inledas under förhandlingarnas andra fas.

Den 20 oktober 2017 kom EU27 överens om att inleda interna förberedelser för den andra fasen av förhandlingarna och den 8 december 2017 rekommenderade kommissionen rådet att dra slutsatsen att tillräckliga framsteg hade gjorts under förhandlingarnas första fas, vilket sedan bekräftades av rådet den 15 december 2017 då också riktlinjer för att gå vidare till den andra fasen av förhandlingarna antogs. Den 29 januari 2018 antog EU27 en ny uppsättning förhandlingsdirektiv med ställningstaganden om övergångsperioden. Av dessa framgår bl.a. att det föreslagna slutdatumet för övergångsperioden i förhandlingsdirektivet är den 31 december 2020 och att hela EU-regelverket föreslås fortsätta gälla för Storbritannien som om det vore en medlemsstat.

I september 2016 gav regeringen Kommerskollegium i uppdrag att analysera och lämna alternativ till hur handel med tjänster mellan EU och Storbritannien kan regleras vid ett brittiskt utträde ur EU och dess inre marknad. I uppdraget ingick också att analysera och lämna alternativ till hur tull- och handelsprocedurer för handel med varor mellan EU och Storbritannien kan regleras vid ett brittiskt utträde. Uppdraget redovisades i en rapport den 14 mars 2017. Rapportens huvudsakliga slutsatser har redogjorts för i ett tidigare betänkande (bet. 2016/17:NU13).

Regeringen har även gett Sveriges export- och investeringsråd (Business Sweden) i uppdrag att analysera nya möjligheter för det investeringsfrämjande som kan uppstå vid ett brittiskt utträde ur EU och dess inre marknad. Business Sweden skulle enligt uppdraget också lämna förslag till åtgärder Sverige kan vidta för att ta till vara dessa möjligheter. Av den rapport där Business Sweden redovisat uppdraget, och som överlämnades i december 2016, framgår bl.a. att Sverige utgör en för perifer marknad för att automatiskt vinna nya utländska investeringar vid en eventuell omlokalisering av företagens verksamhet från Storbritannien till EU-området. Business Sweden föreslår bl.a. en förstärkt marknadsföring mot utvalda utländska företag och investerare om fördelarna med att bedriva verksamhet i Sverige. Vidare föreslår Business Sweden ett förstärkt, riktat investeringsfrämjande i sektorer med hög svensk konkurrens-

kraft och på marknader där Sverige har störst möjlighet att attrahera investeringar till följd av brexit och ett ökat fokus på att främja expansionsinvesteringar i Sverige.

Gränshinder i handeln med Norge

Kommerskollegium har på regeringens uppdrag genomfört en företagsundersökning för att kartlägga vad som hindrar svensk handel (2016:5). Utskottet har i ett tidigare betänkande (bet. 2016/17:NU13) redogjort för resultatet av undersökningen. Här framgår bl.a. att det helt dominerande problemet i handeln med Norge är tullhanteringen.

Utskottet har också i tidigare betänkanden redogjort för det arbete som utförs inom ramen för Nordiska rådet, Nordiska ministerrådet och dess gränskommittéer. Gränshinderrådet har de nordiska regeringarnas uppdrag att bekämpa gränshinder som bromsar jobb och tillväxt i Norden. Gränshinderrådet uppger att de prioriterar de viktigaste gränshindren och sedan försöker driva fram en lösning hos berörda departement. I oktober 2017 fick Gränshinderrådet ett förstärkt mandat som bl.a. innebär att de nationella representanterna har fått större frihet att agera genom att t.ex. kalla till möten med berörda ministrar, arbetsmarknadens parter och andra aktörer som kan bidra till att lösa gränshindren. Gränshinderrådet lämnar en årlig rapport där det framgår vilka gränshinder som varit prioriterade och vilken status de har, t.ex. om de är borta, om det pågår ett arbete med att ta bort hindren eller om det inte är prioriterat vid berörda departement eller myndigheter. Av rapporten för 2017 framgår att Gränshinderrådets målsättning är att fem till tio nordiska gränshinder ska avskaffas varje år som ett resultat av deras arbete. Ett av de hinder som varit prioriterade sedan 2017 är tull och deposition i samband med överförsel av varor. Gränshinderrådet uppger att tullsvårigheter och problem med tull ofta uppmärksammas i samband med tillfällig införsel av varor till exempelvis Norge, eftersom norska tullregler ofta upplevs vara förenade med mer administrativa bördor och fler avgifter än vad företagen är vana vid. Ett stort problem för många företag har varit att de måste deponera tull och moms, vanligtvis kontant, för varor som förs in i Norge trots att varorna ska återföras till Sverige. Det kan t.ex. gälla yrkesutrustning, arbetsmaterial och varuprover. Pengarna återbetalas sedan inom 90 dagar efter det att varorna förts tillbaka över gränsen, men det görs vanligtvis ett avdrag för administrativa avgifter. I Norge är avgiften 5 procent. Utöver en kostnad för den enskilda företagaren innebär det också ett administrativt arbete eftersom flera olika dokument måste fyllas i. Av rapporten framgår att frågan har lösts när det gäller redskapen men att problemet fortfarande kvarstår när det gäller andra varor.

I sammanhanget kan även Solvit nämnas dit företag och personer kostnadsfritt kan vända sig för att få hjälp med problem som de upplever på den inre marknaden. I varje EU-land samt i Norge, Island och Lichtenstein finns ett Solvitcentrum som tar emot anmälningar om hinder som läggs i en gemensam

databas för att sedan analysera problemet och i samarbete med andra Solvitcentrum och myndigheten i det land där problemet uppstått försöka komma till rätta med det. En lösning på problemet kan vara att myndigheten ändrar sitt agerande, men ett resultat av Solvits arbete kan också vara ett konstaterande att inget EU-rättsligt brott har begåtts. Solvit har inga sanktionsmöjligheter och kan inte tvinga myndigheter att agera i enlighet med vad Solvit kommit fram till. Det här sättet att arbeta har dock enligt uppgift från Kommerskollegium, som ansvarar för Sveriges Solvitcentrum, visat sig framgångsrikt och har hjälpt många företag och personer genom åren att få ut det bästa möjliga av den inre marknaden.

Agenda 2030 och handel

I september 2015 antog FN Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling. Genom den antagna agendan har världens länder förbundit sig att arbeta för att nå målen, och respektive lands regering ansvarar för att målen nås i det egna landet. Agenda 2030 består av 17 globala mål och 169 delmål. Målen och Agenda 2030 syftar till att utrota fattigdom och hunger, förverkliga mänskliga rättigheter för alla, uppnå jämställdhet och egenmakt för alla kvinnor och flickor samt säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser. De globala målen är integrerade och odelbara och balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling: den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga.

Agenda 2030 innehåller flera kopplingar till handelspolitiken. Det mål med starkast handelskoppling är mål 17 om genomförande och partnerskap. Här anges tre delmål för handel, vilka är att främja ett öppet, regelbaserat och icke-diskriminerande handelssystem inom WTO (mål 17.10); att väsentligt öka exporten från utvecklingsländer, särskilt att dubblera de minst utvecklade ländernas andel av den globala exporten till 2020 (mål 17.11); samt att genomföra tull- och kvotfritt marknadstillträde för varor från de minst utvecklade länderna (mål 17.12). Uttryckliga kopplingar till handel kommer också in under ett antal övriga mål och rör frågor som att minska handelsstörningar på världsmarknaden för jordbruksprodukter (mål 2b), förbjuda vissa former av fiskesubventioner (mål 14.6), öka det handelsrelaterade biståndet – Aid for trade (mål 8a), inkludera små och medelstora företag i värdekedjor (mål 9.3), samt främja hållbar konsumtion och produktion, vilket även inkluderar hållbar offentlig upphandling (mål 12 respektive 12.7).

Agenda 2030 bekräftar vidare principen om en särskild och differentierad behandling av utvecklingsländer (mål 10a), påminner om möjligheten att utnyttja flexibiliteten i TRIPS-avtalet i syfte att skydda folkhälsa (mål 3b), samt understryker vikten av att skapa starka institutionella förutsättningar för hållbar handel t.ex. genom att jobba med kapacitetsuppbyggnad av effektiva och transparenta institutioner, gott styre och anti-korruption (mål 16). Flertalet av dessa handelsrelaterade delmål är inte nya men bekräftar hur WTO och FN

har sett på handelns roll i fråga om att bidra till hållbar utveckling och de åtaganden på området som tidigare gjorts inom ramen för WTO.

Utöver specifika handelsrelaterade mål i syfte att främja en hållbar värld kommer uttryckliga kopplingar till handel in under ett antal övriga mål. Handel identifieras som en motor för ekonomisk tillväxt och fattigdomsminskning och är därmed centralt för att främja hållbar utveckling och ett medel för att kunna uppfylla de flesta av de 17 målen och 169 delmålen.

Handel med sälprodukter

Utskottet har tidigare vid flera tillfällen behandlat förslag om undantaget för handel med sälprodukter, senast våren 2017 (bet. 2016/17:NU13). Som utskottet redogjort för i ett tidigare betänkande aktualiserades frågan mot bakgrund av en WTO-tvist (bet. 2015/16:NU9). Vid sin behandling våren 2016 konstaterade utskottet att frågan i närtid hade spelat ut sin roll i och med att EU i oktober 2015 antog en förordning som anpassats till WTO:s regler som innebär att det inte längre är tillåtet med en begränsad småskalig försäljning av sälprodukter. Utskottet konstaterade vidare att regeringen under rådsförhandlingarna om den nya förordningen aktivt verkat för att behålla undantaget, vilket den också anser skulle vara förenligt med WTO:s regler. Det finns dock ett stort motstånd inom EU mot säljakt, och det saknades därmed stöd för regeringens linje. Utskottet konstaterade även att förordningen erkänner att det borttagna undantaget kan skapa problem i vissa medlemsstater, och att detta bör beaktas vid framtida utvärderingar. Utskottets bedömning var att regeringen vid en eventuell framtida utvärdering av förordningen skulle verka för att införa det tidigare undantaget. Utskottet avstyrkte förslaget. Vid sin behandling av ett liknande förslag våren 2017 (bet. 2016/17:NU13) såg utskottet ingen anledning att ompröva sitt ställningstagande.

TRIPS-avtalet

Avtal om handelsrelaterade aspekter av immaterialrätter (TRIPS-avtalet) utgör en del av WTO:s regelverk och innehåller bl.a. bestämmelser om patent och upphovsrätt. Utskottet har i ett tidigare betänkande redogjort för innehållet i avtalet (bet. 2011/12:NU13). Med anledning av det som framförs i motion 2017/18:1141 (V) om TRIPS-avtalet och miljöteknik kan det nämnas att det pågår diskussioner inom såväl de internationella klimatförhandlingarna som WTO för att förbättra utvecklingsländernas tillgång till modern miljöteknik. Här kan t.ex. nämnas det arbete som bedrivs inom ramen för Gröna klimatsfonden, inrättandet av Climate Technology Centre and Network (CTCN) och WTO:s arbete med att ta fram ett avtal för gröna varor (EGA) med syfte att ta bort tullar på miljövaror, t.ex. vindkraftverk och solpaneler. Utskottet har beskrivit arbetet inom ramen för FN:s klimatförhandlingar mer utförligt i ett tidigare betänkande (bet. 2015/16:NU9). Frågan om tekniköverföring till utvecklingsländer ingår också under flera mål och delmål inom Agenda 2030.

För att nå mål 7 om att säkerställa tillgång till ekonomiskt överkomlig, tillförlitlig och hållbar och modern energi för alla har t.ex. länderna enats om att till 2030 stärka det internationella samarbetet för att underlätta tillgång till forskning och teknik inom ren energi, inklusive förnybar energi, energieffektivitet samt avancerad och renare fossilbränslebaserad teknik, samt främja investeringar i energiinfrastruktur och ren energiteknik. Enligt mål 17.7 ska länderna också ha enats om att främja utveckling, överföring och spridning av miljövänlig teknik till utvecklingsländerna på gynnsamma villkor, inklusive koncessions- och förmånsvillkor, på villkor parterna kommit överens om. Inom ramen för Agenda 2030 lanserades även en mekanism för teknikfrämjande, vilken inrättades genom Addis Abeba-handlingsplanen, i syfte att understödja målen för hållbar utveckling. Mekanismen för teknikfrämjande ska grundas på ett flerpartssamarbete mellan medlemsstaterna, det civila samhället, den privata sektorn, forskarvärlden och FN.

Utskottet har tidigare avstyrkt liknande förslag som det nu aktuella om TRIPS-avtalet och tekniköverföring (bet. 2014/15:NU13).

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottets ställningstagande redovisas i det följande avsnittet under rubrikerna Främjande av internationell handel, Handel med sälprodukter och Övrigt om internationell handel.

Främjande av internationell handel

I motionerna 2017/18:932 (SD), 2017/18:3008 (M, C, L, KD), 2017/18:3194 (L), 2017/18:3239 (M), 2017/18:3240 (M), 2017/18:3410 (M, C, L, KD), 2017/18:3419 (M) och 2017/18:3684 (C) framhålls vikten av att främja internationell handel. Utskottet vill med anledning av dessa motioner inledningsvis påminna om vad det anfört tidigare år när det behandlat liknande förslag (senast i bet. 2016/17:NU13). Det finns sedan länge ett brett stöd i riksdagen för uppfattningen att frihandel i grunden är något positivt och därmed en viktig princip att värna. Enligt utskottets mening bör Sverige även fortsättningsvis vara en tydlig röst inom EU och sådana internationella forum som WTO för en öppen och fri handel och för att motverka protektionistiska tendenser.

Som utskottet tidigare uttalat kan frihandel vara en stark välståndsskapande kraft för såväl världens fattigaste länder som de mer utvecklade länderna. Att värna principen om frihandel är därför både ett globalt och ett svenskt intresse. Samtidigt är det viktigt att framhålla att utvecklingsländernas intressen särskilt måste beaktas i dessa sammanhang. Den globala frihandeln måste försvaras, och det är viktigt att handeln med länder utanför EU kan bedrivas på öppna och likvärdiga villkor. Den fria handeln ska också vara en rättvis handel.

När det gäller en rättvis handel och en fri handel vill utskottet understryka vikten av att de båda går hand i hand. EU måste enligt utskottets mening vara

en stark röst för en rättvis handel i världen för att på så vis främja hållbar utveckling och uppfyllandet av de globala målen för hållbar utveckling, mänskliga rättigheter, skyddet av arbetstagares och konsumenters intressen och kampen mot korruption. Utskottet välkomnar att det i regeringens utrikesdeklaration för 2018 utlovas att Sverige ska ta en ledande roll i genomförandet av Agenda 2030, och utskottet vill i sammanhanget påminna om den svenska politiken för global utveckling som slår fast att alla politiska beslut ska ta hänsyn till mänskliga rättigheter, människors demokratiska delaktighet, fattigdomsbekämpning och miljömässig hållbarhet. Utskottet har inte heller någon annan uppfattning än motionärerna om att Agenda 2030-målen i fråga om handelspolitik bör tas i beaktande när handelsavtal upprättas och kan också konstatera att det framgår av budgetpropositionen för 2018 att politiken på området ska bidra till att uppnå de globala målen för hållbar utveckling och Agenda 2030. Utskottet delar också uppfattningen om handelspolitikens betydelse för att kunna uppfylla målen i Agenda 2030. Utskottet vill också påminna om att regeringen i december 2015 överlämnade en skrivelse om hållbart företagande till riksdagen som behandlades av utskottet våren 2016 (skr. 2015/16:69, bet. 2015/16:NU12). Som utskottet också tidigare har konstaterat har rättvis handel fått en mer framträdande roll i kommissionens nya handelsstrategi jämfört med tidigare handelsstrategier, vilket är ett viktigt steg i rätt riktning.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att frihandelsavtal inte får leda till sänkta nivåer när det gäller hälsa, miljö, djurskydd och säkerhet. De får heller inte leda till att de sociala, fackliga och ekonomiska rättigheterna i Sverige eller EU urholkas. Handelsavtal ska också respektera demokratiskt fattade beslut.

I flera av de aktuella motionerna framhålls att Sverige ska verka för att minska tull och andra handelshinder för miljövänlig energiteknik och att det ska komma till stånd ett frihandelsavtal för gröna varor (EGA). Utskottet kan konstatera att det dessvärre fortfarande inte finns ett sådant avtal på plats och vill i likhet med tidigare understryka vikten av att regeringen med kraft fortsätter driva på för att ett avtal ska kunna nås. Utskottets fortsatta förhoppning är att detta avtal så småningom ska kunna utvecklas till ett multilateralt avtal.

I december 2017 hölls WTO:s elfte ministerkonferens i Buenos Aires. Framgångar inom det multilaterala samarbetet är av stor vikt, och det är utskottets uppfattning att multilaterala avtal är det bästa sättet att främja en fri och rättvis internationell handel. Utskottet tvingas dock konstatera att framgångarna uteblev vid ministerkonferensen. Utskottet är bekymrat över den amerikanska administrationens inställning till WTO och konstaterar att det kommer att krävas ett hårt arbete fram till nästa ministerkonferens i december 2019 för att kunna komma framåt i det multilaterala samarbetet. Arbetet inom WTO och den stora utestående frågan om hur Doharundan ska hanteras måste därför prioriteras även i fortsättningen. Utskottet kan även fortsättningsvis konstatera att den amerikanska administrationen försöker hitta ett sätt att undvika att lösa handelstvister via WTO, vilket är djupt oroande. Utskottet ser

därför ett fortsatt behov av att regeringen inom ramen för EU, WTO och andra internationella forum handfast och med styrka står upp för de överenskomna principerna inom WTO.

När det gäller den framtida handelsrelationen till Storbritannien vill utskottet i likhet med tidigare framhålla att det delar uppfattningen som kommer till uttryck i flera av de aktuella motionerna om att Storbritannien är en viktig handelspartner för EU och i synnerhet Sverige. Storbritanniens utträde ur EU kommer att vara en stor förlust för EU och kommer oundvikligen att innebära en försämring för svenska företag jämfört med i dag oavsett resultatet av utträdesförhandlingarna. När det gäller förhandlingarna om Storbritanniens utträde och ett eventuellt framtida mandat till kommissionen att inleda förhandlingar med Storbritannien om ett frihandelsavtal vill utskottet påminna om att den svenska ståndpunkten, när dessa frågor kommer upp på dagordningen i rådet, ska förankras i EU-nämnden. De berörda fackutskotten kommer också att kunna följa frågorna genom att begära information eller överläggningar inför rådsmöten.

Utskottet har i det föregående redogjort för regeringens inriktning för den internationella handelspolitiken, vilken presenteras i budgetpropositionen för 2018. Utskottet konstaterar att de flesta av förslagen till tillkännagivanden som finns i de aktuella motionerna i stort ligger i linje med inriktningen för regeringens politik. När det gäller förslaget till tillkännagivande om att regeringen ska verka för att EU ska ingå ett bilateralt investeringsavtal med Taiwan noterar utskottet att statsrådet Mikael Damberg i svaret på en skriftlig fråga (fr. 2014/15:522) framhåller att Sverige inom ramen för den ett-Kina-politik som Sverige och EU för, har breda och frekventa kontakter med Taiwan och att regeringen har för avsikt att utveckla förbindelserna inte minst när det gäller handeln. Utskottet noterar också att statsrådet uppger att regeringen stöder ett närmare ekonomiskt samarbete mellan EU och Taiwan.

Därmed avstyrker utskottet samtliga motionsyrkanden.

Handel med sälprodukter

I motion 2017/18:3348 (M) förordas att riksdagen genom ett tillkännagivande ska uppmana regeringen att ta fram en strategi för hur den har tänkt att agera för att säkerställa att handeln med sälprodukter ska tillåtas igen. Utskottet har i det föregående redogjort för såväl bakgrunden som utskottets tidigare ställningstaganden i frågan. Utskottet har tidigare konstaterat att det inom EU finns ett stort motstånd mot säljakt och att frågan i närtid har spelat ut sin roll. Eftersom Sverige inte har någon egen handelspolitik bedöms möjligheterna att i nuläget driva frågan som mycket små. Utskottet har vidare konstaterat att regeringen vid förhandlingarna om undantaget inte uttryckte någon annan uppfattning än motionärerna, och utskottets bedömning var därmed att regeringen vid en eventuell framtida utvärdering av förordningen skulle verka för att undantaget ska återinföras. Utskottet ser mot den här bakgrunden inte något skäl till att riksdagen ska uppmana regeringen att ta fram en strategi i frågan.

Utskottet vill avslutningsvis mot bakgrund av att frågan har sitt ursprung i en WTO-tvist, i likhet med tidigare, framhålla vikten av att respektera de internationella handelsreglerna och WTO:s tvistlösningsmekanism.

Därmed avstyrks motion 2017/18:3348 (M) i den berörda delen.

Övrigt om internationell handel

I motionerna 2017/18:149 (L), 2017/18:103 (M) och 2017/18:1277 (M) lyfts problemet med handelshinder mellan Sverige och Norge fram. I den förstnämnda motionen begärs en översyn av de handelsavtal som reglerar handeln mellan länderna, och i de två senare motionerna efterfrågas en översyn av hur fler gränshinder mellan länderna kan rivas i syfte att främja handeln mellan länderna. Utskottet vill inledningsvis påminna om att det hanterat liknande motioner vid ett flertal tillfällen, senast våren 2017 (bet. 2016/17:NU9). Utskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna när det gäller vikten av att avlägsna handelshinder mellan Sverige och Norge och motverka att nya uppstår. Liksom tidigare år kan utskottet konstatera att det pågår arbete på området med den inriktning som efterfrågas i motionerna. Utskottet har bl.a. lyft fram vikten av det arbete som bedrivs inom ramen för Nordiska rådet, Nordiska ministerrådet och dess gränskommittéer och regionala arbetsgrupper för att bl.a. kartlägga och avlägsna gränshinder. Utskottet kan också konstatera att de nordiska regeringarna nyligen gett Gränshinderrådet ett förstärkt mandat att agera för att driva fram politiska lösningar på gränshinder i Norden. Utskottet noterar att flera av de gränshinder som rådet prioriterar rör handelshinder. Här kan bl.a. nämnas problem med tull och deposition i samband med tillfällig införsel av varor i t.ex. Norge som också beskrivits i Kommerskollegiums rapport som refererats i det föregående som varit ett prioriterat gränshinder att lösa sedan 2017. Utskottet ser mot bakgrund av pågående arbete inte något skäl för ett tillkännagivande enligt det som efterfrågas i de nämnda motionerna.

I motion 2017/18:490 (SD) förordas ett tillkännagivande om att Sverige vid ett utträde ur EU ska inleda förhandlingar om medlemskap i Efta, och i motion 2017/18:3519 (SD) efterfrågas en utredning om hur ett handelsavtal mellan EU och Sverige skulle kunna utformas vid ett svenskt utträde. Oaktat de olika partiernas inställning i frågan om svenskt medlemskap i EU kan utskottet konstatera att det finns en politisk majoritet i riksdagen för att Sverige ska förbli medlem, och det är därför inte motiverat att vidta några åtgärder enligt det som föreslås i de nämnda motionerna.

När det gäller förslaget om tvistlösningsmekanismer i handelsavtal som tas upp i motion 2017/18:3419 (M) konstaterar utskottet att det avstyrkte ett liknande förslag våren 2017 (bet. 2016/17:NU13). Utskottet vidhåller sitt tidigare ställningstagande och ser därför ingen anledning att ompröva sitt beslut.

Utskottet har även tidigare behandlat likalydande förslag som det i motion 2017/18:1141 (V) om miljöteknik och om TRIPS-avtalet. Liksom vid dessa tillfällen vill utskottet framhålla vikten av att utvecklingsländer får tillgång till

ny, energieffektiv teknik. Klimatförändringarna är en av vår tids stora utmaningar, och om världens koldioxidutsläpp ska bromsas behöver betydande steg tas bl.a. i utvecklingsländerna. Ökad tillgång till modern miljöteknik är centralt för att dessa länder ska kunna minska utsläppen samtidigt som de utvecklas hållbart. Utskottet delar därför även fortsättningsvis motionärernas uppfattning att det är bekymmersamt att utvecklingsländerna i dag ofta inte har råd med den modernaste och miljövänligaste tekniken.

Utskottet har tidigare noterat att det pågår diskussioner för att hitta en lösning på detta problem, bl.a. inom de internationella klimatförhandlingarna och inom ramen för WTO. Utöver det som utskottet tidigare nämnt som refereras i det föregående kan utskottet konstatera att frågor som rör tekniköverföring även berörs i Agenda 2030. Utskottet vill betona vikten av att fullfölja dessa åtaganden och fortsätta diskussionerna för att försöka söka politiska lösningar som inte innebär att patentsystemet undermineras. Det riskerar att leda till att viktiga innovationer uteblir eftersom utvecklingen av miljöteknik kräver stora investeringar i forskning och utveckling och ett visst risktagande.

I motion 2017/18:529 (V) förordas ett tillkännagivande om att Sverige som medlem av EU bör verka för att kommande associerings- och handelsavtal ska villkoras med respekt för de mänskliga rättigheterna och folkrätten. Utskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna om vikten av att de handelspartner som EU ingår avtal med ska respektera mänskliga rättigheter och folkrätten. Utskottet kan konstatera att det i samtliga handels- och samarbetsavtal som EU förhandlar finns klausuler om mänskliga rättigheter. Utskottets uppfattning är att Sverige inom EU och WTO ska vara en stark och tydlig röst för att handelspolitiken ska gå hand i hand med respekten för mänskliga rättigheter. Utskottet noterar också att regeringen uppger att Sverige lägger stor vikt vid avtalens utformning när det gäller s.k. hållbarhetskapitel med målsättningen att stödja en hållbar ekonomisk, social och miljömässig utveckling. När det gäller ett framtida avtal med Marocko som nämns i motionen konstaterar utskottet att Sverige i samband med att man godkände rådets förhandlingsmandat lämnade en nationell deklARATION om att ett framtida avtal måste respektera folkrätten. Utskottet noterar vidare att Sverige har bidragit till skrivningar i mandatet om transparens och medlemsstaternas insyn i förhandlingarna mellan EU och Marocko och att statsrådets bedömning är att det kommer att öka Sveriges möjligheter att påverka förhandlingarna. En förutsättning för att Sverige ska kunna ställa sig bakom ett framtida avtal mellan EU och Marocko, eller något annat land, är att avtalet respekterar folkrätten. Utskottet vill även understryka vikten av att kontinuerligt följa upp de ingångna avtalen och att EU vidtar åtgärder om det skulle visa sig att avtalens intentioner inte följs.

Därmed avstyrker utskottet samtliga motionsyrkanden.

EU:s inre marknad

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om främjande av EU:s inre marknad, exportförbud för snus och övrigt om handel på den inre marknaden. Utskottet hänvisar bl.a. till den förda politiken samt pågående insatser och processer.

Jämför reservation 7 (M), 8 (C), 9 (L), 10 (M, SD) och 11 (SD).

Motionerna

Palmoljeindustrin uppges enligt vad som anförs i motion 2017/18:725 av Anna Wallentheim (S) hota ovärderliga ekosystem och ignorera ursprungsbefolkningars rättigheter. Motionären vill därför se högre och tuffare krav både på företag som använder palmolja i sin produktion och på företag som handlar med palmolja samt förordar ett tillkännagivande om att regeringen ska arbeta för att EU ställer krav på att endast certifierad palmolja importeras.

Riksdagen bör genom ett tillkännagivande uppmana regeringen att verka för att den inre marknaden utvecklas genom att EU:s tjänstedirektiv breddas och omfattar ökad rörlighet inom fler sektorer såsom digitala tjänster och varor, enligt kommittémotion 2017/18:3419 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 2.

I motion 2017/18:3258 av Erik Bengtzboe och Jesper Skalberg Karlsson (båda M) förordas att riksdagen genom ett tillkännagivande ska uppmana regeringen att verka för att avskaffa EU:s totalförbud mot export av svenskt snus. Motionärerna påtalar att det svenska snuset är den enda produkt som är totalförbjuden, vilket är den hårdaste av alla tillgängliga handelsregleringar. Vidare framhålls att det finns principiellt goda anledningar, inte minst utifrån ett folkhälsoperspektiv, för riksdagen att återkommande påminna regeringen och kommissionen om att Sverige inte accepterar de skäl som anges för totalförbudet.

Även i motion 2017/18:3345 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 31 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör verka för att upphäva exportförbudet av snus inom EU. Tillåten export av snus skulle enligt motionärerna potentiellt kunna minska rökningrelaterad cancer i EU samtidigt som det skulle kunna skapa möjligheter till fler svenska jobb.

Också i kommittémotion 2017/18:902 av Johan Nissinen m.fl. (SD) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen ska verka för att avskaffa EU:s totalförbud mot export av svenskt snus. Snusförbudet är enligt motionärerna oförenligt med de principer som handelsunionen bygger på. Vidare framhålls att det inte finns några övertygande argument för att upprätthålla exportförbudet; tvärtom är argumenten för att tillåta export långt mycket tyngre. Förbudet är enligt motionärerna också förenat med betydande samhällsekonomiska

kostnader eftersom det innebär stora summor i förlorade exportintäkter för Sverige.

I kommittémotion 2017/18:903 av Josef Fransson m.fl. (SD) konstateras att stölderna av framför allt koppar har ökat i takt med att metallpriserna har stigit. Problemen med metallstölder drabbar allt från småföretag till kyrkor och tågtrafiken, och leder bl.a. till att Sveriges kulturarv utarmas och till stora samhällsekonomiska kostnader. För att komma till rätta med problemen förordar motionärerna att riksdagen genom tillkännagivanden bör uppmana regeringen att återkomma med förslag om att dels återinföra tillståndskravet för handel med metallskrot (yrkande 1), dels införa ett kontantförbud vid hanteringen av handel med metallskrot (yrkande 2).

I motion 2017/18:112 av Jimmy Ståhl (SD) påtalas att tester har visat att det finns stora skillnader mellan de olika alkoholmätare som säljs på marknaden. Motionären efterlyser en standard med tillförlitlighet för alkoholmätare och anser att de apparater som inte håller måttet inte bör få säljas. För att en alkoholmätare ska få säljas bör den vara godkänd av ett ackrediteringsföretag så att användaren kan vara säker på resultatet. Riksdagen bör därför tillkänna för regeringen att det enbart får säljas certifierade alkoholmätare.

Trots den fria marknaden har det enligt vad som anförs i motion 2017/18:3520 av Mikael Jansson (SD) visat sig att det ofta är väldigt svårt att få tillgång till komponenter till attraktiva marknadspriser inom EU. För att synliggöra de konkurrensnackdelar som motionären menar i dag drabbar Sverige i och med den högre prissättningen av komponenter förordas ett tillkännagivande om att regeringen ska ta initiativ till att Eurostat ska införa ett industrikomponentsprisindex för att kunna jämföra prisnivåer i olika länder på den gemensamma marknaden för komponenter för industriutrustning.

För att säkerställa EU:s långsiktiga överlevnad krävs enligt vad som sägs i kommittémotion 2017/18:3788 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 16 mer av det som en gång gjorde medlemsländerna framgångsrika: handel och öppenhet. Europa bör enligt motionärerna ges bättre förutsättningar att skapa fler jobb och ökad tillväxt genom att EU ingår fler frihandelsavtal, skapar en gemensam digital inre marknad samt värnar den ekonomiska stabiliteten i unionen för att därigenom möjliggöra fler investeringar. Motionärerna föreslår därför att riksdagen genom ett tillkännagivande ska uppmana regeringen att verka för detta.

I partimotion 2017/18:3194 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 10 framhålls att mycket kan göras för att den inre marknaden ska bidra till fler jobb, ökad tillväxt och vässad konkurrenskraft. Motionärerna vill att den digitala inre marknaden ska fortsätta att utvecklas och gemensamma regler som stöder innovation, delningsekonomi och e-handel tas fram och förordar att riksdagen ska tillkänna detta för regeringen.

I motion 2017/18:3744 av Sofia Damm (KD) framhålls vikten av Tyskland som handelspartner till Sverige. Motionären vill se en ökad integration mellan Sverige och Tyskland och menar att det skulle vara möjligt om den politiska viljan finns och föreslår därför att riksdagen bör tillkänna för regeringen att

den inom ramen för EU-samarbetet bör intensifiera samarbetet med Tyskland (yrkande 1). Motionären anser även att regeringen bör utveckla en nationell strategi för ett utökat samarbete med Tyskland (yrkande 2).

Vissa kompletterande uppgifter

Mål

Av det inledande avsnittet om internationell handel framgår också riksdagens mål för EU:s inre marknad.

Politikens inriktning för EU:s inre marknad

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 24) redogör regeringen för politikens inriktning för EU:s inre marknad. Här uppger regeringen bl.a. att politiken för att effektivisera EU:s inre marknad fortsätter under 2018, i stor utsträckning kopplat till kommissionens redan antagna strategier för den inre marknaden respektive en digital inre marknad. Strategierna innehåller ett antal förslag till initiativ som i och med att strategierna antagits omsätts till lagstiftning eller andra konkreta åtgärder. Regeringen uppger vidare att dess arbete inriktas på att säkerställa att svenska intressen tillgodoses inom ramen för förhandlingarna om lagstiftning och övriga processer där kommissionens förslag resulterar i konkreta åtgärder. Regeringen framhåller att det för inre-marknadsstrategin för varor och tjänster är särskilt prioriterat att modernisera regelverket för varor och att fortsätta att avveckla hinder för tjänsteföretag. Regeringens fokus inom ramen för strategin för den digitala inre marknaden, är på den digitala ekonomin och en inre marknad som främjar digitala företag, nya innovativa tjänster och nya affärsmodeller. Regeringen anger att den mot bakgrund av att Sverige är ett av de mest digitaliserade länderna i världen bl.a. har tagit initiativ till en samarbetsgrupp, D9, med nio länder inom EU i syfte att driva det digitala utvecklingsarbetet framåt. D9 ska bl.a. möjliggöra en plattform för dialog med näringslivet.

Meddelanden från kommissionen

Kommissionen presenterade under 2015 två meddelanden som rör EU:s inre marknad: meddelande om en strategi för en inre digital marknad i Europa (KOM(2015) 192) och meddelande om att förbättra den inre marknaden – bättre möjligheter för individer och företag (KOM(2015) 550). Utskottet har i ett tidigare betänkande beskrivit innehållet i dessa två meddelanden (bet. 2016/17:NU13).

Utskottet skrev under våren 2016 ett utlåtande om det senare meddelandet (utl. 2015/16:NU16). I sitt ställningstagande anförde utskottet bl.a. att det delade kommissionens övergripande målsättningar. På ett övergripande plan ansåg utskottet att målsättningen måste vara att handelshinder avvecklas, nya handelshinder inte uppstår och att den inre marknadens potential utnyttjas fullt ut. Enligt utskottets uppfattning var det angeläget att kommissionen skulle vidta

åtgärder för att skapa bättre förutsättningar för tjänstehandel, bättre villkor för småföretag och gränsöverskridande e-handel samt öppenhet mot omvärlden. Utskottet framhöll också vikten av att redan överenskomna åtgärder genomförs på ett korrekt sätt och i rätt tid i alla medlemsländer, och välkomnade kommissionens ambitioner på detta område.

I januari 2017 presenterade kommissionen ett tjänstepaket som innehåller tre lagstiftningsförslag som ska undanröja handelshinder på EU:s inre marknad för tjänster genom en förbättrad tillämpning av EU:s tjänstedirektiv. Förslagen i tjänstepaketet tar sin utgångspunkt i de redan befintliga tjänste- och yrkeskvalifikationsdirektiven. Vidare presenterade kommissionen i december 2017 det s.k. varupaketet (KOM(2017) 787). Syftet med varupaketet är att ta ett helhetsgrepp om de svagheter kommissionen identifierat för att ordna en bättre fungerande inre marknad för varor. Paketet innehåller två långtgående lagstiftningsförslag. Det första går ut på bättre överensstämmelse med och genomförande av EU:s produktregler (KOM(2017) 795). Det andra syftar till en modernare och enklare tillämpning av ömsesidigt erkännande på den inre marknaden (KOM(2017) 796). Varupaketet kompletteras av en rapport om tillämpningen av direktiv (EU) 2015/1535 om ett informationsförfarande beträffande tekniska föreskrifter och föreskrifter för informationssamhällets tjänster under 2014 och 2015, en rapport om tillämpningen av förordning (EG) nr 765/2008 samt mjuk lagstiftning i enlighet med meddelandet med målet att bygga upp förtroendet för den inre marknaden.

Exportförbud för snus

Det nya tobaksdirektivet (2014/40/EU) antogs av Europaparlamentet och ministerrådet den 3 april 2014. Direktivet började gälla den 20 maj 2014, och EU:s medlemsländer hade därefter två år på sig att införa de nya bestämmelserna i den egna lagstiftningen. Av direktivet framgår att det svenska undantaget för snus finns kvar och att export- och försäljningsförbudet för svenskt snus till resten av EU kvarstår. Den förra regeringen framhöll i fakta-PM 2012/13:FPM51 att den ansåg att en enhetlig och ansvarsfull reglering som omfattar alla tobaksprodukter, där alla produkter bedöms utifrån samma kriterier, bör eftersträvas. Vidare beklagade den förra regeringen att vissa tobaksprodukter enligt förslaget till ett nytt tobaksdirektiv skulle fortsätta att särbehandlas.

Den 25 januari 2018 genomfördes förhandlingar i EU-domstolen i frågan om att pröva exportförbudet av snus efter en anmälan av Swedish Match (mål C-151/17). Senast frågan prövades av EU-domstolen var 2004. EU-domstolens generaladvokat förväntas komma med förslag till dom i april 2018. Domstolens utlåtande kommer tidigast hösten 2018. Med anledning av en interpellation om svenskt snus i EU (ip. 2016/17:568) påminde statsrådet Ann Linde om att Sverige i förhandlingar om ett nytt tobaksproduktdirektiv inledningsvis drev linjen att snus borde få säljas i hela EU och att den hållningen

mötte starkt motstånd från kommissionen och vann litet stöd från övriga medlemsstater. Detta gjorde att Sverige i stället inriktade sig på att även under det nya direktivet få reglera innehålllet i snus och att Sverige i de förhandlingarna lyckades undanta svenskt snus från direktivets bestämmelser om innehållsreglering. Statsrådet menade att man genom att verka för att upphäva direktivets förbud mot försäljning av snus i andra medlemsstater aktualiserar frågan om en omförhandling av direktivet och att det skulle innebära en risk för att de undantag som Sverige har fått igenom skulle vara hotade. Av det skälet uppgav statsrådet att hon i nuläget inte var beredd att agera för att EU:s förbud mot försäljning av snus i övriga medlemsstater upphävs.

Metall- och skrothandel

Handel med skrot reglerades fram till 1999 bl.a. i lagen (1981:2) om handel med skrot och begagnade varor. Från och med 1999 avskaffades den särskilda regleringen av handel med skrot.

Regeringen beslutade i augusti 2013 att tillsätta en särskild utredare (dåvarande justitierådet Annika Brickman) med bl.a. uppdraget att lämna en bedömning om huruvida det bör införas ett lagstadgat förbud mot att använda kontanter och checkar som betalningsmedel vid handel med metallskrot. Ett syfte med ett sådant förbud skulle vara att stävja brottsligheten med metallstöder. I november 2014 överlämnades betänkandet *Handel med begagnade varor och med skrot* (SOU 2014:72) till regeringen. I utredningen föreslås att det införs ett förbud mot att använda kontanter, checkar och postväxlar som betalningsmedel vid handel med metallskrot i näringsverksamhet. Det främsta syftet med förbudet är att minska antalet metallstöder. Utredningen anser även att vid sidan av detta huvudmål bör regleringen kunna medverka till en förbättrad marknad med konkurrens på lika villkor i skrothanteringsbranschen. Utredningen har även övervägt om de näringsidkare som bedriver handel med metallskrot ska omfattas av ett tillståndskrav. En tillståndsreglering skulle enligt utredningen dock innebära en inskränkning av näringsfriheten och bör därför bara användas i sammanhang där viktiga samhällsintressen motiverar en sådan inskränkning. Enligt utredningen har det inte framkommit att behovet av kontrollåtgärder är särskilt stort och att det därför inte finns tillräckliga skäl för en tillståndsreglering. I stället anser utredningen att det bör införas en anmälningsplikt för näringsidkare som handlar med skrot. På så sätt kan den utsedda tillsynsmyndigheten få kännedom om vilka näringsidkare som bedriver verksamhet i skrothanteringsbranschen.

Utredningen har remissbehandlats. Vid beredningen av liknande motionsyrkanden våren 2016 avstyrkte utskottet dessa med hänvisning till den pågående beredningen av *Skrothandelsutredningens slutbetänkande* (bet. 2015/16:NU9). Företrädare i utskottet för Sverigedemokraterna reserverade sig.

Certifierad palmolja

Det finns flera olika standarder för certifiering av hållbart producerad palmolja. Den mest etablerade är RSPO (roundtable on sustainable palm oil). RSPO är en ickevinstdrivande organisation med representanter från sju intressegrupper kring palmoljeindustrin: producenter av palmolja, förädlare eller handlare, tillverkare av konsumentvaror, återförsäljare, banker och investerare, miljö- och naturvårdsorganisationer och sociala organisationer eller utvecklingsorganisationer. Standarden innehåller kriterier inom områdena transparens, efterlevnad av lagar och regler, långsiktig hållbar ekonomi, arbetsmetoder i odlingar och kvarnar, miljömässig ansvarsfullhet och bevarande av naturresurser och biologiskt mångfald, ansvarsfull hantering av anställda, ansvarsfull etablering av nya plantage samt arbete med ständiga förbättringar.

RSPO har kritiserats för att ha för lågt ställda hållbarhetsambitioner och för att kriterierna inte har utvecklats tillräckligt snabbt. Som ett svar på kritiken har RSPO utvecklat en frivillig uppsättning ytterligare kriterier, och företag som även uppfyller dessa kan därmed sedan 2017 använda sig av certifieringen RSPO Next. Dessa tilläggs-kriterier handlar bl.a. om policy mot avskogning, avsättning av skyddsvärd skog, förbud mot bruk av eld, minskade utsläpp av växthusgaser, legala rättigheter och marknadstillgång för småbrukande leverantörer, lön för arbetstagarna och förbud mot vissa bekämpningsmedel.

Av RSPO:s webbplats framgår att ett antal europeiska länder har gjort nationella åtaganden, som drivs av industrin, regeringen eller båda. Bland dessa länder återfinns Sverige.

På en gemensam webbplats beskriver Svensk Dagligvaruhandel, Kosmetik- och hygienföretagen och Livsmedelsföretagen de initiativ de har tagit för att stödja produktionen av hållbar palmolja. Här framgår bl.a. att Svensk Dagligvaruhandels medlemsföretag aktivt ska stötta initiativen från RSPO, t.ex. RSPO Next. Vidare ska minst 90 procent av palmoljan i livsmedel vara köpt genom en s.k. segregerad handelsordning senast 2020, och i kosmetik- och hygienprodukter ska 90 procent av palmoljan vara hållbart producerad senast 2020. Kosmetik- och hygienföretagens målsättning är att möjliggöra en långsiktig omställning till mer hållbart producerad, certifierad och spårbar palmolja. Deltagarna i initiativet åtar sig att leva upp till att minst 90 procent av den palmolja som används ska vara hållbart producerad 2020. Livsmedelsföretagens medlemmar ska uppfylla kraven om uteslutande certifierad palmolja enligt RSPO:s kriterier och i så stor utsträckning som möjligt använda sig av segregerad palmolja. Livsmedelsföretagen säger sig också vilja uppnå en ökad öppenhet och spårbarhet i leverantörsledet.

Den 4 april 2017 antog Europaparlamentet med stor majoritet (640 för och 18 emot, 28 avstod) en resolution om palmolja och avverkning av regnskogar. I resolutionen föreslår parlamentet bl.a. att kommissionen ska vidta åtgärder för att vegetabiliska oljor som driver på avskogningen, däribland palmolja, ska fasas ut som beståndsdel i biobränslen, helst till 2020. Parlamentet föreslår även att man försöker hitta och främja mer hållbara alternativ till biobränslen,

som t.ex. europeiska oljor producerade av raps och solrosfrön som odlats inhemskt. När det gäller certifieringssystemen vill Europaparlamentet att de två stora certifieringssystemen som finns för hållbar palmolja i dag och som fungerar dåligt ska slås ihop till en standard med bättre kontroll. Resolutionen är ett s.k. initiativbetänkande genom vilket parlamentet kan uppmana kommissionen att lägga fram lagförslag inför rådet. Det är dock kommissionen som har initiativrätten att återkomma med konkreta lagförslag.

Vidare röstade Europaparlamentet i sitt förslag till nytt s.k. förnybartdirektiv den januari 2018 för att palmolja ska fasas ut ur biobränslemixen till 2021. Detta kommer under våren 2018 att ställas mot rådets förslag, som inte nämner något om palmolja, och kommissionens förslag i s.k. trepartsförhandlingar. Kommissionens förslag innehåller inte heller några formuleringar om palmolja, och kommissionen menar att det finns en stor risk att en sådan formulering skulle kunna strida mot WTO-regelverket. Sju storproducerande länder av palmolja, däribland Malaysia och Indonesien, har också uttalat att de avser att driva en tvist mot EU i WTO för diskriminerande lagar om förslaget skulle bli verklighet. Trepartsförhandlingarna om förnybartdirektivet kommer att hållas under våren och förväntas vara klara i maj 2018.

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottets ställningstagande redovisas under avsnitten Främjandet av EU:s inre marknad, Exportförbud för snus och Övrigt om handel på den inre marknaden.

Främjande av EU:s inre marknad

I det följande behandlar utskottet olika förslag om att främja EU:s inre marknad. I motion 2017/18:3419 (M) förordas ett tillkännagivande om att regeringen ska verka för att EU:s tjänstedirektiv breddas i syfte att utveckla den inre marknaden. I motion 2017/18:3194 (L) efterfrågas en fortsatt utveckling av den digitala inre marknaden och gemensamma regler som stödjer innovation, delningsekonomi och e-handel. En gemensam digital inre marknad framhålls även i motion 2017/18:3788 (C). Utskottet delar den uppfattning som kommer till uttryck i motionerna att EU:s inre marknad är av stor betydelse för Sverige och EU och att ytterligare åtgärder bör vidtas för att undanröja hinder för att genomföra en väl fungerande inre marknad och utveckla den gränsöverskridande handeln. Inte minst kan mer göras för att säkerställa att de åtgärder som redan beslutats genomförs på ett tillfredsställande sätt i samtliga medlemsstater. Samtidigt anser utskottet att den inre marknaden inte bör vara ett mål i sig utan ett medel, och stora krav måste ställas på bl.a. säkerhet, arbetsrätt, folkhälsa, miljöhänsyn och konsumentskydd.

Utskottet har behandlat liknande förslag tidigare, senast våren 2017 (bet. 2016/17:NU13) och då påmint om det arbete som pågår inom EU såväl när det

gäller en digital inre marknad som den inre marknaden i övrigt. Utskottet kan konstatera att det fortfarande pågår ett arbete för att utveckla och förbättra den inre marknaden och ser därför ingen anledning för riksdagen att besluta om några tillkännagivanden enligt det som föreslås i motionerna.

Därmed avstyrks motionerna 2017/18:3194 (L), 2017/18:3419 (M) och 2017/18:3788 (C) i de berörda delarna.

Exportförbud för snus

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat motionsyrkanden som på olika sätt berört exportförbudet för svenskt snus, senast våren 2017 (bet. 2016/17:NU13). Utskottet kan nu i likhet med då konstatera att ett nytt tobaksdirektiv (2014/40/EU) antogs den 3 april 2014 och att det av detta framgår att export- och försäljningsförbudet för svenskt snus till resten av EU kvarstår, liksom det svenska undantaget för snus. Utskottet ansåg då att frågan, oavsett inställning i sak, inte längre hade samma aktualitet. Utskottets bedömning kvarstår. Med anledning av det aktuella målet i EU-domstolen som nämns i det föregående kan utskottet konstatera att det ansvariga statsrådets bedömning är att en omförhandling av direktivet medför en risk och skulle kunna hota de undantag för snus som Sverige har i dag. Utskottet ser inga skäl att ifrågasätta denna bedömning.

Därmed avstyrks motionerna 2017/18:902 (SD), 2017/18:3258 (M) och 2017/18:3345 (M) i berörda delar.

Övrigt om handel på den inre marknaden

I motion 2017/18:903 (SD) föreslås att det ska införas ett kontantförbud och ett tillståndskrav för handel med metallskrot. Utskottet har vid flera tillfällen och senast våren 2017 (bet. 2016/17:NU13) avstyrkt liknande förslag med hänvisning till den pågående beredningen av Skrothandelsutredningens slutbetänkande (SOU 2014:72). Utskottet konstaterar att utredningen fortfarande är under beredning och ser därför ingen anledning att omvärdera sitt ställningstagande.

I motion 2017/18:112 (SD) förordas att det endast ska få säljas certifierade alkoholmätare på den inre marknaden, och i motion 2017/18:725 (S) framhålls att regeringen ska arbeta för att EU ställer krav på att endast certifierad palmolja importeras till EU. När det gäller frågan om alkoholmätare har utskottet tidigare avstyrkt liknande förslag (bet. 2016/17:NU13). Utskottet har konstaterat att det sedan 2013 finns två internationella standarder för alkoholmätare. Även om standarderna i sig inte hindrar försäljningen av undermåliga alkoholmätare menar utskottet att de fyller en viktig funktion eftersom de kan vägleda konsumenterna att hitta de produkter som uppfyller kraven, då det tydligt framgår vilka produkter som är certifierade enligt den aktuella standarden.

När det gäller palmolja konstaterar utskottet att det just nu pågår olika processer i EU där frågan behandlas. Den 4 april 2017 antog Europaparlamentet en resolution om palmolja och avverkning av regnskogar som bl.a. innebär att ohållbar palmolja ska fasas ut från den inre marknaden till 2020. Vidare har parlamentet föreslagit att palmoljan ska fasas ut ur biobränslemixen till 2021 genom sitt beslut om det s.k. förnybartdirektivet, vilket under de kommande trepartsförhandlingarna kommer att ställas mot rådets beslut som inte nämner något om palmolja i sitt förslag. Utskottet noterar att kommissionen motsätter sig en formulering om utfasning av palmolja eftersom de anser att det finns en stor risk att den strider mot WTO-regelverket, och sju palmoljeproducerande länder har redan hotat att stämma EU om en sådan lagstiftning skulle beslutas. Utskottet delar motionärens uppfattning att det är angeläget att få stopp på den ohållbara produktionen av palmolja som bl.a. leder till skövling av regnskog och utgör ett hot mot ovärderliga ekosystem och ursprungsbefolkningars rättigheter. Utskottet noterar att det gjorts olika nationella åtaganden och förekommer branschinitiativ, bl.a. i Sverige, vilket är positivt. Oavsett de enskilda partiernas inställning i sakfrågan konstaterar utskottet att om det skulle bli aktuellt med ett krav på att endast certifierad palmolja får importeras till EU kommer frågan att återkomma till riksdagen eftersom regeringen då måste förankra den svenska ståndpunkten. Utskottet ser ingen anledning att föregripa den process som nu pågår.

I motion 2017/18:3520 (SD) förordas att regeringen ska ta initiativ till att Eurostat ska införa ett industrikomponentsprisindex för att kunna jämföra prisnivåer i olika länder på den gemensamma marknaden för komponentkostnaden för industriutrustning. Som framgår av ställningstagandet om främjande av den inre marknaden anser utskottet att mer kan göras för att säkerställa att den inre marknaden fungerar väl och för att säkerställa att de åtgärder som redan beslutats genomförs på ett tillfredsställande sätt i samtliga medlemsländer. Utskottet anser dock inte att riksdagen bör rikta ett tillkännagivande till regeringen i enlighet med det som föreslås i motionen.

I motion 2017/18:3744 (KD) efterfrågas ett intensifierat samarbete med Tyskland inom ramen för EU och en strategi för ett utökat samarbete med Tyskland. Utskottet delar motionärens uppfattning att Tyskland utgör en viktig part för Sverige i EU. Samtidigt anser utskottet att det inte finns behov av att utarbeta en särskild strategi för ett utökat samarbete med Tyskland, eller något annat land inom ramen för EU-samarbetet. Utskottets uppfattning är att Sverige bör samarbeta med likasinnade länder utifrån vilka positioner de har i de olika sakfrågorna för att på det sättet kunna driva igenom så mycket som möjligt av den svenska hållningen i en fråga.

Därmed avstyrks samtliga motionsyrkanden.

Handels- och investeringsfrämjande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen tillkännager för regeringen det utskottet anför om främjande av livsmedellexport. Utskottet framhåller vikten av att pågående exportprogram och andra åtgärder inom ramen för livsmedelsfrämjandet når små och medelstora företag i hela landet, även de som i dag inte exporterar, för att därigenom lyfta fram svensk matkultur och svenska råvaror och ytterligare främja svensk livsmedellexport. Utskottet utesluter inte att det kan finnas behov av att inhämta mer information om de små och medelstora icke-exporterande företagens kännedom om exporttjänsterna och om orsaken till att dessa företag inte exporterar. Riksdagen avslår motioner om vissa övergripande frågor om handels- och investeringsfrämjande och övrigt om investeringsfrämjande. Utskottet hänvisar bl.a. till den förda politiken och pågående insatser.

Jämför reservation 12 (M, C, L, KD), 13 (SD), 14 (S, MP, V), 15 (M), 16 (V) och 17 (KD).

Motionerna

I kommittémotion 2017/18:3410 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, L, KD) föreslås en rad åtgärder för att främja handels- och investeringsfrämjandet. I motionen konstateras att export är beroende av import och att det därför blir alltför begränsat att enbart tala om en exportstrategi. Motionärerna förordar därför att riksdagen tillkännager för regeringen att Sverige bör utveckla en handelsstrategi som beaktar såväl import som export som delar av en utvecklad handel (yrkande 4). Vidare framhålls de kreativa näringarna som en viktig del av den svenska exporten. För att stödja exporten av dessa tjänster bör riksdagen enligt motionärerna tillkänna för regeringen att Business Sweden måste få ett fördjupat uppdrag att förstärka sitt arbete med de kulturella och kreativa näringarna (yrkande 3). Motionärerna uttalar kritik mot att regeringen i sin exportstrategi intar ett ovanifrånperspektiv där staten och Business Sweden ska lösa problemen, samtidigt som företagens villkor och konkurrenskraft försvagas genom höjda skatter, regeringens osäkerhet i energifrågan och en vag hållning i handelspolitiken. För att stimulera ökade inhemska såväl som utländska investeringar krävs enligt motionärerna ett i grunden gynnsamt företagsklimat och generellt sett goda näringsvillkor. Motionärerna förordar därför ett tillkännagivande om att exportstrategin bör ta hänsyn till svenska konkurrensvillkor med särskilt fokus på små och medelstora företag (yrkande 5). Motionärerna anför vidare att regeringen har förbigått att se tjänster som en avgörande konkurrensfördel i exportstrategin. Motionärerna framhåller sär-

skilt välfärdstjänsterna som en potentiell exportframgång och förordar ett tillkännagivande om att stimulera exporten av svenska välfärdstjänster (yrkande 9). Vidare lyfter motionärerna fram de s.k. kosmopoliterna som en viktig resurs för att öka den gränsöverskridande handeln. Företagare som är födda utomlands besitter goda kunskaper om affärskultur, politik, språk och religion i sina forna hemländer. Riksdagen bör därför uppmana regeringen att nyttja företagsamheten bland kosmopoliter för att utveckla möjligheterna till ökad handel (yrkande 10). När det gäller regionala exportrådgivningsinsatser påtalar motionärerna att det finns många aktörer runt om i landet som har kunskap och erfarenhet av internationell handel, en kapacitet som bör tas till vara. För att säkerställa kvaliteten på rådgivningsinsatserna förespråkar motionärerna en auktorisering av aktörer och föreslår att riksdagen genom ett tillkännagivande ska uppmana regeringen att utreda hur regional och lokal exportrådgivning ska kunna upphandlas av fristående aktörer, såsom handelskamrar och exporttjänsteföretag (yrkande 12). Motionärerna konstaterar vidare att många handelskamrar genom åren byggt kompetens- och resurscentrum för svenska företag som vill introduceras och börja sälja till FN. Genom att upphandla exportrådgivningstjänster skulle svenska företag som vill delta i FN-upphandlingar därmed också kunna få tillgång till erfarenhet och hjälp med att göra relevanta ansökningar. Även detta bör riksdagen tillkännage för regeringen (yrkande 13). Vidare konstaterar motionärerna att utvecklingen av e-handeln går i rasande takt och att denna nya handelsform ställer nya krav på handelsaktörer bl.a. när det gäller tillgänglighet, säkerhet och juridik. För att möta dessa förändringar behöver det enligt motionärerna tas fram en strategi för att stärka svenska företags möjligheter till e-handel, vilket riksdagen bör tillkännage för regeringen (yrkande 15). Slutligen konstaterar motionärerna att den svenska exporten av livsmedel har utvecklats starkt under de senaste åren, men att det är ett fåtal större företag som står för 90 procent av exporten. Motionärerna förordar ett tillkännagivande om att lyfta fram svensk matkultur och svenska råvaror för att ytterligare främja Sveriges livsmedelsexport (yrkande 16). Genom att kartlägga de små och medelstora företagens kännedom om exportfrämjande skulle deras andel av exporten kunna öka, anför man.

Även i motion 2017/18:3008 av Karin Enström m.fl. (M, C, L, KD) förordas i likhet med i motion 2017/18:3410 (M, C, L, KD) med liknande motivering tillkännagivanden om att ge Business Sweden ett fördjupat uppdrag att ytterligare förstärka arbetet inom de kreativa näringarna i sin exportfrämjande verksamhet (yrkande 3), att Sverige bör utveckla en handelsstrategi som beaktar såväl import som export som delar av en utvecklad handel (yrkande 4) och att utveckla insatserna för svenska företags möjligheter att delta i FN-upphandlingar (yrkande 9).

I motion 2017/18:1059 av Patrik Björck m.fl. (S) anförs att det finns en stor exportpotential i den svenska trähusindustrin. Motionärerna efterlyser insatser för att möjliggöra export av de husmodeller som nu skapas för den inhemska marknaden och förordar ett tillkännagivande om behovet av främjande av byggnation i trä.

I motion 2017/18:3301 av Jamal El-Haj (S) förordas ett tillkännagivande om att regeringen ska överväga möjligheterna att verka för att stärka kapaciteten i Sveriges exportfrämjande, samordna insatser som ska förverkliga investeringar och företagsetableringar samt att dessa insatser också ska omfatta konkreta åtgärder som främjar utländska investeringar och leder till ny produktion i, och export från, Sverige.

I kommittémotion 2017/18:3345 av Jonas Jacobsson Gjørtler m.fl. (M) yrkande 30 framhålls vikten av en ökad export för den svenska livsmedelsproduktionen, och motionärerna föreslår därför ett tillkännagivande om att regeringen ska satsa på ett exportfrämjande paket för ökad livsmedelsexport. Bärande delar i ett sådant paket bör enligt motionärerna vara inrättandet av en exportportal, vars syfte bl.a. ska vara att marknadsföra svensk mat och göra det enkelt för importörer i andra länder att välja svenska livsmedel, tillsättandet av livsmedelsattachéer och ett ökat arbete för landgodkännanden och anläggningsgodkännanden. Vidare anser motionärerna att Sverige bör verka för handelsavtal med fler länder utanför EU, exempelvis Japan.

I kommittémotion 2017/18:3419 av Lars Hjalmered m.fl. (M) förordas, liksom i de tidigare nämnda motionerna 2017/18:3410 (M, C, L, KD) och 2017/18:3008 (M, C, L, KD), flera tillkännagivanden med förslag till åtgärder för att främja handels- och investeringsfrämjandet. Motionärerna förordar i likhet med i de båda motionerna ovan tillkännagivanden om att Sverige bör utveckla en handelsstrategi som beaktar såväl import som export som delar av en utvecklad handel (yrkande 11) och om att utveckla insatserna för svenska företags möjligheter att delta i FN-upphandlingar (yrkande 7). Vidare framhålls i likhet med i de båda motionerna de kreativa näringarnas betydelse för svensk export. Motionärerna menar att arbetet med att inkludera kulturen i marknadsföringen av exportlandet Sverige kan stärkas och efterfrågar en utredning av hur staten kan underlätta för internationell spridning av kulturen. För att öka de kreativa näringarnas bidrag till samhället bör man enligt motionärerna ytterligare förstärka exportinsatserna inom de kreativa näringarna, och de föreslår således ett tillkännagivande med den inriktningen (yrkande 8). Liksom i motion 2017/18:3410 (M, C, L, KD) lyfter motionärerna fram de s.k. kosmopoliterna som en viktig resurs för att öka den gränsöverskridande handeln. Motionärerna framhåller att kontaktskapande mellan svenska exportföretag och nyanlända till Sverige kan vara värdefullt av många skäl och föreslår ett tillkännagivande om att fortsätta stimulera företagandet bland kosmopoliter i Sverige och utveckla landets möjligheter till ökad export (yrkande 6). Vidare framhålls i likhet med i motionen ovan att det finns förutsättningar för tjänsteexport för välfärdstjänster, t.ex. hälso- och sjukvård. Detta bör enligt motionärerna bejakas och utvecklas, och de föreslår ett tillkännagivande om att skapa förutsättningar för export av svenska välfärdstjänster (yrkande 3). Motionärerna framhåller särskilt tjänstehandeln mellan Sverige och Storbritannien. Vidare anser motionärerna att riksdagen genom tillkännagivanden bör uppmana regeringen att utreda hur regional och lokal exportrådgivning ska

kunna upphandlas av fristående aktörer, såsom handelskamrar och export-tjänsteföretag, och undersöka möjligheten att införa exportcheckar (yrkande 4), samt att utreda en auktorisering för företag och organisationer som kvalificerar dessa att delta i upphandling av exportrådgivningstjänster (yrkande 5).

Den internationella konkurrensen har ökat i småbåtsindustrin, och den svenska exporten har under flera år minskat, konstateras det i motion 2017/18:3327 av Edward Riedl (M). Motionären föreslår därför att riksdagen genom ett tillkännagivande uppmanar regeringen att se över möjligheten att införa exportstöd liknande det i andra länder för att få igång exporten hos den svenska småbåtsindustrin.

I kommittémotion 2017/18:930 av Johan Nissinen m.fl. (SD) föreslås tre tillkännagivanden om Business Swedens uppdrag. För det första förordar motionärerna att Business Sweden bör ge investeringar i Somaliland ökad prioritet och att Exportkreditnämnden (EKN) bör ges i uppdrag att prioritera svenska företag i Somaliland för att gynna såväl nationen som svenska företag (yrkande 1). För det andra anser motionärerna att Business Sweden bör ges i uppdrag att ge Indien högre prioritet (yrkande 2). Motionärerna framhåller att Indien är en stor tillväxtmarknad och därmed en viktig framtida handelspartner för Sverige. För det tredje förordar motionärerna att Business Sweden bör ges i uppdrag att verka för en ökad export av produkter och tjänster som energi-effektivisering (yrkande 3). Många svenska företag har mycket av den teknik och de lösningar som efterfrågas, och det finns därmed en god potential för ökad export.

I kommittémotion 2017/18:932 av Johan Nissinen m.fl. (SD) föreslår motionärerna att riksdagen genom ett tillkännagivande bör uppmana regeringen att göra en utvärdering av svenska sektorerers långsiktiga importbehov (yrkande 3). Svensk export är beroende av import, och politisk instabilitet eller påtryckningar i exporterande nationer, länders monopolställningar på vissa produkter eller naturliga orsaker är alla faktorer som enligt motionärerna kan förändra den globala handelsmarknaden. Motionärerna framhåller även vikten av att särskilt stärka den svenska industrins exportmöjligheter inom högteknologiska tjänster och produkter som befinner sig högt uppe i värdekedjan och förordar även ett tillkännagivande om detta (yrkande 4).

I kommittémotion 2017/18:1600 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 4 förordar motionärerna ett tillkännagivande om att Business Sweden ska ge Somaliland ökad prioritet för att främja svenska investeringar. Detta skulle enligt vad som anförs i motionen kunna leda till minskat beroende av bistånd i området samtidigt som tillväxten ökar. Det skulle också kunna möjliggöra en billigare import av varor till Sverige.

I kommittémotion 2017/18:3887 av Martin Kinnunen och Runar Filper (båda SD) framhålls att det finns en potential för svenska företag att bidra till minskade nettoutsläpp av koldioxid i ett globalt perspektiv genom att exportera energieffektiva produkter. Exporten skulle således både gynna svensk industri och dämpa utsläppen av växthusgaser, och motionärerna förordar ett

tillkännagivande om att export som främjar energieffektivitet bör främjas (yrkande 6).

I kommittémotion 2016/17:3777 av Anders W. Jonsson m.fl. (C) yrkande 6 framför motionärerna att svensk hälso- och sjukvård håller hög klass och kan bidra till att hantera globala utmaningar inom hälsosektorn som antibiotikaresistens, välfärdssjukdomar och krav på kostnadseffektiviseringar, samtidigt som den ger sysselsättning, skatteintäkter och tillräckligt stort underlag för att göra nya medicinska landvinningar i svenska företag. Motionärerna anser därför att riksdagen ska tillkännage för regeringen att den ska stimulera export av vårdtjänster och så långt som möjligt undanröja exporthinder av dessa tjänster.

I Vänsterpartiets motion 2017/18:555 av Jonas Sjöstedt m.fl. yrkande 23 förordas ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag på hur den ska öka insynen i den verksamhet som Exportkreditnämnden (EKN) och Svensk Exportkredit AB (SEK) bedriver. I motionen hänvisas till granskningar som Amnesty, Diakonia och riksdagens utredningstjänst har gjort som visar på brister när det gäller insyn. Motionärerna anser att det är orimligt att riksdagen inte kan få ta del av information om till vilka länder ett statligt bolag utfärdar krediter. Motionärerna vill vidare se krafttag när det gäller att säkerställa att företag respekterar mänskliga rättigheter och bidrar till en hållbar utveckling och förordar ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med mer konkreta förslag på hur svenskt exportfrämjande ska bli samstämmigt med politiken för global utveckling (yrkande 25). Slutligen föreslås i yrkande 27 ett tillkännagivande om att Sverige bör följa Norges exempel och införa ett förbud mot att bistånd, exportkrediter, investeringsstöd eller andra former av stöd till näringslivet kanaliseras via skatteparadis.

I kommittémotion 2017/18:529 av Yasmine Posio Nilsson m.fl. (V) yrkande 7 förordas ett tillkännagivande om att regeringen bör få i uppdrag att skärpa kriterierna när det gäller mänskliga rättigheter för svenskt exportfrämjande. Motionärerna betonar vikten av att det finns tydliga kriterier för den exportfrämjande verksamheten så att handel och investeringar inte bidrar till kränkningar av mänskliga rättigheter eller stärker auktoritära regimer.

I kommittémotion 2017/18:530 av Yasmine Posio Nilsson m.fl. (V) påtalas att den stora majoriteten av Latinamerikas länder, till skillnad från Sverige, har ratificerat FN:s deklaration om ursprungsbefolkningars rättigheter (ILO:s konvention nr 169). Motionärerna anför att det funnits flera exempel där bolag som Sverige investerat i har kränkt ursprungsbefolkningens rättigheter och förordar ett tillkännagivande om att regeringen bör se över gällande regelverk för att garantera att svenska investeringar, exportfrämjande och pensionsplaceringar inte bidrar till att kränka eller inskränka ursprungsbefolkningars rättigheter i Latinamerika (yrkande 6).

I kommittémotion 2017/18:1140 av Emma Wallrup m.fl. (V) yrkande 9 föreslås ett tillkännagivande om att det i statliga upphandlingar och export-satsningar ska ställas krav på att mänskliga rättigheter respekteras i såväl produktionsledet som transportledet.

Sverige har stor potential att exportera mer livsmedel, sägs det i kommittémotion 2017/18:3426 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD). Motionärerna förordar ett tillkännagivande om att underlätta den svenska livsmedelsexporten, bl.a. genom inrättandet av livsmedelsattachéer (yrkande 19). I motionen efterfrågas även ett tydligare främjandeuppdrag till Business Sweden och motionärerna anser även att kompetensen där inom livsmedel behöver förbättras.

I kommittémotion 2017/18:3747 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 30 förordas ett tillkännagivande om att regeringen ska verka för att den internationella kompetens för export och import som finns i Sverige genom våra nya svenskar bättre tas till vara i regionala exportcentrum. Genom att skapa ett bra klimat för arbete och eget företagande, där kunskap om olika affärskulturer och stora språkkunskaper som finns hos människor som kommer till Sverige tas till vara, kan Sverige enligt motionärerna öka sin export.

I motion 2017/18:3741 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 7 förordas ett tillkännagivande om att det bör utvecklas ett samordnat statligt stöd för internationalisering för regionerna. Motionärerna menar att en nationell samordning skulle säkerställa att de nationella projektmedlen för arbetsmarknads- eller företagsfrämjande insatser inte motverkar varandra.

Vissa kompletterande uppgifter

Mål för handels- och investeringsfrämjande

I det inledande avsnittet om internationell handel framgår också riksdagens mål för export- och investeringspolitiken.

Politikens inriktning

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 24) framgår regeringens inriktning för politiken när det gäller export- och investeringsfrämjande. Regeringen hänvisar bl.a. till exportstrategin som antogs av regeringen i september 2015. Regeringen anför att den behöver prioritera för att maximera största nyttan av exportfrämjandet. Fokus läggs därför på att stötta små och medelstora företags export samt på marknader med hög BNP, hög förväntad tillväxt eller höga trösklar för att ta sig in på marknaden. Regeringen har tagit fram en prioritering av 26 länder. Regeringen framhåller att det inom ramen för strategin pågår insatser inom samtliga 22 områden i strategin. Regeringen avser också att arbeta vidare med vissa sektorer där det bedöms finnas en outnyttjad potential för ökad export och internationalisering samt där det finns ett intresse utomlands för svenska erfarenheter och lösningar för att möta olika samhällsutmaningar, t.ex. livsmedelssektorn.

Regeringen framhåller vidare det arbete som bedrivs inom ramen för Team Sweden och regionala exportcentrum. För att stärka den regionala exportrådgivningen föreslog regeringen en höjning av anslaget 2:3 Exportfrämjande verksamhet under åren 2018–2023.

Regeringen framhåller även betydelsen av internationella mötesplatser för inte minst små och medelstora företag för att skapa kontakter med leverantörer, distributörer och kunder. För att möjliggöra ett svenskt deltagande på Expo 2020 föreslog regeringen att anslaget 2:3 Exportfrämjande verksamhet skulle tillföras 53,5 miljoner kronor under åren 2018–2020.

Regeringen ser möjligheter för en ökad svensk projekt- och systemexport som en följd av tillväxtekonomiernas behov av att investera i infrastruktur, hälso- och sjukvård samt energi och miljöteknik. Regeringen uppger att den ökning som Business Sweden har fått i fråga om antalet uppdrag för tillväxtmarknader, regional exportrådgivning och strategiska affärer väntas fortsätta framöver.

Regeringen framhåller också företagens behov av stöd från svenska ambassader och statliga exportfrämjandeaktörer på de nya tillväxtmarknaderna. Detta gäller särskilt små och medelstora företag. Regeringen föreslog därför att anslaget 2:3 Exportfrämjande verksamhet skulle tillföras medel för att förstärka den svenska närvaron på viktiga tillväxtmarknader och i viktiga städer.

Regeringen konstaterar att omställningen till en grön och cirkulär ekonomi genom bl.a. innovativ miljöteknik och nya affärsmodeller kommer att möjliggöra affärsutveckling och minskad klimat- och miljöpåverkan. Måluppfyllelsen i Agenda 2030 kommer att kräva stora investeringar i modernisering och utbyggnad av olika typer av infrastruktur, en hållbar industrialisering och innovation (mål 9), och regeringen menar att svenska leverantörer och konsulter har mycket att bidra med.

Regeringen anför att exportfrämjandet ska bidra till den feministiska utrikespolitiken och de uppsatta målen för politiken i enlighet med utrikesförvaltningens handlingsplan.

Svenska företags engagemang i den globala agendan och möjligheter att bidra till utvecklingen främjas enligt regeringen genom en framgångsrik marknadsbearbetning inom projektexport och gentemot internationella upphandlingar inklusive FN-systemet. Regeringen framhåller därtill att stimulerandet av det svenska näringslivets engagemang och informationsspridning om hållbara lösningar är ett viktigt bidrag till politiken för global utveckling.

Regeringen uppger att särskilda insatser förbereds för att bättre möta innovativa och tidigt internationaliserade företags särskilda behov av tillgång till internationella nätverk för snabbare tillväxt.

När det gäller investeringsfrämjande framhåller regeringen att detta också bidrar till den svenska exporten och ger tillväxt och sysselsättning. Investeringsfrämjandet syftar till att attrahera små och stora utländska företags direktinvesteringar som skapar sysselsättning eller tillför kapital, kompetens eller nya marknader till det svenska näringslivet. Regeringen uppger att man därför fortsätter att öka anslaget till investeringsfrämjandet i Business Sweden. Arbetet innebär även att brett stärka kunskapen om och bilden av Sverige samt riktade insatser mot företag för att locka dem att etablera sig i Sverige.

Regeringen framhåller också vikten av ett väl fungerande och marknads-kompletterande exportkreditsystem för den svenska utrikeshandeln. Regeringen anger att svenska exportörer ska erbjudas exportfinansiering på motsvarande villkor som jämförbara konkurrerande länder. För att anpassa exportfinansieringen till kundernas behov i enlighet med exportstrategin ska Exportkreditnämnden (EKN) fortsätta att sänka trösklarna för små och medelstora företag i samband med export. Regeringen uppger att EKN i samarbete med Almi och Aktiebolaget Svensk Exportkredit (SEK) undersöker vägar att öka möjligheten till exportlån för lägre belopp. Garantigivningen ska bidra till hållbara investeringar och minskad klimatpåverkan. Systemet med statsstödda exportkrediter som hanteras av SEK uppges vara centralt för möjligheten att kunna erbjuda exportfinansiering på de löptider som svensk exportindustri efterfrågar.

Arbetet med exportstrategin

Den 24 september 2015 fattade regeringen beslut om en exportstrategi. Strategin har redovisats för riksdagen i form av en skrivelse (skr. 2015/16:48). Exportstrategin innehåller ett sjuttiofem åtgärder som regeringen avser att vidta för att möta de utmaningar som den svenska utrikeshandeln enligt regeringen står inför. Åtgärderna spänner över 22 olika områden. Exportstrategin syftar till att öka exporten (både i absoluta tal och som en del av BNP), öka Sveriges attraktionskraft för investeringar, kompetens och turister, öka andelen exporterande företag och öka deltagandet av svenska företag i den globala ekonomin.

Utskottet har vid ett par tidigare tillfällen redogjort för det pågående arbetet med strategin (bet. 2015/16:NU13 och bet. 2016/17:NU13). Enligt uppgift från Regeringskansliet hade arbetet påbörjats för samtliga 22 åtgärdsområden även om det hade kommit olika långt. Utskottet har tagit del av en uppdaterad redogörelse för arbetet med strategin från oktober 2017. Här framgår bl.a. att fyra nya utlandsmyndigheter öppnade under 2016 (generalkonsulat i New York, Tunis, Manila och Lima). Vidare har Business Sweden öppnat nya kontor i Singapore och Teheran och uppgraderat kontoret i Riyadh (Saudiarabien).

Vidare framgår att Almi, EKN och SEK har lanserat en gemensam finansiell produkt för att underlätta export för små och medelstora företag.

Tullverket har fått i uppdrag att förbättra förutsättningarna för svenska företag att bedriva handel med tredjeländer. Uppdraget är ett resultat av Kommerskollegiums kartläggning från 2016 om export- och importproblem. Tullverket har vidare tillsammans med flera andra myndigheter deltagit i arbetet med att ta fram en exportguide för livsmedel på verksamt.se. Tullverket har också tagit fram en exportkurs på distans för att nå fler och nya företag samt bidra till ett utbud som är tillgängligt för hela näringslivet.

Enligt redogörelsen framgår vidare att ambassaderna gör en årlig handels-hinderrapportering som sammanställs av Regeringskansliet. Enligt dessa uppgifter är de vanligaste hindren offentlig upphandling, sanitära och fytosanitära

åtgärder, tullfrågor, tekniska produktkrav samt immaterialrätt. Korruption och krånglig byråkrati är omfattande. Majoriteten av ambassaderna uppges arbeta aktivt med att undanröja eller minska anmälda handelshinder. Endast ett fåtal har dock undanröjts under 2016. Ofta har det krävts stöd från EU-delegationen, Business Sweden m.fl. i arbetet. De svåraste marknaderna för svenska företag är alltså BRICS-länderna men även Japan, Turkiet, USA, Saudiarabien, Thailand, Australien och Norge pekas ut.

Livsmedelsexport

Regeringen presenterade i januari 2017 propositionen En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet (prop. 2016/17:104). I propositionen föreslås en strategi för en långsiktigt hållbar och konkurrenskraftig livsmedelskedja som ska ses som en plattform utifrån vilken politiken ska utformas fram till 2030. Det övergripande målet för strategin föreslås vara en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet.

Vad gäller livsmedelsexport bedömer regeringen att en ökad export och fler exporterande företag kan stärka tillväxten i den svenska livsmedelskedjan, varför man bör fortsätta att utveckla exportfrämjande insatser. Utskottet har i ett tidigare betänkande (bet. 2016/17:NU13) redogjort för innehållet i propositionen när det gäller livsmedelsexport.

Regeringens proposition om livsmedelsstrategin (prop. 2016/17:104) samt följdmotioner, däribland motioner om livsmedelsexport, behandlades av miljö- och jordbruksutskottet våren 2017 (bet. 2016/17: MJU23). Med bifall till miljö- och jordbruksutskottets förslag riktade riksdagen ett tillkännagivande till regeringen om att underlätta och främja livsmedelsexport (rskr. 2016/17:338). I sitt ställningstagande framhöll miljö- och jordbruksutskottet bl.a. att det finns ett behov av ett ännu tydligare främjandeuppdrag med särskild tyngdpunkt på att göra det enklare för livsmedelssektorn att ta sig in på nya och befintliga marknader. För att lyckas med detta menar miljö- och jordbruksutskottet att den livsmedelsspecifika kompetensen på Business Sweden behöver förbättras, och näringen få en tydligare position i marknadsföringen av Sverige. Miljö- och jordbruksutskottet framhåller också att det är av stor vikt att Business Sweden tillhandahåller information till livsmedelsföretag om tillvägagångssätt likväl som om potentialen och mervärdet i att förädla produkter för export. Företrädare för Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet reserverade sig mot miljö- och jordbruksutskottets förslag.

Regeringen har med utgångspunkt i livsmedelsstrategin genomfört ett antal åtgärder för att främja livsmedelsexporten. Åtgärderna omfattar totalt 48 miljoner kronor under 2018.

- Regeringen har tillsatt en nationell exportsamordnare i Näringsdepartementet med uppgiften att stärka de svenska livsmedelsföretagens exportförmåga.

- Regeringen har tillsatt ett skogs- och lantbruksråd på ambassaden i Peking.
- Business Sweden har fått i uppdrag att genomföra ett exportprogram med särskilt fokus på små och medelstora företag under 2017–2019. Uppdraget ska redovisas årligen och i form av en slutrapport senast den 28 februari 2020.
- Business Swedens exportprogram för livsmedelsföretag under konceptet Try Swedish har förstärkts.
- Business Sweden har fått i uppdrag att genomföra en analys av olika livsmedels exportpotential. Syftet är att undersöka och analysera hur exportpotentialen skulle kunna se ut om fem och tio år. Analysen ska sedan kunna ligga till grund för inriktningen av det statliga livsmedelsfrämjandet. Uppdraget ska redovisas senast den 30 mars 2018.
- Business Sweden har fått i uppdrag att inrätta och genomföra ett exportprogram inom ramen för den regionala exportrådsgivningen. Programmet ska rikta in sig på livsmedelsföretag som har stor potential att nå ut på exportmarknader.
- Business Sweden har fått i uppdrag att ta fram en strategi och ett operativt program för export av ekologiska livsmedel. Strategin ska innehålla prioriteringar och aktiviteter på både kort och lång sikt för att stärka den svenska exporten av ekologiska livsmedel. Insatserna ska i första hand rikta sig till små och medelstora företag.
- Business Sweden har fått i uppdrag att tillsätta ansvariga för livsmedelsexport på prioriterade tillväxtmarknader (USA/Kanada, Japan/Sydkorea och Singapore (med uppgiften att täcka Sydostasien). I rollen som livsmedelsexportsansvarig ingår att hjälpa livsmedelsbranschen på plats på den aktuella marknaden och samtidigt identifiera och visa den potential som finns på marknaden. De livsmedelsexportsansvariga ska också analysera vilka utmaningar och hinder som finns för att lyckas med export på den aktuella marknaden.
- Livsmedelsverket och Jordbruksverket har fått i uppdrag att underlätta för export av livsmedel och jordbruksvaror genom att finansiera den verksamhet som innebär att anläggningar blir godkända för export till tredjeländer. Det innebär att den tidigare avgiften som myndigheter fakturerat företag för det arbete som de gör vid inspektioner av anläggningar tas bort.
- Jordbruksverket och Livsmedelsverket har fått i uppdrag att underlätta export av livsmedel och jordbruksvaror.
- Livsmedelsverket ska, efter samråd med Jordbruksverket, inrätta och ta huvudansvar för ett samverkansforum för utveckling av myndighetsarbetet för att öka livsmedelssektorns tillträde till marknader i länder utanför EU. Fokus ligger på arbetet med land- och anläggningsgodkännanden och uppdraget ska finansieras inom myndighetens ram.
- Regeringen har inom Team Sweden lanserat Team Sweden Livsmedel som ska fungera som en plattform och ett samverkansforum där företag, myndigheter och aktörer inblandade i livsmedelsexport kan arbeta för att utveckla och öka den svenska livsmedelsexporten.

I februari 2018 delredovisade Business Sweden uppdraget att genomföra ett exportprogram med särskilt fokus på små och medelstora livsmedelsföretag. Av rapporten framgår genomförda aktiviteter under 2017. Totalt medverkade 205 företag i aktiviteter inom ramen för Try Swedish exportprogram under 2017, varav flera företag medverkade i flera aktiviteter. Detta var en ökning i jämförelse med året innan då totalt 203 företag deltog. Det totala antalet aktiviteter inom programmet var 22 stycken. De deltagande företagen är till störst del mindre företag med mellan 10 och 49 anställda. Under året genomfördes fem mässor och åtta livsmedelsexportseminarier och en utbildning med varierande teman i Stockholm, Göteborg och Malmö. Av rapporten framgår att en majoritet av de företag som utvärderat aktiviteterna (svarsfrekvensen var 38 procent) är nöjda med dessa (60–70 procent beroende på aktivitet). Business Sweden lyfter även fram företagens önskemål om förbättringar i rapporten. Företagen har bl.a. framhållit att de anser att aktiviteterna är för dyra för mindre företag och att aktiviteterna skulle anpassas bättre för små företag.

När det gäller livsmedelsexport hos små och medelstora företag kan även påminnas om att regeringen i november 2014 gav Jordbruksverket i uppdrag att kartlägga och analysera den svenska livsmedelssektorns, särskilt små och medelstora företags, kännedom om och användande av de tjänster som ryms inom statligt exportfrämjande. Uppdraget redovisades i augusti 2015. Av rapporten framgår att Jordbruksverket genomfört en enkätundersökning som riktades till alla livsmedelsföretag som under 2014 redovisade en export på över 50 000 kronor till SCB (totalt 334 företag). Enkäten besvarades av ca 70 procent av företagen. Resultaten av enkäten pekar enligt Jordbruksverket på att behoven av exportrelaterad service ser olika ut för olika företag. De lite mindre företagen behöver i många fall mer exportrelaterad service och efterfrågar i större utsträckning tydligare och mer lättillgänglig information om vilka regler som gäller vid export och vilka möjligheter till hjälp som finns. Jordbruksverket framhåller i en särskild rapport om livsmedelsindustrins internationalisering (2016:16), bl.a. mot bakgrund av kartläggningen att exportfrämjande åtgärder främst bör riktas mot små och medelstora företag. Vidare konstaterar myndigheten att livsmedelsindustrin i stor utsträckning finns på landsbygden, och ett ökat exportdeltagande i sektorn kan därmed, menar man, vara av särskilt stort betydelse för tillväxt och sysselsättning på landsbygden.

Exportfrämjande och hållbart företagande

Utskottet har tidigare i ett handelspolitiskt betänkande (bet. 2012/13:NU13) återgett information från regleringsbrev och exportorganens egna beskrivningar av sin verksamhet i relation till frågor om hållbart (ansvarsfullt) företagande. Sedan 2014 har EKN genom regleringsbrevet inte bara i uppdrag att informera om OECD:s riktlinjer för multinationella företag, principerna i FN:s Global Compact och FN:s principer för företag och mänskliga rättigheter, utan myndigheten ska även säkerställa att verksamheten bedrivs i enlighet med dessa riktlinjer och principer. Av regleringsbrevet för 2017 framgår vidare att

EKN inom ramen för den egna verksamheten och i samarbete med andra aktörer ska bidra till genomförandet av Agenda 2030 och de nya målen för hållbar utveckling, Sveriges politik för global utveckling (PGU) samt Addis Abeba Action Agenda för utvecklingsfinansiering.

På EKN:s webbplats framgår att myndigheten i affärer med risk för negativ påverkan begär information om köparföretagen och såväl miljökonsekvensbeskrivningar som sociala konsekvensbeskrivningar vid nya projekt. Vid behov kontaktar EKN lokala intresseorganisationer och tar del av uppgifter från externa källor och experter. Vid större projekt gör EKN ett platsbesök för att säkerställa att projektets miljöpåverkan och sociala påverkan stämmer överens med den information som erhållits. Vidare framgår att EKN som villkor för garantin kan ställa krav på rapportering under affärens gång.

I slutet av 2015 fick Business Sweden i uppdrag att förstärka sitt arbete med hållbart företagande. Insatsen har därefter förlängts ytterligare två år. Business Sweden har inom ramen för uppdraget tagit fram en webbaserad s.k. CSR-guide (corporate social responsibility) som innehåller en allmän guide om viktiga frågor inom hållbart företagande och en fördjupande del med landspecifika utmaningar. Business Sweden har också inkluderat hållbart företagande i sitt program Steps to Export. Vidare har Business Sweden tagit fram olika typer av informations- och utbildningsmaterial inom området.

Med anledning av förslagen i motion 2017/18:555 (V) om insyn i den verksamhet som EKN och SEK bedriver, hur svenskt exportfrämjande och politiken för global utveckling samt förbud mot att bl.a. exportkrediter och investeringsstöd kanaliseras via skatteparadis kan påminnas om att utskottet tidigare avstyrkt liknande förslag (bet. 2013/14:NU13 och bet. 2014/15:NU13). Vidare yttrade sig utskottet om liknande förslag i ett protokollsutdrag till utrikesutskottet i samband med behandlingen av regeringens skrivelse om politiken för global utveckling i genomförandet av Agenda 2030 (skr. 2015/16:182, bet. 2016/17:UU5).

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottets ställningstagande redovisas i det följande avsnittet under rubrikerna Vissa övergripande frågor om handels- och investeringsfrämjande, Främjande av livsmedellexport och Övrigt om handels- och investeringsfrämjande.

Vissa övergripande frågor om handels- och investeringsfrämjande

Utskottet kan inledningsvis konstatera att det med ett undantag avstyrkte liknande förslag om handels- och investeringsfrämjande som de nu aktuella våren 2017 (bet. 2016/17:NU13). Utskottet kan inte se några skäl till att ompröva sitt ställningstagande när det gäller dessa förslag. Utskottet avstår från att upprepa allt det som det tidigare har anfört om dessa förslag och vill anföra följande. Som framgått av utskottets tidigare ställningstaganden har utskottet

i flera av de aktuella förslagen inte någon annan uppfattning än motionärerna. Det gäller t.ex. uppfattningen att Sveriges export i stor utsträckning är beroende av import, och som utskottet tidigare påtalat framgår det av exportstrategin att även regeringen delar denna uppfattning. Utskottet delar också uppfattningen att exportstrategin bör ta hänsyn till svenska konkurrensvillkor med särskilt fokus på små och medelstora företag. Även i denna fråga gör utskottet en annan bedömning än motionärerna när det gäller behovet av ett tillkännagivande eftersom det menar att exportstrategin både tar hänsyn till de svenska konkurrensvillkoren och har ett tydligt fokus på små och medelstora företag. Utskottet vill i sammanhanget också påminna om regeringens nyindustrialiseringsstrategi som syftar till att stärka förutsättningarna för svensk industri att vara världsledande inom modern industriell produktion. Utskottet vidhåller också sin uppfattning om att exportstrategin och det arbete som genomförs inom ramen för strategin också motsvarar det som efterfrågas när det gäller förslagen om att stärka svenska exportmöjligheter för högteknologiska produkter högt upp i värdekedjan, en strategi för att utveckla svenska företags möjligheter till digital e-handel, att tillvarata den internationella kompetensen som finns i Sverige för att främja export, insatser för att främja de kulturella och kreativa näringarna, främjande av produkter och tjänster som rör energieffektivisering samt högre prioritet av Indien och FN-upphandlingar.

När det gäller några av de övriga förslagen har utskottet dock helt eller delvis en annan uppfattning än motionärerna även i sak. Utskottet delar visserligen uppfattningen att det är viktigt att främja tjänstehandeln såväl som handeln med varor men ser inga skäl för en särskild satsning på exporten av svenska välfärdstjänster i enlighet med det som föreslås i motionerna. Vad gäller den regionala och lokala exportrådsgivningen är utskottets uppfattning att huvudaktörerna för denna ska vara de statliga aktörerna på området. Utskottet vidhåller dock sin uppfattning att möjligheten för andra aktörer att delta, genom upphandling, inte helt bör uteslutas för att nå en så decentraliserad och heltäckande organisation som krävs. Utskottet ser dock inte i nuläget någon anledning till något tillkännagivande enligt det som föreslås. Utskottet vidhåller också sin uppfattning att riksdagen mot bakgrund av situationen i Somaliland inte bör uppmana regeringen att ge Business Sweden i uppdrag att ge Somaliland högre prioritet.

I motion 2017/18:3301 (S) förordas ett tillkännagivande om att regeringen ska överväga möjligheterna att verka för att stärka kapaciteten i Sveriges exportfrämjande, samordna insatser som förverkligar investeringar och företagsetableringar samt att dessa insatser också bör omfatta konkreta åtgärder som främjar utländska investeringar och leder till ny produktion i, och export från, Sverige. Utskottet har inte tidigare under mandatperioden berett detta förslag. Utskottet har ingen annan uppfattning än motionären att samordning inom främjandepolitiken är viktigt. När det gäller investeringar vill utskottet påminna om att det inom ramen för Team Sweden finns en särskild grupp för investeringar. Därtill noterar utskottet att regeringen gett en särskild utredare i uppdrag att genomföra en översyn av det offentliga främjandet av utländska

investeringar i Sverige (dir. 2018:3). Utredaren ska bl.a. ta fram underlag och förslag på hur regeringen och andra relevanta aktörer kan arbeta för att förbättra den samlade strategiska marknadsföringen av Sverige som destination för utländska investeringar. Utöver det ska utredaren analysera och vid behov föreslå förbättringar i fråga om bl.a. ansvarsfördelning och samverkan mellan de olika aktörerna inom investeringsfrämjandet. Utredningen kan även identifiera hinder som särskilt och utan anledning försvårar för utländska investeringar och vid behov lämna förslag på hur hinder ska rapporteras. Uppdraget ska delredovisas senast den 1 juni 2018 och slutredovisas den 31 december 2018. Utskottet välkomnar utredningen och anser att den motsvarar det som efterfrågas i den nämnda motionen.

Därmed avstyrks samtliga motionsyrkanden.

Främjande av livsmedellexport

Den svenska exporten av livsmedel har utvecklats starkt under de senaste åren, och under 2016 exporterade Sverige mat och dryck till ett värde av 50 miljarder kronor. Utskottet kan dock konstatera att det är ett fåtal större företag som står för hela 90 procent av exporten. Resterande 10 procent står de små och medelstora företagen för. Livsmedelsindustrin är den fjärde största sektorn i svensk tillverkningsindustri och sysselsatte 2016 ca 49 000 personer. Antalet livsmedelsföretag i Sverige är ungefär 4 200 och av dessa är drygt 1 300 enmansföretag. I hela branschen är det de små företagen som dominerar, och endast ca 650 företag har fler än tio anställda. Det är emellertid endast ca 10 procent av de svenska livsmedelsföretagen som exporterar. Samtidigt står dessa exportföretag för närmare 80 procent av sektorns totala produktionsvärde.

En kartläggning som genomförts av Jordbruksverket som refererats i det föregående visar att det finns en stor potential att genom ett ökat exportdeltagande gynna tillväxt i såväl sysselsättning som produktivitet i den svenska livsmedelsindustrin och att en sådan utveckling skulle kunna vara särskilt betydelsefull för tillväxt och sysselsättning på landsbygden. Kartläggningen visar också att de statliga exportfrämjande åtgärderna främst bör riktas mot de små och medelstora företagen som många gånger saknar de resurser och nätverk som krävs för att lyckas på exportmarknaden. Det är således enligt utskottet angeläget att fokusera främjandet av livsmedellexport på små och medelstora företag.

Utskottet konstaterar att regeringen vidtagit ett flertal åtgärder för att främja den svenska livsmedellexporten. I mars 2017 fick Business Sweden inom ramen för livsmedelsstrategin ett uppdrag att genomföra ett exportprogram med särskilt fokus på små och medelstora livsmedelsföretag, vilket är positivt. Business Sweden överlämnade den 28 februari 2018 en delrapport till regeringen. Utskottet noterar bl.a. att Business Sweden framhåller att många kunder är nöjda med deras tjänster men att det samtidigt finns önskemål om mer anpassade aktiviteter för små företag. En annan synpunkt som framkommer är

att Business Swedens aktiviteter generellt är dyra för mindre företag. Av delrapporten framgår vidare att Business Sweden har genomfört åtta livsmedels-exportseminarier och en utbildning under 2017 i syfte att inspirera och locka fler svenska livsmedelsföretag att satsa på export och lära känna möjligheterna som finns till stöd. Utskottet välkomnar den typen av aktiviteter men noterar samtidigt att samtliga genomförts i Stockholm, Malmö och Göteborg. Utskottets uppfattning är att det måste finnas en större regional spridning på den här typen av aktiviteter så att man även når ut till de små och medelstora företagen på landsbygden, även dem som i dag inte alls exporterar.

Utskottet konstaterar vidare att regeringen i december 2017 gav Business Sweden i uppdrag att skapa ett regionalt exportprogram för livsmedelsföretag inom ramen för den regionala expertrådgivningen. Programmet ska innehålla särskilt utformade stödtjänster för företagen med stor exportpotential och bl.a. bidra till att fler företag med exportpotential identifieras och kontaktas. Utskottet välkomnar inriktningen att genom programmet få större regional spridning på främjandet men vill understryka vikten av att man inom ramen för såväl detta program som andra program och insatser på området verkligen når ut till små och medelstora livsmedelsföretag runt om i hela landet. Ett centralt mål med insatserna bör vara att nå ut till dem som i dag inte alls exporterar för att få fler att våga ta steget och satsa på export. För ett litet företag kan tröskeln till export upplevas som hög; samtidigt kan bl.a. den globala e-handeln skapa stora möjligheter även för små företag. Det finns flera exempel på detta.

Utskottet noterar att Jordbruksverket i sin kartläggning riktade sig till företag som redovisade en export på över 50 000 kronor under ett år, vilket innebär att en stor andel av de potentiella framtida livsmedelsexportörerna inte fanns med i urvalet. Omkring 60 procent av företagen som svarade på enkäten uppgav att de använt sig av olika tjänster kopplade till export under de senaste fem åren. Den vanligaste orsaken till att man inte använt någon form av exportrelaterad tjänst var att företaget saknade kännedom om vilka tjänster som fanns att tillgå samt att företaget inte satsat på exportmarknader. Många företag uppgav också att de inte hade de resurser som krävs för att satsa på export och att de exportrelaterade tjänster som finns är för dyra.

Utskottet föreslår därför att riksdagen ställer sig bakom det utskottet anför om vikten av att exportprogrammen och andra åtgärder inom ramen för livsmedelsfrämjandet når små och medelstora livsmedelsföretag i hela landet, även dem som i dag inte exporterar, för att därigenom lyfta fram svensk matkultur och svenska råvaror och ytterligare främja Sveriges livsmedelsexport. Utskottet utesluter inte att det kan finnas behov av att inhämta mer information om de små och medelstora icke-exporterande livsmedelsföretagens kännedom om exporttjänsterna och om orsakerna till att dessa företag inte exporterar. Detta för att så långt som möjligt kunna anpassa insatserna till de behov som finns.

Därmed tillstyrks motion 2017/18:3410 (M, C, L, KD) i berörd del.

Övrigt om handels- och investeringsfrämjande

I motionerna 2017/18:529 (V), 2017/18:530 (V), 2017/18:555 (V) och 2017/18:1140 (V) lyfts frågor om handels- och investeringsfrämjandet och mänskliga rättigheter fram. Utskottet vill inledningsvis med anledning av förslagen i dessa motioner understryka att det delar motionärernas uppfattning om vikten av att handels- och investeringsfrämjandet inte bidrar till kränkningar av mänskliga rättigheter eller stärker auktoritära regimer. Utskottets uppfattning är alltså att grundläggande principer om demokrati, mänskliga rättigheter, jämställdhet, hållbart företagande och den av riksdagen beslutade politiken för global utveckling måste genomsyra det arbete som utförs av olika export- och investeringsfrämjande aktörer. Utskottet har i tidigare handelspolitiska betänkanden (bet. 2013/14:NU13, bet. 2014/15:NU13, bet. 2015/16:NU13 och bet. 2016/17:NU13) tagit ställning till liknande förslag. Utskottet har även tidigare i ett handelspolitiskt betänkande (bet. 2012/13:NU13) återgett information från regleringsbrev och exportorganens egna beskrivningar av sin verksamhet i relation till frågor om hållbart (ansvarsfullt) företagande. En genomgång av regleringsbrev för budgetåret 2018 för EKN och riktlinjebeslut för Business Sweden 2018, statens ägarpolicy för statligt ägda bolag 2017 (som gäller för SEK), SEK:s ägaranvisning och EKN:s och SEK:s webbplatser visar att inriktningen är densamma. Sedan 2014 har EKN dessutom enligt regleringsbrevet inte bara i uppdrag att informera om OECD:s riktlinjer för multinationella företag, principerna i FN:s Global Compact och FN:s principer för företag och mänskliga rättigheter, utan myndigheten ska även säkerställa att verksamheten bedrivs i enlighet med dessa. Utskottet har beskrivit innehållet i dessa vägledningar och riktlinjer i ett tidigare betänkande (bet. 2012/13:NU13). Utskottet noterar vidare att Business Sweden har fått i uppdrag av regeringen att genomföra en rad åtgärder inom hållbarhet, vilket bl.a. resulterat i en CSR-guide. Utskottet vill i sammanhanget också påminna om handlingsplanen för företag och hållbart företagande, Global Deal och regeringens målsättning att skapa en förbättrad samstämmighet mellan handels-, närings-, utvecklings- och utrikespolitiken. Som framgår av det föregående har regeringen också gett Statskontoret i uppdrag att göra en bedömning av hur Sveriges följer FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter, och att det ska redovisas senast den 15 mars 2018.

I motionerna 2017/18:1059 (S) och 2017/18:3327 (M) efterfrågas exportfrämjande av särskilda branscher. Utskottet har tidigare avstyrkt liknande förslag med hänvisning till att främjandet av näringslivets export och internationalisering ska ske inom ramen för EU:s statsstödsregler. Utskottets uppfattning är alltså att ett stöd enligt det som föreslås i motion 2017/18:3327 (M) sannolikt inte skulle vara förenligt med EU:s statsstödsregler. Utskottet är fortfarande av den uppfattningen att många företag, inte minst små och medelstora, behöver statens stöd för att nå ut på en internationell marknad. Som utskottet tidigare uttalat bör detta stöd utgå från de behov som finns hos företagen.

När det gäller förslaget i motion 2017/18:3741 (KD) om att ett samordnat statligt stöd för internationaliseringen bör utvecklas för regionerna konstaterar utskottet i likhet med föregående år att flera av de aviserade åtgärderna i exportstrategin delvis ligger i linje med det som efterfrågas i motionen, som därmed bör lämnas utan åtgärd.

Utskottet anser inte heller att riksdagen bör vidta några åtgärder med anledning av det som efterfrågas i motionerna 2017/18:3345 (M) 2017/18:3419 (M) och 2017/18:3426 (KD). De olika partiernas uppfattning i dessa frågor framgår av tidigare ställningstaganden i detta betänkande.

Därmed avstyrks samtliga motionsyrkanden.

Hållbart företagande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om hållbart företagande. Utskottet hänvisar bl.a. till den förda politiken samt pågående insatser och uppdrag.

Jämför reservation 18 (M) och 19 (V) samt särskilt yttrande 2 (SD).

Motionerna

I motion 2017/18:2711 av Johan Büser och Anna Johansson (båda S) yrkande 1 förordas ett tillkännagivande om att regeringen bör se över möjligheten att uppmana svenska företag och den offentliga sektorn att inte ha verksamhet i det ockuperade Västsahara. Motionärerna anser att regeringen i likhet med regeringarna i Danmark och Norge bör avråda företag från att investera i Västsahara.

Regeringens politik för hållbart företagande slår mot näringslivet och bromsar och stoppar utveckling, sägs det i kommittémotion 2017/18:3405 av Lars Hjalmered m.fl. (M). Motionärerna framhåller vikten av hållbart företagande men oroas över att politiken ger sig in på detaljfrågor som de menar att expertmyndigheter och andra delar av samhället bättre kan hantera och förordar därför ett tillkännagivande om att regeringen bör fortsätta Alliansens arbete med hållbart företagande (yrkande 14).

I motion 2017/18:2302 av Markus Wiechel (SD) förordas ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda omfattningen av bolag vars produkter framkommit som ett resultat av slavarbete. Motionären framhåller vikten av att identifiera de bolag vars produkter gynnar slavmarknaden och att därefter snarast vidta åtgärder för att förhindra slavarbete.

I likhet med i motion 2017/18:2711 (S) lyfts frågan om handel och Västsahara fram i kommittémotion 2017/18:534 av Lotta Johansson Fornarve m.fl. (V). Motionärerna föreslår ett tillkännagivande om att regeringen bör utfärda en rekommendation till det svenska näringslivet utifrån de skyldigheter som

följer av FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter att inte verka i ockuperade Västsahara eller handla med produkter från det ockuperade området (yrkande 8).

I motion 2017/18:3330 av Amineh Kakabaveh (V) yrkande 14 föreslås ett tillkännagivande om att en mycket strikt uppförandekod ska gälla för de svenska företag som avser att investera i Iran, vilken innebär att företagen ska respektera mänskliga rättigheter inberäknat rättigheter för de anställda vid de svenska företagen att förhandla med arbetsgivaren om löner och arbetsvillkor i enlighet med ILO:s kärnkonventioner. Vidare anser motionären att riksdagen genom ett tillkännagivande bör uppmana regeringen att verka för att svenska företag som vill investera i Iran gör det i de eftersatta kurdiska områdena så att arbetstillfällen skapas där (yrkande 15).

I motion 2017/18:1029 av Désirée Pethrus (KD) beskrivs att många företag har högt ställda hållbarhetsmål och går före politiken i klimatarbetet. För att säkerställa och driva på denna utveckling föreslår motionären ett tillkännagivande om att genom politisk styrning ge förutsättningar för långsiktighet som skapar trygghet och stöder företagens arbete för hållbar utveckling (yrkande 4).

Vissa kompletterande uppgifter

Inriktningen för politiken för hållbart företagande

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 24) redogör regeringen för politikens inriktning när det gäller hållbart företagande. Regeringen framhåller bl.a. att hållbart företagande är en självklar del i ett modernt och konkurrenskraftigt näringsliv. Regeringen konstaterar vidare att hållbarhet är en bärande del i många svenska företags affärsmodeller och omfattar bl.a. mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, miljöhänsyn, antikorrupktion, jämställdhet, barnrättsperspektiv, mångfald, affäretik och beskattning.

Regeringen framhåller även att företagen har en nyckelroll i genomförandet av Agenda 2030 och betonar att omställningen till ett hållbart samhälle innebär många möjligheter för företag. Regeringens syn är att företagen har det huvudsakliga ansvaret för att driva sina verksamheter på ett hållbart sätt. Samtidigt konstaterar regeringen att det i synnerhet på utmanande marknader utomlands där det t.ex. förekommer brister i arbetsvillkor och korrupktion finns utmaningar. Regeringen ser det därför som sitt ansvar att inte bara ställa krav utan även stödja företagen. Regeringen anför att det genomförs en satsning för att öka kunskapen på ambassaderna så att de bättre ska kunna stödja svenska företag i världen. Regeringen har också sedan tidigare gett i uppdrag till Business Sweden att stärka sitt stöd till företagen när det gäller hållbart företagande, t.ex. i samband med främjarresor. Regeringen understryker att företagande och mänskliga rättigheter är en viktig del i regeringens mer ambitiösa politik för hållbart företagande och uppger att genomförandet av regeringens handlingsplan på området fortsätter. Som ett led i detta fick Statskontoret i augusti 2017 i uppdrag att göra en bedömning av hur Sverige lever upp till FN:s vägledande

principer för företag och mänskliga rättigheter. Uppdraget ska redovisas senast den 15 mars 2018 och även innehålla förslag på eventuella åtgärder för att Sverige ska följa principerna bättre.

Regeringen uppger vidare att Sverige också driver på för att fler länder ska ta fram nationella handlingsplaner för företagande och mänskliga rättigheter och för att EU ska utveckla sitt arbete när det gäller hållbart företagande. Regeringen framhåller att arbetet för hållbart företagande är ett viktigt verktyg för att stärka kvinnors och flickors mänskliga rättigheter, både internationellt och nationellt. Sverige ska verka för att integrera jämställdhetsperspektivet i agendan för hållbart företagande. Svenska företag förväntas agera jämställt och kan utgöra goda förebilder.

Övergripande om hållbart företagande

Hållbart företagande (även kallat ansvarsfullt företagande och företagens sociala ansvar, corporate social responsibility CSR) är ett paraplybegrepp som omfattar många olika delar. I utskottets betänkande om handelspolitiska frågor från våren 2013 (bet. 2012/13:NU13) står det mer om innebörden och omfattningen av begreppet, och där beskrivs ett flertal internationellt erkända vägledande principer och riktlinjer kring hållbart eller ansvarsfullt företagande: OECD:s riktlinjer för multinationella företag, FN:s Global Compact, ISO-standard om socialt ansvarstagande, Internationella arbetsorganisationens (ILO) trepartsförklaring om multinationella företag och socialpolitik samt FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter.

Regeringens skrivelse om hållbart företagande

I december 2015 överlämnade regeringen skrivelsen Politik för hållbart företagande (skr. 2015/16:69) till riksdagen. I skrivelsen framgår dels vilken politik när det gäller hållbart företagande som regeringen avser att driva inom dessa områden, dels regeringens förväntningar på företagens hållbarhetsarbete samt rekommendationer om hur detta arbete bör bedrivas. Utskottet behandlade regeringens skrivelse våren 2016 (bet. 2015/16:NU12). I betänkandet redogör utskottet övergripande om hållbart företagande och nämner bl.a. de internationella riktlinjer som finns på området.

Hållbart företagande och statliga bolag

Hållbart ägande ingår sedan ett antal år i statens ägarstyrning. Arbetet med hållbart företagande inom förvaltningen av de statliga företagen syftar till att bolagen ska agera så att de har allmänhetens förtroende samtidigt som en långsiktig hållbar värdetillväxt säkerställs. Det innebär att bolagen ska

- arbeta strategiskt med hållbart företagande, vilket bl.a. innebär att styrelserna fastställer strategiska mål för hållbarhetsarbetet och strategier för att nå dessa
- löpande följa upp de strategiska hållbarhetsmålen och måluppföljningen

- agera öppet mot sina intressenter genom att hållbarhetsrapportera samt att föra en öppen och konstruktiv dialog med sina viktigaste intressenter; i regeringens riktlinjer för extern rapportering ålägs bolagen att i samband med årsredovisningen publicera en hållbarhetsredovisning enligt Global Reporting Initiative (GRI) som har kvalitetssäkrats genom oberoende granskning och bestyrkande
- samarbeta med andra bolag med statligt ägande, det privata näringslivet, ideella organisationer och andra intressenter för att effektivisera arbetet och uppnå ännu bättre resultat
- följa internationella riktlinjer för miljöhänsyn, mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, antikorrupktion och affäretik, de tio principerna i FN:s Global Compact, FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter samt OECD:s riktlinjer för multinationella företag.

Staten har etablerat ett nätverk för hållbart företagande för att initiera och uppmuntra erfarenhetsutbyte och nätverksbyggande mellan bolagen med statligt ägande. Det ger enligt regeringens skrivelse Politik för hållbart företagande (skr. 2015/16:69) bolagen möjlighet att inspireras av och utbyta erfarenheter med varandra i syfte att stärka och effektivisera arbetet med hållbart företagande i den statliga bolagsportföljen.

För att följa upp och analysera bolagens arbete med hållbart företagande har vidare en hållbarhetsanalys utvecklats av förvaltningsorganisationen. Resultatet av analysen används i den aktiva förvaltningen, dvs. i ägardialogen, styrelsenomineringsprocessen, processen för ekonomiska mål och processen för uppdragsmål. Analysen ger underlag för en gemensam och förutsebar utgångspunkt i dialogen mellan ägaren och bolaget, vilket skapar förutsättningar för en långsiktig och konsekvent styrning av bolagen. De första analyserna genomfördes under 2014.

Regeringens skrivelse om mänskliga rättigheter m.m. i svensk utrikespolitik

Regeringen överlämnade i december 2016 skrivelsen Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i svensk utrikespolitik (skr. 2016/17:62) till riksdagen. Av skrivelsen redogör regeringen för dess ambitioner och prioriteringar på området. Skrivelsen innehåller ett särskilt avsnitt om hållbart företagande och mänskliga rättigheter. Av avsnittet framgår att regeringen avser att förbättra samstämmigheten mellan handels-, närings- och utrikespolitik genom att arbeta aktivt för att svenska investeringar i utlandet ska leda till hållbart företagande och respekt för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer. Vidare avser regeringen att öka kunskapen på Sveriges ambassader om FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter samt hållbart företagande så att de kan stödja svenska företag i dessa frågor när företagen är verksamma utomlands.

Skrivelsen behandlades av utrikesutskottet våren 2017 (bet. 2016/17:UU15). I ett ställningstagande om mänskliga rättigheter i arbetslivet

framhåller utrikesutskottet bl.a. dess uppfattning att företagande och respekt för mänskliga rättigheter ska gå hand i hand med och vara en del av en aktiv politik för hållbart företagande.

Global Deal

I september 2016 lanserade statsminister Stefan Löfven en global satsning för social dialog och bättre villkor på arbetsmarknaden, Global Deal. Satsningen är initierad av statsministern och har utformats i samarbete med Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) och (Internationella arbetsorganisationen) ILO. Syftet med Global Deal är att förbättra dialogen mellan arbetsmarknadens parter och ländernas regeringar för att förbättra anställningsvillkor och produktivitet. Global Deal beskrivs på regeringens webbplats som en plattform för att dels lyfta fram frågan om partssamverkan, dels stärka befintliga samverkansstrukturer. Det handlar således inte om att utveckla ett nytt ramverk eller avtal som ska implementeras i alla länder eller skapa en ny internationell organisation. Global Deal bygger på redan etablerade initiativ och samarbeten, men sägs bidra genom att ge politisk riktning och kraft till den övergripande utvecklingen och genom att systematisera och förbättra redan existerande processer. Till grund för Global Deal ligger en deklaration som länder, företag, fackföreningar och andra organisationer inbjuds att ansluta sig till. Det finns även en webbplats knuten till initiativet. Global Deal ska även ses som ett bidrag till den globala hållbarhetsagendan, Agenda 2030, och målet om anständiga arbetsvillkor och en inkluderande tillväxt.

Utskottets ställningstagande

I de aktuella motionerna framförs olika förslag när det gäller politiken för hållbart företagande. Utskottet vill inledningsvis påminna om att riksdagen våren 2016 behandlade regeringens skrivelse Politik för hållbart företagande (skr. 2015/16:69, bet. 2016/17:NU12). I skrivelsen redovisar regeringen sin syn på hållbart företagande och en rad frågor som är kopplade till detta. Ett enhälligt utskott anförde då att det såg positivt på att en sammanhållen politik för hållbart företagande presenterades och välkomnade en samlad diskussion om dessa angelägna frågor. I sammanhanget kan också nämnas att regeringen i december 2016 överlämnade en skrivelse till riksdagen om mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i svensk utrikespolitik där det finns ett särskilt avsnitt om hållbart företagande. Utskottet noterar att utrikesutskottet vid sin behandling av skrivelsen (bet. 2016/17:UU15) uttalade att företagande och mänskliga rättigheter ska gå hand i hand med, och vara en aktiv del av hållbart företagande. Utrikesutskottet instämde vidare i regeringens syn att en förbättrad samstämmighet mellan handels-, närings-, utvecklings- och utrikespolitiken är centralt för att skapa bättre förutsättningar för hållbart företagande och respekt för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer.

Utskottets uppfattning är att grundläggande principer om demokrati, mänskliga rättigheter, jämställdhet, politiken för global utveckling och hållbart företagande ska genomsyra handelspolitiken. Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är viktigt att företag tar ansvar och att de ska uppmuntras att vara föredömen utomlands vad gäller mänskliga rättigheter, affärsetik, arbetsvillkor, miljöhänsyn, jämställdhet och socialt ansvarstagande.

Utskottet anser att hållbart företagande i första hand ska vila på företagen själva och deras vilja att göra hållbart företagande till en viktig del av sin verksamhet. Många svenska företag bedriver redan ett aktivt och ambitiöst hållbarhetsarbete. Det staten kan och bör göra anser utskottet är att vidta åtgärder för att på olika sätt uppmuntra och stödja företagen i den här strävan. Utskottet konstaterar att regeringen vidtagit ett antal åtgärder inom ramen för exportstrategin och handlingsplanen för företagande och mänskliga rättigheter. Utskottet noterar också att regeringen gett Statskontoret i uppdrag att göra en bedömning av hur Sverige följer FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter, och att det ska redovisas senast den 15 mars 2018.

Som framgår av det föregående avsnittet finns det ett antal riktlinjer och vägledande principer till stöd för arbetet med hållbart företagande. Även om de inte är bindande för företagen så har de betydelse för att fästa uppmärksamhet på problem i skärningspunkten mellan handel och miljö, arbetsvillkor och mänskliga rättigheter. Som utskottet anför ovan anser utskottet i första hand att hållbart företagande ska vila på företagen själva. Det innebär dock inte att staten inte ska kunna ställa krav på företagen, t.ex. i fråga om statens exportfrämjande verksamhet som berörts i ett tidigare ställningstagande. Utskottet vill också i likhet med föregående år framhålla att staten samtidigt har ett ansvar för att vara föregångare i arbetet med hållbart företagande, och påminna om att hållbart företagande sedan ett antal år ingår i förvaltningen av de statliga bolagen.

När det gäller situationen i Västsahara vill utskottet utöver det som anförts tillägga att det förutsätter att svenska företag respekterar mänskliga rättigheter och följer folkrätten, internationell rätt och svensk lagstiftning.

Därmed avstyrks motionerna 2017/18:534 (V), 2017/18:1029 (KD), 2017/18:2302 (SD), 2017/18:2711 (S), 2017/18:3330 (V) och 2017/18:3405 (M), i berörda delar.

Reservationer

1. Främjande av internationell handel, punkt 1 (M, C, L, KD)

av Lars Hjalmered (M), Hanif Bali (M), Maria Weimer (L), Penilla Gunther (KD), Sofia Fölster (M), Jessika Roswall (M) och Peter Helander (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:3008 av Karin Enström m.fl. (M, C, L, KD) yrkandena 1, 2, 5–8 och 10,

2017/18:3194 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 11,

2017/18:3239 av Karin Enström m.fl. (M) yrkandena 31 och 34,

2017/18:3240 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 5,

2017/18:3352 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 23,

2017/18:3404 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 6,

2017/18:3408 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 6,

2017/18:3410 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkandena 1, 2, 6–8 och 11,

2017/18:3419 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkandena 1 och 13,

2017/18:3613 av Said Abdu m.fl. (L) yrkande 1 och

2017/18:3684 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 5 och 6 samt

avslår motionerna

2017/18:3 av Caroline Szyber (KD),

2017/18:932 av Johan Nissinen m.fl. (SD) yrkandena 2 och 5–9 samt

2017/18:3519 av Josef Fransson (SD) yrkande 3.

Ställningstagande

Handel och öppenhet skapar jobb och välbefinnande i Sverige och i andra länder. Världens länder växer tillsammans när frihandel river murar och låter människor, varor och tjänster korsa gränserna. Vi delar den uppfattning som kommer till uttryck i motionerna 2017/18:3008 (M, C, L, KD), 2017/18:3194 (L), 2017/18:3239 (M), 2017/18:3240 (M), 2017/18:3410 (M, C, L, KD), 2017/18:3419 (M) och 2017/18:3684 (C) att världen och Sverige behöver mer frihandel och färre murar. Protektionism är ett av de största hoten mot en väl fungerande världshandel. Protektionism är också ett av de största hoten mot svensk export. Om jobben ska fortsätta bli fler måste Sverige förbli öppet mot

omvärlden. Sveriges export motsvarar nästan hälften av landets BNP, och export är beroende av import. I likhet med motionärerna anser vi att Sverige ska vara den främsta rösten inom EU och i världen för frihandel och öppenhet. Kampen för öppna marknader och mot protektionism är och måste vara den högst prioriterade frågan för Sverige i handelspolitiken. Vi anser därför i likhet med vad som anförs i motionerna 2017/18:3008 (M, C, L, KD) och 2017/18:3410 (M, C, L, KD) att regeringen bör driva på för att utveckla en strategi inom EU-samarbetet för att motverka protektionism i världen. Om EU bygger barriärer mot omvärlden tappar Sverige konkurrenskraft, och det hämmar landets utveckling.

I enlighet med vad som anförs i flera av de nämnda motionerna anser vi att EU bör verka för fler frihandelsavtal. Liksom motionärerna anser vi att dessa avtal ska vara så ambitiösa och heltäckande som möjligt. Detta är ett viktigt led i arbetet med att skydda den ekonomiska stabiliteten i unionen och för att trygga arbetstillfällena och tillväxten av jobb. Frihandelsavtal tar bort byråkratiska hinder som utgörs av de skilda regler som råder mellan olika marknader och som hämmar tillväxten. Vi är särskilt angelägna om att få avtalet mellan EU och USA på plats så snart som möjligt eftersom skillnaderna mellan den europeiska hemmamarknaden och den stora amerikanska marknaden i många fall är onödigt regelkrångel. Vi menar att utfallet av avtalet kommer att vara helt avgörande för hur världshandeln utvecklas de kommande decennierna. När det gäller regelkrångel är det viktigt att parterna får ett bra gemensamt regelverk på plats där man kan komma överens om standarder och andra regel-förenklingar. Detta, menar vi, skulle få en större inverkan på svenska exportföretag än många av de lagändringar som riksdagen skulle kunna genomföra. Vidare är det viktigt att i förhandlingarna om EU:s framtida handelsrelation till Storbritannien sträva efter att upprätthålla mesta möjliga frihandel mellan parterna och minsta möjliga inslag av begränsande tullar, kvoter och andra liknande handelshindrande moment. Barriärer och nationell särslagstiftning som står i vägen för utvecklingen inom den digitala ekonomin måste bekämpas. Handelspolitiken behöver vidare kontinuerligt anpassas till att Sveriges ekonomi blir alltmer tjänsteintensiv. De största ansträngningarna har länge varit inriktade på att montera ned tullmurar inom jordbruks- och industriområdet. Det arbetet bör fortsätta, men nu måste det läggas större kraft på att även ta bort handelshinder inom tjänsteområdet.

Genom fler frihandelsavtal ökar förmågan att sätta standarder för den globala ekonomin, såväl för handel och respekt för internationell rätt och avtal som för hälsa och miljö. Fler människor kan då dra nytta av en öppen värld där flödet av varor, kapital och tjänster ökar i snabbare takt och välståndet ökar. Detta skapar i sin tur en gemensam styrka att genom välståndets krafter kunna värna fred och säkerhet, liksom demokrati och mänskliga fri- och rättigheter, vilket är avgörande för den globala utvecklingen. Samtidigt är det viktigt att säkerställa att de höga europeiska standarder som finns för t.ex. miljö, livsmedel och djurvälstånd inte sänks. I stället bör EU vara regelsättande för att de standarder man tar fram på europeisk nivå så småningom får global spridning.

Det är i sammanhanget också viktigt att framhålla att oavsett med vilken region ett frihandelsavtal förhandlas ska det inte leda till sänkta nivåer vad gäller hälsa, miljö, djurskydd och säkerhet. Vi vill underlätta för handel och stärka företagens exportmöjligheter genom att fortsätta riva handelshinder, samtidigt som konsumentskyddet och miljön värnas. Frihandel, marknads ekonomi, respekt för mänskliga rättigheter och demokrati är viktiga faktorer för en positiv ekonomisk utveckling. Sverige ska vara en stark röst för grundläggande värden som demokrati, rättsstatens principer, jämställdhet och respekt för mänskliga rättigheter samt driva på för att föra in dessa värden i de handelsavtal som sluts, och svenska företag ska uppmuntras att vara föredömen utomlands vad gäller affärsetik, arbetsvillkor, miljöhänsyn och socialt ansvarstagande. Genom handel som föregår med gott exempel ges förutsättningar för ökad hänsyn till mänskliga rättigheter och goda villkor.

Genom att man tar bort tullar och handelshinder kan även den gröna frihandeln med miljö- och klimatsmarta varor, tjänster och teknologier öka. Sverige bör därför verka för att ett grönt frihandelsavtal inrättas. Dessutom måste det bli bättre samstämmighet i EU:s handelspolitik. Ofta lägger EU på höga antidumpingstullar på förnybar energi och energiteknik, vilket är kontraproduktivt. Sverige bör därför verka för att minska tull och andra handelshinder för miljövänlig energiteknik. Med en allt oroligare omvärld blir frågor om energisäkerhet också allt viktigare. Ökad frihandel inom energi och energiteknik är en förutsättning för att bli av med de europeiska ländernas beroende av rysk gas och olja. Energisäkerhet ska därför prioriteras i frihandelsförhandlingar. När EU förhandlar om frihandelsavtal bör ett särskilt energikapitel ingå.

Sveriges resa från fattigdom till välstånd grundlades med hjälp av frihandel och näringsfrihet. Det är på den solida grunden Sverige bör fortsätta att bygga sitt välstånd. WTO:s regelverk är satt under hård press. Det är därför viktigt att slå vakt om och bidra till ett robust internationellt handelssystem som tryggar att ingångna avtal och överenskommelser följs. Sverige bör därför driva på för ett nytt globalt frihandelsavtal inom ramen för WTO. Dessvärre uteblev framgångarna vid WTO:s ministermöte i Buenos Aires i december 2017, och vi vill understryka att den stora utestående frågan om hur Doharundan ska hanteras måste fortsätta att prioriteras. Handel är på många sätt ett redskap för utveckling, inte minst för mindre utvecklade länders ekonomier. Genom att handla växer ekonomierna, och utvecklingsländernas medborgare får större möjligheter att påverka sin framtid. Här spelar den nya tidens mönster med ökade inslag av e-handel stor roll. För Sveriges och Europas del är detta särskilt angeläget eftersom ca 80 procent av tillväxten nu sker utanför Europa. Internationell handel har en central roll i Agenda 2030 och kommer att spela en viktig roll i strävan att uppfylla agendan, både som medel för att skapa nödvändiga resurser för att nå målen och som egna självständiga mål för en hållbar värld. Agenda 2030 ger tydligt uttryck för att handel är ett viktigt instrument för att nå ekonomisk, social och miljömässigt hållbar utveckling.

Handel identifieras som en motor för ekonomisk tillväxt och fattigdomsminskning och därmed ett centralt bidrag för att kunna uppfylla de flesta av de 17 målen och 169 delmålen i Agenda 2030.

Avslutningsvis vill vi även i detta sammanhang framhålla att vi lägger stor vikt vid att fördjupa det nordiska samarbetet genom att montera ned gränshinder och underlätta människors möjligheter att röra sig över gränserna. Det nordiska samarbetet, som är unikt både till följd av sin närhet och sin politiska samsyn, ska främja ökad konkurrenskraft i en globaliserad värld och gemensamt göra oss bättre rustade att möta framtidens utmaningar.

Sammantaget anser vi att riksdagen bör uppmana regeringen att verka med den inriktning som vi har anfört ovan. Med det sagda tillstyrker vi motionerna 2017/18:3008 (M, C, L, KD), 2017/18:3194 (L), 2017/18:3239 (M), 2017/18:3240 (M), 2017/18:3352 (M), 2017/18:3404 (M), 2017/18:3408 (M), 2017/18:3410 (M, C, L, KD), 2017/18:3419 (M), 2017/18:3613 (L) och 2017/18:3684 (C) i aktuella delar. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

2. Främjande av internationell handel, punkt 1 (SD)

av Josef Fransson (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:932 av Johan Nissinen m.fl. (SD) yrkandena 2 och 5–9,
bifaller delvis motion

2017/18:3519 av Josef Fransson (SD) yrkande 3 och
avslår motionerna

2017/18:3 av Caroline Szyber (KD),

2017/18:3008 av Karin Enström m.fl. (M, C, L, KD) yrkandena 1, 2, 5–8 och
10,

2017/18:3194 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 11,

2017/18:3239 av Karin Enström m.fl. (M) yrkandena 31 och 34,

2017/18:3240 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 5,

2017/18:3352 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 23,

2017/18:3404 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 6,

2017/18:3408 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 6,

2017/18:3410 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkandena 1, 2, 6–8 och
11,

2017/18:3419 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkandena 1 och 13,

2017/18:3613 av Said Abdu m.fl. (L) yrkande 1 och

2017/18:3684 av Annie Löf m.fl. (C) yrkandena 5 och 6.

Ställningstagande

Vi är i grunden positiva till frihandel och globala handelsavtal i dess helhet. Handeln minskar protektionism samt förmedlar kontakter och kompetens mellan länder och världsdelar. Den globala handeln är därmed en stor bidragande faktor till både ökat välbefinnande och minskad fattigdom. I likhet med vad som anförs i motion 2017/18:932 (SD) anser vi att Sverige inom såväl EU som i internationella forum, såsom WTO, ska verka för en öppen och fri handel och för att motverka protektionism. Få saker skulle skada Sveriges industri mer än om Sverige och dess handelspartner skulle börja begränsa eller på andra sätt förhindra eller fördyra internationell handel. Vi förordar att Sverige ska föra en frihandelsvänlig linje både som nation och inom EU i linje med det vi här anför.

Vi anser att goda handelsrelationer och konkurrensneutrala globala handelsavtal är av största vikt, samt att det genererar en väl avstämd handelspolitik och bidrar till sunda konkurrensförhållanden. Detta gynnar bl.a. den svenska industrin och dess handelspartner som tillsammans står för ungefär en femtedel av Sveriges BNP, tre fjärdedelar av exporten samt direkt eller indirekt sysselsätter omkring en miljon människor. Industrin och dess handelspartner är därmed ryggraden i den svenska ekonomin.

I likhet med vad som anförs i den nämnda motionen anser vi att Sverige som nation hela tiden måste utveckla rätt förutsättningar för att vara ett attraktivt land för industriföretag. Vi menar att Sverige ska verka för sund konkurrens och därmed icke snedvridande konkurrensregler, både nationellt och globalt. Stora exportnationer och ekonomiskt tunga nationer ska inte agera protektionistiskt och ge marknadsstöd och snedvridande subventioner till sin egen industri.

Vi vill samtidigt understryka betydelsen av innehållet i handelsavtalen och hur dessa påverkar den svenska marknaden. Ett avtal är inte per automatik optimalt ur svensk synvinkel utan här måste hänsyn tas till att det berör många sektorer och faktorer. Vi anser därför att avtal ska skrivas med hänsyn till reella fördelar för den svenska industrin. Vissa avtal kan t.ex. även om de gynnar svenska sektorer intressen gynna andra starka handelsnationers sektorer mer. Vi anser därmed att handelsavtal i första hand ska prioritera en real tillväxt i den svenska industrin. Handelsavtal kan därför riktas mot t.ex. regionala delar av världen eller så kan bilaterala och multilaterala avtal nationer emellan ingås för att uppnå bästa möjliga effekter. Vidare anser vi att även andra intressen än rent ekonomiska bör kunna beaktas inom handelspolitiken, t.ex. djuretik, hållbart företagande (corporate social responsibility, CSR) och miljöaspekter där prioriteringen ska ligga på ett minskat koldioxidläckage.

Vi är generellt positiva till ett handelsavtal mellan EU och USA, det s.k. TTIP-avtalet. Vi tror att ett avtal skulle stärka den svenska industrin genom att både tariffära och befintliga icke-tariffära handelshinder tas bort, men också genom att förebygga att nya handelshinder skapas. Utkastet till avtal innehåller

dock väldigt många faktorer, och komplexiteten är påtaglig när det gäller bl.a. det tekniska och de icke-tariffära regelhindren jämfört med att ta bort t.ex. ekonomiska tullar. Vi anser att parterna i första hand ska se över de områden där det finns störst möjlighet till regelsamarbeten, snarare än att försöka hitta gemensamma nämnare för alla sektorer. Dessutom behövs, menar vi, en förståelse för att vissa regelverk är svåra att samköra på grund av olika myndighetsstrukturer och olika produktregelverk. En gemensam minsta nämnare för de olika sektorerna anser vi ska vara att de nya reglerna ska generera avkastning, ökad marknadsintegration och i viss mån skydd av nationella intressen. Därtill får det inte leda till att handelsrelationer med tredjeländer försämrats. När det gäller utfallet i de olika sektorerna vill vi poängtera att redan framtagna prognoser är just generella uppskattningar. Rapporter som visar vilka sektorer eller regioner som gynnas av handelsavtalet är osäkra. Även om vår generella uppfattning av ett framtida avtal i dess helhet är positiv när det gäller industrins exportmöjligheter vill vi flagga för vissa klausuler i avtalet. Vi anser att det ska tas i största beaktning hur tvistlösningsklausulen (ISDS) kommer att utformas i det slutgiltiga avtalet. Vidare förespråkar vi att avtalet ska innehålla en s.k. positiv lista där de delar som ska omfattas av handelsavtalet tas upp och inte en negativ lista där endast de delar som inte omfattas av avtalet listas. Ett framtida handelsavtal mellan EU och USA får inte utmyнна i en situation där den svenska modellen skadas eller där avtalet i övrigt leder till en underminering av den svenska autonomin. Även om vi nu ser stora utmaningar med att få till stånd ett avtal inom en snar framtid, eftersom förhandlingarna inte har resulterat i några färdiga förslag och de just nu är vilande i avvaktan på att den nya ledningen i USA ska agera, är vår avsikt att noggrant följa de fortsatta förhandlingarna om TTIP-avtalet om och när de återupptas. Vi avser även att noga bevaka uppföljningen av CETA med den svenska industrins och det svenska lantbrukets bästa för ögonen.

Som medlem i EU är Sverige en del av den inre marknaden. I likhet med motionärerna är vi dock i vissa avseenden kritiska till EU-medlemskapet. Även om villkoren för Sveriges EU-medlemskap bör diskuteras i framtiden ser vi samtidigt att Sverige ändå kommer att förbli en del av EU:s inre marknad, i likhet med Norge och Island.

Storbritannien är en av Sveriges mest betydande handelspartner, både för export och för import. I likhet med vad som anförs i motion 2017/18:932 (SD) avser vi att fortsätta att verka för en politik som främjar samarbete och goda företagsrelationer mellan Sverige och Storbritannien. Vi är dock oroade över uttalanden på regeringsnivå om framtida krav på Storbritannien för att de ska få tillgång till den inre marknaden. Vi är helt på det klara med att EU:s institutioner och dess förespråkare i medlemsstaterna inte vill ge Storbritannien något bra avtal till den inre marknaden, eller för den delen skynda på processen. Vi är medvetna om att ett snabbt utträde för Storbritannien kan resultera i att även likvärdiga länder väljer att rösta om utträde ur EU, och det är något som unionens förespråkare vill förhindra genom långa och utdragna

processer. Men vi anser att det varken hör till EU:s eller de nationella EU-förespråkarnas roll att ställa krav på Storbritannien.

Vi anser att man måste respektera Storbritanniens suveräna beslut att gå ur EU och betonar vikten av att förhandlingarna om framtida handelsavtal med EU genomförs skyndsamt. Det är dock viktigt, inte bara för den svenska industrin utan även för den europeiska handeln i sin helhet, att arbeta fram underlag till ett kommande handelsavtal så fort som möjligt. Detta skulle ge EU mer trovärdighet, men framför allt underlätta för investeringar både i Sverige och i Storbritannien då det ger en möjlighet för företagen att planera sin kommande verksamhet. Vår uppfattning är att Sverige ska vara en drivande kraft inom EU för ett handelsavtal mellan EU och Storbritannien. Vi anser att riksdagen genom att bifalla motion 2017/18:932 (SD) bör tillkännage detta för regeringen.

Sammantaget anser vi att riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i detta ställningstagande och de tillkännagivanden som föreslås i motion 2017/18:932 (SD) som behandlas i det här avsnittet. Därmed tillstyrks motionen i berörda delar. I den mån det vi har anfört om ett framtida handelsavtal mellan EU och Storbritannien stämmer överens med det som sägs i motion 2017/18:3519 (SD) bör den tillstyrkas i den aktuella delen. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

3. Handel med sälprodukter, punkt 2 (M, SD)

av Lars Hjälmared (M), Josef Fransson (SD), Hanif Bali (M), Mattias Bäckström Johansson (SD), Sofia Fölster (M) och Jessika Roswall (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2017/18:3348 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 17.

Ställningstagande

Säljakt har bedrivits i Sverige sedan urminnes tider och pågår fortfarande i dag. Dagens jakt är begränsad och är inriktad på att hålla nere sälarnas skador på fisket, s.k. skyddsjakt. En viktig del av jakten är tillvaratagandet av sälen. Kött, späck och skinn är de delar som främst tas till vara och används för eget bruk eller saluföring. Tillvaratagandet är en del i det hållbara nyttjandet, och det har även genomförts EU-finansierade projekt för att ytterligare utveckla tillvaratagandet. Det nyttjandet är i dag dock hotat. År 2008 infördes ett förbud mot handel med sälprodukter men genom ett undantag kunde handeln fortsätta i Sverige. Som framgår av det föregående avsnittet är det svenska undantaget

avskaffat eftersom det anses strida mot WTO-lagstiftning, och EU har uppmanats av WTO att ändra sin lagstiftning. I likhet med vad som anförs i motion 2017/18:3348 (M) anser vi att avsaknaden av ett ändamålsenligt undantag utgör ett etiskt problem eftersom jakten efter säl fortsätter, men saluföringen av sälprodukter är förbjuden. Därmed blir det även ett problem att nyttja de sälar som jagas. Vidare växer sig sälpopulationerna i de svenska vattnen än starkare, och behovet av jakt och viltvårdsinsatser kommer bara att öka. Liksom motionärerna menar vi att jakten behövs för att skydda fisket och att det därmed även behövs fortsatta möjligheter till handel. Riksdagen bör därför uppmana regeringen att ta fram en strategi för hur den har tänkt att agera för att säkerställa att handeln med sälprodukter ska tillåtas igen.

Därmed tillstyrker vi den nämnda motionen i den aktuella delen.

4. Övrigt om internationell handel, punkt 3 (M)

av Lars Hjalmered (M), Hanif Bali (M), Sofia Fölster (M) och Jessika Roswall (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3419 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 9 och
avslår motionerna
2017/18:103 av Edward Riedl (M),
2017/18:149 av Said Abdu och Lars Tysklind (båda L) yrkande 2,
2017/18:490 av Jeff Ahl (SD) yrkande 4,
2017/18:529 av Yasmine Posio Nilsson m.fl. (V) yrkande 5,
2017/18:1141 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 15,
2017/18:1277 av Pål Jonson (M) och
2017/18:3519 av Josef Fransson (SD) yrkande 2.

Ställningstagande

I likhet med vad som anförs i motion 2017/18:3419 (M) anser vi att väl fungerande tvistlösningsmekanismer mellan stater och investerande företag hör till handelsavtalens grundfundament, och att dessa mekanismer är till för situationer då investerare anser sig ha blivit diskriminerade eller på annat sätt oskäligt behandlade av en stat. Vanligast är att skiljeförfarandet används för att lösa tvisten eftersom det erbjuder en neutral arena jämfört med om den skulle hanteras i det aktuella landets domstolsväsen. Den vanligaste modellen har hittills varit ISDS som fungerat väl och utgjort ett självklart och nödvändigt skydd för båda parter. Förslag om nya alternativa tvistlösningsmodeller har

uppkommit, vilka dock tenderar att leda till att det blir både dyrare och krångligare för företagen att kunna skydda sina investeringar. För att skydda svenska företags rättigheter och möjligheter att kunna delta på internationella marknader anser vi att riksdagen genom ett tillkännagivande bör uppmana regeringen att verka för att det i såväl bilaterala som plurilaterala handelsavtal skapas funktionella och effektiva tvistlösningsmekanismer som underlättar för små och medelstora företag att etablera sig i andra länder.

Därmed tillstyrks motion 2017/18:3419 (M) i den berörda delen. När det gäller övriga motioner har vi ingen annan uppfattning än den som kommer till uttryck i utskottets ställningstagande, och övriga motionsyrkanden avstyrks.

5. Övrigt om internationell handel, punkt 3 (V)

av Håkan Svenneling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:529 av Yasmine Posio Nilsson m.fl. (V) yrkande 5 och

2017/18:1141 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 15 och

avslår motionerna

2017/18:103 av Edward Riedl (M),

2017/18:149 av Said Abdu och Lars Tysklind (båda L) yrkande 2,

2017/18:490 av Jeff Ahl (SD) yrkande 4,

2017/18:1277 av Pål Jonson (M),

2017/18:3419 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkande 9 och

2017/18:3519 av Josef Fransson (SD) yrkande 2.

Ställningstagande

EU har tecknat omfattande associeringsavtal om politiskt och ekonomiskt samarbete med flera auktoritära regimer, bl.a. Marocko och Egypten. Under det svenska ordförandeskapet godkände EU ett avtal med diktaturen i Syrien, och 2008 inleddes förhandlingar med Libyen. EU har omfattande samarbetsavtal med Israel, trots att landet fortsätter att kränka folkrätten och ignorera FN:s resolutioner. EU har vidare redan avslutat fyra förhandlingsrundor med Marocko om handelsavtalet Deep and Comprehensive Free Trade Agreement (DCFTA). När avtalet är på plats kommer det att vara det mest omfattande handelsavtal som EU har med något land runt Medelhavet.

Min uppfattning är att frågor om handel och ekonomiskt samarbete inte kan frikopplas från frågor om folkrätt och mänskliga rättigheter. I likhet med vad som förordas i motion 2017/18:529 (V) anser jag att riksdagen bör tillkännage

för regeringen att Sverige som medlem av EU bör verka för att kommande associerings- och handelsavtal ska villkoras med respekt för de mänskliga rättigheterna och folkrätten.

Vidare anser jag i likhet med vad som anförs i Vänsterpartiets motion 2017/18:1141 att utvecklingsländer behöver få tillgång till modern miljöteknik för att de ska kunna bromsa sina egna utsläpp och samtidigt utvecklas. Tekniköverföringen skulle gynnas genom en förändrad patentlagstiftning. Innovationerna inom förnybar teknik, jordbruk och datamodulering i syfte att förutsäga väder m.m. finns ofta koncentrerade hos företag i den rika delen av världen. När utvecklingsländer i dag vill utveckla tekniker för förnybar energi och hållbar livsstil, t.ex. genom att bygga ut vindkraften, måste de antingen betala dyra patentlicenser eller använda gammal teknik där patenträtten gått ut. Utvecklingsländerna har i dag helt enkelt inte råd med den modernaste och miljövänligaste tekniken. Ett center för tekniköverföring har visserligen inrättats i Köpenhamn, men annars saknas konkreta politiska initiativ för att underlätta tekniköverföringen till utvecklingsländer. Sverige borde ta initiativ och driva på EU och andra industriländer så att en storskalig tekniköverföring kan komma till stånd. Det är min uppfattning att det bl.a. skulle kunna göras genom en reform av vissa bestämmelser om patent och immaterialrätt på vissa utvalda tekniker. Jag anser därför att riksdagen, genom att bifalla den sistnämnda motionen i den berörda delen, ska uppmana regeringen att i internationella klimatförhandlingar verka för att miljöteknik och vissa livsmedelstekniker som bekämpar klimatförändringarna bör ges liknande undantag inom TRIPS-avtalet som livsbesparande mediciner har fått.

När det gäller de övriga motionerna som behandlas i detta avsnitt vill jag anföra följande. Jag har en helt annan uppfattning om tvistlösningsmekanismer i investeringsavtal än den som kommer till uttryck i motion 2017/18:3419 (M), vilket bl.a. framgår av föregående års betänkande om handelspolitik (bet. 2016/17:NU13). Systemet med investeringsskydd inrättades efter det andra världskriget i syfte att skydda investerare som ingick i handelsavtal med nationer som saknade stabila och fungerande rättssystem. Genom investeringsskyddet skyddades företagen mot direkt expropriering. I dag har det alltmot kommit att utgöra ett skydd mot indirekt expropriering, och att skydda företagens beräknade vinster snarare än de tillgångar som företagen äger. Det här innebär att företag kan stämma stater om de anser att nationella lagstiftningar hindrar dem och deras möjlighet att göra vinst. På så vis har tvistlösningsmekanismen ISDS blivit ett effektivt sätt att förhindra progressiv lagstiftning och utgör därmed i förlängningen ett direkt hot mot demokratin i de länder som berörs. Min uppfattning är att det är orimligt att handelsavtal som förhandlats mellan stater med fungerande juridiska system ska innehålla ISDS-klausuler.

I frågan om handelshinder mellan Sverige och Norge delar jag såväl motionärernas som utskottets uppfattning om vikten av att avlägsna handelshinder mellan Sverige och Norge och motverka att nya uppstår.

Med detta tillstyrker jag motionerna 2017/18:529 (V) och 2017/18:1141 (V) i de berörda delarna. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

6. Övrigt om internationell handel, punkt 3 (L)

av Maria Weimer (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:149 av Said Abdu och Lars Tysklind (båda L) yrkande 2,
bifaller delvis motionerna
2017/18:103 av Edward Riedl (M) och
2017/18:1277 av Pål Jonson (M) samt
avslår motionerna
2017/18:490 av Jeff Ahl (SD) yrkande 4,
2017/18:529 av Yasmine Posio Nilsson m.fl. (V) yrkande 5,
2017/18:1141 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 15,
2017/18:3419 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 9 och
2017/18:3519 av Josef Fransson (SD) yrkande 2.

Ställningstagande

Frihandeln och öppenhet mot omvärlden har gjort Sverige rikt. Sverige är fortfarande ett litet land, men våra affärer känner få gränser i den fria världen. Det finns dock klara förbättringsområden. Detta gäller särskilt i kontakterna med vårt västliga grannland Norge. Utvecklingen av gränshandeln har under den senaste 20-årsperioden varit betydligt starkare än utvecklingen i övrig detaljhandel i Sverige, vilket märks i Bohuslän, Dalsland och Värmland. På många orter utgör gränshandeln grunden för välståndet. Det är därför angeläget att gränshandeln med Norge får goda förutsättningar att fortsätta växa.

Enligt en rapport från Kommerskollegium finns det dessvärre flera administrativa hinder för handeln mellan Sverige och Norge. Norge är inte en del av den inre marknaden i EU, men en del av EES. Det finns också andra traktat mellan EU och Norge som ska underlätta handeln. Även om mycket har gjorts för att underlätta handeln med Norge är det fortfarande långt till drömmen om fri handel. De svenska företagen anger bl.a. att komplicerade tullprocedurer och tulladministration, krav på momsombud i Norge och etableringskrav för att kunna registrera en norsk toppdomän i dag utgör handelshinder. I likhet med vad som anförs i motion 2017/18:149 (L) menar jag att dessa handelshinder måste undanröjas för att handeln mellan Sverige och Norge ska kunna utvecklas. Riksdagen bör därför med bifall till denna motion tillkänna för

regeringen att den bör se över de handelstraktat som reglerar handeln mellan Sverige och Norge för att förenkla gränshandeln mellan länderna.

Vikten av gränshandel med Norge lyfts även fram i motionerna 2017/18:103 (M) och 2017/18:1277 (M). I båda dessa motioner efterfrågas en översyn av hur fler gränshinder mellan Sverige och Norge kan rivas i syfte att främja handeln mellan länderna. Ett bifall till motion 2017/18:149 (L) i den berörda delen skulle innebära att motionerna 2017/18:103 (M) och 2017/18:1277 (M) får anses vara delvis tillgodosedda, och de tillstyrks därmed delvis. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

7. Främjande av EU:s inre marknad, punkt 4 (M)

av Lars Hjälmered (M), Hanif Bali (M), Sofia Fölster (M) och Jessika Roswall (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3419 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkande 2 och
avslår motionerna
2017/18:3194 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 10 och
2017/18:3788 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 16.

Ställningstagande

För att säkerställa EU:s långsiktiga överlevnad anser vi i linje med motion 2017/18:3419 (M) att det krävs mer av det som en gång gjorde medlemsländerna framgångsrika – handel och öppenhet. Nationsgränserna betyder allt mindre, och internationellt samarbete är avgörande för möjligheten att skapa en god miljö för tillväxt och entreprenörskap.

Vi har tidigare i detta betänkande framhållit vikten av internationell handel och frihandelsavtal. Sveriges och Europas fortsatta ekonomiska utveckling och välfärd är emellertid också i högsta grad beroende av hur EU:s inre marknad utvecklas. Den inre marknaden och den ekonomiska integrationen utgör på flera sätt grunden och startpunkten för EU-samarbetet. En av EU:s största förtjänster är att utbyte av varor och tjänster inom Europa befriats från många handelshinder. EU måste därför arbeta vidare med att utveckla och öppna upp den inre marknaden ytterligare.

För att den inre marknaden ska utvecklas anser vi vidare att tjänstedirektivet bör breddas och omfatta ökad rörlighet inom flera sektorer såsom digitala tjänster och varor. Detta menar vi att riksdagen genom att bifalla motion 2017/18:3419 (M) bör tillkännage för regeringen.

Därmed tillstyrks den nämnda motionen i den berörda delen. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

8. Främjande av EU:s inre marknad, punkt 4 (C)

av Peter Helander (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3788 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 16 och avslår motionerna

2017/18:3194 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 10 och

2017/18:3419 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkande 2.

Ställningstagande

EU är världens största integrerade marknad. Den ökade rörligheten för varor, tjänster, människor och kapital som EU möjliggjort har bidragit till tillväxt och jobbskapande, inte minst i Sverige. EU och dess medlemsländer står dock inför stora utmaningar. Många medlemsländer brottas med svaga statsfinanser, hög arbetslöshet och låg tillväxt. De behöver ta krafttag för att sanera sina offentliga finanser och reformera såväl sina arbetsmarknader som sin byråkrati. För att säkerställa unionens långsiktiga överlevnad krävs mer av det som en gång gjorde medlemsländerna framgångsrika: handel och öppenhet. Jag anser att den inre marknaden behöver öppnas upp ytterligare. Särskilt gäller det inrättandet av en digital inre marknad, med stark nätneutralitet. EU måste också öppna sig mer mot omvärlden och aktivt arbeta för fler frihandelsavtal. Därför anser jag att riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i motion 2017/18:3788 (C) om att det i Europa bör ges bättre förutsättningar att skapa fler jobb och ökad tillväxt.

Med hänvisning till det jag har anfört tillstyrks den nämnda motionen i den berörda delen. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

9. Främjande av EU:s inre marknad, punkt 4 (L)

av Maria Weimer (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3194 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 10 och
avslår motionerna

2017/18:3419 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkande 2 och

2017/18:3788 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 16.

Ställningstagande

De fyra friheterna – fri rörlighet för människor, varor, kapital och tjänster – är grunden för EU och den inre marknaden. Den inre marknaden är en framgångssaga. Gemensamma värderingar om demokrati och mänskliga rättigheter fungerar som ett sammanhållande kitt som, trots allt, få länder är beredda att ge upp. Samtidigt kan mycket göras för att den inre marknaden ska bidra till fler jobb, ökad tillväxt och vässad konkurrenskraft. Den digitala inre marknaden måste fortsätta att utvecklas och gemensamma regler tas fram som stöder innovation, delningsekonomi och e-handel. Regelverk och krångel som i många medlemsländer hindrar gränsöverskridande tjänstehandel bör undanröjas. Detta menar jag att riksdagen bör ge regeringen till känna.

Därmed skulle riksdagen bifalla motion 2017/18:3194 (L), som således tillstyrks i den aktuella delen. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

10. Exportförbud för snus, punkt 5 (M, SD)

av Lars Hjälmered (M), Josef Fransson (SD), Hanif Bali (M), Mattias Bäckström Johansson (SD), Sofia Fölster (M) och Jessika Roswall (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:902 av Johan Nissinen m.fl. (SD),

2017/18:3258 av Erik Bengtzboe och Jesper Skalberg Karlsson (båda M) och

2017/18:3345 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 31.

Ställningstagande

EU:s förbud mot handel med svenskt snus är enligt vår uppfattning oförenligt med de principer som handelsunionen bygger på. När en produkt av viss nationell särart straffas ut från den inre marknaden menar vi att det är särskilt angeläget att principen om varors fria rörlighet inom unionen värnas och lyfts

fram av en frihandelsvänlig nation som Sverige. Det finns inte några övertygande argument för att upprätthålla exportförbudet av handelspolitiska skäl; tvärtom är argumenten för att öppna EU:s gränser för snuset långt mycket tyngre än de eventuella hälsorisker för konsumenten som kan anses vetenskapligt belagda. Men även detta blir ovidkommande så länge handeln med cigaretter, där det finns långtgående och konstaterade hälsorisker, är fullt tillåten utan några som helst handelshinder.

Snus är en traditionell svensk tobaksprodukt, som har utvecklats med sin samtid. Även om snus inte kan anses vara en hälsoprodukt, medför det fördelar genom att bidra till en lägre förekomst av rökingsrelaterad cancer i Sverige. Genom att tillåta export av snus till EU finns det goda förutsättningar för fler svenska jobb, samtidigt som frekvensen av rökingsrelaterad cancer potentiellt kan minska i EU. Förbudet mot att exportera svenskt snus inom EU är också förenat med betydande samhällsekonomiska kostnader.

Så länge det är tillåtet att tillverka och sälja svenskt snus till myndiga personer i Sverige anser vi att samma förutsättningar ska gälla inom hela EU. Principiellt anser vi att det därmed finns anledning för riksdagen att återkommande påminna både regeringen och kommissionen om att Sverige inte accepterar de skäl som anges för förbudet. Riksdagen bör därför tillkännage för regeringen att EU:s förbud mot handeln med svenskt snus är oförenligt med de principer som handelsunionen bygger på och att det är angeläget att regeringen tydliggör riksdagens ståndpunkt att avskaffa detta långtgående handelshinder för kommissionen och övriga medlemsstater. Regeringen bör således verka för att avskaffa EU:s totalförbud mot export av svenskt snus.

Det vi här har anfört stämmer överens med det som sägs i motionerna 2017/18:902 (SD), 2017/18:3258 (M) och 2017/18:3345 (M) vilka därmed tillstyrks i berörda delar.

11. Övrigt om handel på den inre marknaden, punkt 6 (SD)

av Josef Fransson (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2017/18:903 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2 samt
2017/18:3520 av Mikael Jansson (SD) och
avslår motionerna
2017/18:112 av Jimmy Ståhl (SD),
2017/18:725 av Anna Wallentheim (S) och
2017/18:3744 av Sofia Damm (KD) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

I likhet med vad som sägs i motion 2017/18:903 (SD) kan vi konstatera att stölderna av framför allt koppar har ökat i takt med att metallpriserna har stigit. Problemet med metallstöld drabbar allt från småföretag till kyrkor och tågtrafiken. Detta leder inte bara till ekonomiska kostnader utan även till att Sveriges kulturarv utarmas och att kyrkogårdar skändas. Dessutom är en allvarlig konsekvens att säkerheten för tågen hotas då t.ex. signal- och jordkablarna klipps av, vilket förutom att pendlare blir försenade skadar den inhemska industrin till följd av bl.a. sena leveranser. Detta kan orsaka enorma kostnader för samhället, och det är därför egalt om stölderna utförs av lokala småtjuvar eller av organiserad brottslighet. För oss är det viktigt att få till stånd åtgärder som hindrar oseriös handel med metall. I det sammanhanget anser vi att spårbarhet är viktigt, då det bör vara möjligt att se vilka metaller som har lämnats in, kostnaden för dessa och vem som lämnade in dem. I enlighet med vad som föreslås i den nämnda motionen anser vi därför att riksdagen bör uppmana regeringen att återkomma med förslag dels om ett kontantförbud inom skrothandelsbranschen, dels om att återinföra tillståndskravet för handel med skrot.

Vi är positiva till frihandeln på den inre marknaden och är också angelägna om att den ska fungera väl och vara till gagn för svenska företag. Tyvärr kan vi konstatera att den inte alltid fungerar så väl som man skulle kunna önska. Som anförs i motion 2017/18:3520 (SD) kan vi se exempel på att svenska företag har svårt att få tillgång till komponenter i andra medlemsländer till attraktiva marknadspriser. De säljande företagen hänvisar i regel till dotterbolag, agenter eller återförsäljare i Sverige som tillämpar en högre prisnivå, enligt en s.k. Sverige- och Skandinavienprislista. Vi anser att riksdagen bör uppmana regeringen att ta initiativ till att Eurostat ska införa ett industrikomponentsprisindex för att kunna jämföra prisnivåer i olika länder på den gemensamma marknaden för komponentkostnaden för industriutrustning. Vi menar att de konkurrensnackdelar som i dag drabbar Sverige i och med den högre prissättningen för komponenter som t.ex. kompressorer, robotar, styrsystem, kullager och servodrifter då skulle synliggöras.

Därmed tillstyrks motionerna 2017/18:903 (SD) och 2017/18:3520 (SD) i de berörda delarna. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

12. Vissa övergripande frågor om handels- och investeringsfrämjande, punkt 7 (M, C, L, KD)

av Lars Hjalmered (M), Hanif Bali (M), Maria Weimer (L), Penilla Gunther (KD), Sofia Fölster (M), Jessika Roswall (M) och Peter Helander (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:3008 av Karin Enström m.fl. (M, C, L, KD) yrkandena 3, 4 och 9,
2017/18:3410 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkandena 3–5, 9, 10,
12, 13 och 15,

2017/18:3419 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkandena 3, 4 i denna del, 6–8
och 11,

2017/18:3747 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 30 och

2017/18:3777 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 6 och

avslår motionerna

2017/18:930 av Johan Nissinen m.fl. (SD) yrkandena 1–3,

2017/18:932 av Johan Nissinen m.fl. (SD) yrkandena 3 och 4,

2017/18:1600 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 4,

2017/18:3301 av Jamal El-Haj (S) och

2017/18:3887 av Martin Kinnunen och Runar Filper (båda SD) yrkande 6.

Ställningstagande

Sverige är ett starkt handelsberoende land. Export är beroende av import, och därför måste ökad frihandel i världen vara prioriterad då den utvecklar kompetens över gränserna. För Sveriges och Europas del är detta särskilt angeläget eftersom 80 procent av tillväxten nu sker utanför Europa. Att så exklusivt tala om en exportstrategi som regeringen gör menar vi är alltför begränsat. Vi anser i enlighet med vad som framhålls i motionerna 2017/18:3008 (M, C, L, KD), 2017/18:3410 (M, C, L, KD) och 2017/18:3419 (M) att Sverige behöver en handelsstrategi som beaktar både import och export som delar av en utvecklad handel.

Ökade investeringar innebär större handelsflöden över Sveriges gränser. Utländska investeringar i Sverige är särskilt betydelsefulla för att öka utbytet av import och export, inte minst av internationella insatsvaror. I grunden handlar det om att investeringar skapar nya jobb i Sverige samtidigt som de bidrar till en ökad rörlighet av kompetens, vilket i sin tur genererar en högre förädlingsgrad.

De stora företagen växer i antalet anställda utanför Sverige. För att stimulera till ökade såväl inhemska som utländska investeringar krävs ett i grunden gynnsamt företagsklimat med generellt sett goda näringsvillkor i Sverige. Både bolagsskatten och expertskatten måste vara internationellt konkurrenskraftiga för att attrahera investeringar och talanger. Små företag måste kunna växa med god tillgång till privat och offentligt riskkapital. Vi menar att regeringens exportstrategi visar på ett ovanifrånperspektiv där staten och Business Sweden är aktörerna som ska lösa problemen. Utmaningen som ligger i att för få små och medelstora företag exporterar avspeglas inte heller i specifika åtgärder riktade mot denna målgrupp. I stället kvarstår en syn präglad av fokus på att det är de stora företagen som är lösningen på allt.

Vidare anser vi att regeringen har förbigått att se tjänster som en avgörande konkurrensfördel i exportstrategin. Tjänstehandel står för omkring en fjärdedel av Sveriges totala handel. Dagens, och inte minst morgondagens, värden genereras i allt högre grad av tjänster kopplade till ursprungsprodukten samtidigt som tjänsternas andel av vinstmarginalerna blir en mer betydelsefull konkurrensfördel för många svenska teknikdrivna företag. I sammanhanget är det också slående hur regeringen fullkomligt ignorerar välfärdstjänsterna som en potentiell exportframgång. Svenska aktörer inom välfärdstjänster håller internationellt hög klass och är på många sätt banbrytande. Ny medicinsk teknologi, innovationer och behandlingsmetoder kan bidra till positiv hälsoutveckling globalt samtidigt som det ger sysselsättning, skatteintäkter och tillräckligt stort underlag för att göra nya medicinska landvinningar i svenska företag. Som en följd av olika valfrihetsreformer i Sverige finns det företag vars tjänster möter en stor efterfrågan utomlands. Ett problem som är övergripande för dessa företag är möjligheten att använda hemmamarknaden som referens vid upphandlingar utomlands. De många politiska begränsningar som har byggts upp inom denna sektor i Sverige har dessutom begränsat möjligheterna att skapa resurser för exportsatsningar. Även välfärdstjänster måste ses som lika självklara exportmöjligheter som järnmalm och bilar. I likhet med vad som förordas i motionerna 2017/18:3410 (M, C, L, KD), 2017/18:3419 (M) och 2017/18:3777 (C) anser vi att riksdagen bör uppmana regeringen att se över vilka åtgärder som kan vidtas för att skapa förutsättningar för export av svenska företags välfärds- och vårdtjänster samt vårdinnovationer.

Utvecklingen av den digitala e-handeln går i en rasande takt. Digitaliseringen kortar ned ledtider och förenklar affärer på många sätt samtidigt som nya komplikationer också uppstår. Moment som rör tillgänglighet, säkerhet och juridik ställs i många fall inför drastiska förändringar, vilket ställer nya krav på handelsaktörerna och också på det omgivande samhället. För att hantera dessa förändringar anser vi att det i linje med vad som anförs i motion 2017/18:3410 (M, C, L, KD) behöver tas fram en strategi för att utveckla svenska företags möjligheter till digital e-handel.

Små och medelstora företag är de företag som växer mest, och det är också där potentialen är som störst att utveckla framtidens jobb. Ju fortare dessa företag kommer ut på en internationell marknad, desto större möjligheter har

de att växa och därmed kunna generera arbete åt fler människor. Alla affärer börjar lokalt, och därför bör även exportrådgivningsinsatserna vara lokalt och regionalt tillgängliga. Det finns många aktörer runt om i landet som äger kunskap och har diger erfarenhet av internationell handel vars kapacitet måste tas till vara. Inte minst är regionala handelskammare en resurs för regional exportrådgivning. Genom att såsom som föreslås i motionerna 2017/18:3410 (M, C, L, KD) och 2017/18:3419 (M) öppna för upphandling och rådgivningstjänster ges företag med exportambitioner möjlighet att utveckla sina exportkompetenser till lokala affärer och samtidigt bidra till att etablera nätverk bland lokala aktörer som de känner förtroende för. För att säkerställa kvaliteten på rådgivningstjänsterna bör en auktorisering av dessa aktörer införas. Riksdagen bör därför uppmana regeringen att utreda hur regional och lokal exportrådgivning ska kunna upphandlas av fristående aktörer såsom handelskamrar och exporttjänsteföretag. Många handelskamrar har dessutom genom åren byggt kompetens- och resurscentrum för svenska företag som vill introduceras och börja sälja till FN. Genom att upphandla exportrådgivningstjänster skulle svenska företag som vill delta i FN-upphandlingar också kunna få tillgång till den erfarenhet som redan finns på detta område runt om i Sverige. Det skulle kunna leda till att antalet svenska företag som är med i FN-upphandlingar ökade.

Migrationsflödena är en viktig del av personrörligheten till och från Sverige och kan även i likhet med vad som anförs i motionerna 2017/18:3410 (M, C, L, KD), 2017/18:3419 (M) och 2017/18:3747 (KD) öppna för nya möjligheter till gränsöverskridande handel. Sverige har som framträdande migrationsland unika möjligheter att på allvar ta till vara de många resurser i form av språkkunskaper, kulturell kännedom och nätverk som utrikes födda tar med sig hit. Hur Sverige kan ta till vara kompetensen hos de människor som kommer hit är inte bara en viktig fråga för den enskilde utan också för Sveriges utveckling. Företagare födda utomlands som har goda kunskaper om affärskultur, politik, språk och religion i sina forna hemländer har som kosmopoliter särskilt goda förutsättningar att bedriva handel över gränserna. De kan dessutom vara vägvisare för andra svenska företagare, inte minst för att nå tillväxtmarknadernas stora potential inom tjänstesektorn.

Att knyta kontakter mellan svenska exportföretag och nyanlända till Sverige är värdefullt av många skäl. Bland annat är det en utmaning för många med invandrarbakgrund att komma in på den svenska arbetsmarknaden. De företag som bäst kan ta till vara erfarenhet och kompetens hos personer med utländsk bakgrund är de som har störst potential att väsentligt stärka sin export och import. För att svenska företag bättre ska nå framgång i den internationella konkurrensen om kunder krävs att man tar till vara de resurser som redan finns i Sverige i form av den invandrade befolkningen.

De kreativa näringarna hör till de snabbast växande näringarna och sysselsätter i Sverige i dag fler personer än vad exempelvis fordonsindustrin gör. Totalt omsätter de kreativa näringarna ca 285 miljarder kronor per år, och 2010 stod denna framtidssektor för drygt 3 procent av BNP. Företagen inom t.ex. dataspelsbranschen, modeindustrin, filmindustrin och kommunikations- och

musikbranschen verkar i stor utsträckning på en global marknad. De kreativa näringarna är därmed en viktig del av den svenska exporten och en framtidssektor som spås växa ytterligare de kommande åren. Vi anser att det behövs stärkta förutsättningar för entreprenörer och företagare inom de kreativa näringarna. Staten måste i högre utsträckning se till de kreativa näringarnas exportpotential som genererar jobb och skatteinkomster och som skapar en positiv bild av landet. För att stödja exporten av dessa varor och tjänster bör därför Business Sweden i enlighet med vad som anförs i motionerna 2017/18:3008 (M, C, L, KD), 2017/18:3410 (M, C, L, KD) och 2017/18:3419 (M) få ett fördjupat uppdrag att förstärka sitt arbete med och ytterligare uppmärksamma de kulturella och kreativa näringarna i sin exportfrämjande verksamhet.

Sammantaget anser vi att riksdagen bör tillkännage för regeringen att den ska verka med den inriktning som vi har anfört ovan. Med det anförda tillstyrker vi motionerna 2017/18:3008 (M, C, L, KD), 2017/18:3410 (M, C, L, KD) och 2017/18:3419 (M), 2017/18:3747 (KD) och 2017/18:3777 (C) i berörda delar. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

13. Vissa övergripande frågor om handels- och investeringsfrämjande, punkt 7 (SD)

av Josef Fransson (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2017/18:930 av Johan Nissinen m.fl. (SD) yrkandena 1–3,
2017/18:932 av Johan Nissinen m.fl. (SD) yrkandena 3 och 4,
2017/18:1600 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 4 och
2017/18:3887 av Martin Kinnunen och Runar Filper (båda SD) yrkande 6 och avslår motionerna
2017/18:3008 av Karin Enström m.fl. (M, C, L, KD) yrkandena 3, 4 och 9,
2017/18:3301 av Jamal El-Haj (S),
2017/18:3410 av Lars Hjärmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkandena 3–5, 9, 10, 12, 13 och 15,
2017/18:3419 av Lars Hjärmered m.fl. (M) yrkandena 3, 4 i denna del, 6–8 och 11,
2017/18:3747 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 30 och
2017/18:3777 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 6.

Ställningstagande

Vi ser positivt på import i helhet och på importens betydelse för den svenska konkurrenskraften. Allt fler produkter innehåller delar som produceras någon annanstans i världen, och den s.k. värdekedjan är i viss mån positiv även om önskemål om geografisk närhet till värdekedjor bör beaktas.

Svenska företag får ta del av en global marknad med en ökad variation av produkter. Genom detta ökar den inhemska produktionens konkurrenskraft och därmed gynnas även exporten. Vi anser dock i likhet med vad som anförs i motion 2017/18:932 (SD) att importbehovet behöver utredas på lång sikt. Politisk instabilitet eller påtryckningar från exporterande nationer, länders monopolställning på vissa produkter eller naturliga orsaker kan förändra den globala handelsmarknaden. Vi föreslår därför att riksdagen tillkännager för regeringen att den ska genomföra en utvärdering av olika svenska sektors långsiktiga importbehov.

När det gäller den svenska konkurrenskraften ser vi positivt på de utsikter som Sverige har, och vi förordar en politik som stärker den svenska industrins exportmöjligheter genom goda handelsrelationer och världsledande produkter, särskilt när det gäller högteknologiska tjänster och produkter högt uppe i värdekedjan. Vår vision är att fortsätta utvecklingen genom att förädla de redan befintliga nationella konkurrensfördelarna och därmed stärka Sveriges marknadsandelar och ta del av nya och växande internationella tillväxtregioner såsom Indien, Kina och Sydamerika. Vi anser att detta gynnar hela den nationella företagskedjan, från små enskilda underleverantörer till större kluster av bolagssamarbeten.

I likhet med vad som anförs i motionerna 2017/18:930 (SD) och 2017/18:1600 (SD) anser vi att Business Sweden bör få i uppdrag att ge Somaliland högre prioritet. Stommen i Somalilands ekonomi är i dag boskapskötsel, vilken också är en viktig inkomstkälla för staten. Utöver boskap är de största produktionssektorerna i landet fiske, jordbruk och träkol. Somaliland är rikt på naturtillgångar, och nationen är positivt inställd till utländska investeringar, eftersom ambitionen är att minska arbetslösheten och behålla den yngre arbetskraften i landet. Det stora problemet är dock att Somaliland inte är internationellt erkänt som en självständig stat, och det gör att företag inte vågar investera i landet. I dag bedriver Forum Syd verksamhet i Somalia med stöd av Business Sweden för att öka företagande i landet. Ett uppdrag till Business Sweden om att ge Somaliland högre prioritet skulle gynna både nationen och svenska företag samtidigt som det underlättar ett internationellt erkännande som stat. Ett ökat utbyte av varor och tjänster skulle även kunna leda till ett minskat beroende av bistånd i området, samtidigt som tillväxten och sysselsättningen ökar. Genom att varor produceras i Somaliland möjliggörs också en billigare import av varor till Sverige.

Vidare är Indien en stor tillväxtmarknad, och vi ser Indien som en viktig framtida handelspartner för Sverige med stor tillväxtpotential och menar att

det är viktigt att Sverige möter denna möjlighet med en överlagd politik. Vi har också uppfattat att det finns en välvilja från Indiens sida att utveckla handelsrelationerna med Sverige. Vi förordar därför i likhet med vad som sägs i motion 2017/18:930 (SD) att Business Sweden även bör få i uppdrag att ge Indien en högre prioritet.

Ett annat område där vi ser en stor potential för svenska företag framöver är exporten av varor och tjänster som syftar till energieffektivisering. New York har påbörjat en gedigen energieffektivisering av staden, vilket är en process som kommer att pågå under flera decennier och som sannolikt också kommer att sprida sig till övriga USA. De nordiska länderna har mycket av den teknik och de lösningar som efterfrågas i en sådan process. Danmark och danska företag har i ett tidigt skede varit med i det pågående arbetet i New York genom sin export av lösningar och teknologi på området. För att även Sverige och svenska företag i större utsträckning ska kunna ta del av den exportpotential som energieffektiviseringen innebär och etablera sig på den amerikanska marknaden anser vi att riksdagen i enlighet med vad som förordas i motion 2017/18:930 (SD) bör tillkännage för regeringen att den ska ge Business Sweden i uppdrag att verka för en ökad export av produkter och tjänster som rör energieffektivisering. Som anförs i motion 2017/18:3887 (SD) innebär ett främjande av exporten av energieffektiva produkter också en möjlighet för svenska företag att bidra till minskade nettoutsläpp av koldioxid i ett globalt perspektiv. Givet målsättningen att utsläppen av växthusgaser ska vara låga i ett internationellt perspektiv samtidigt som den ekonomiska utvecklingen fortgår menar vi att det generellt sett är positivt om den industriella produktionen stannar i Sverige i och med att vår energiförsörjning är koldioxidsnål i jämförelse med andra industriländer.

Sammantaget anser vi att riksdagen bör ställa sig bakom det som vi ovan anför. Därmed tillstyrks motionerna 2017/18:930 (SD), 2017/18:932 (SD), 2017/18:1600 (SD) och 2017/18:3887 (SD) i berörda delar. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

14. Främjande av livsmedelsexport, punkt 8 (S, MP, V)

av Jennie Nilsson (S), Åsa Westlund (S), Per-Arne Håkansson (S), Mattias Jonsson (S), Patrik Engström (S), Lorentz Tovatt (MP), Håkan Svenneling (V) och David Lindvall (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motion

2017/18:3410 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 16.

Ställningstagande

Regeringen genomför nu med stöd av Vänsterpartiet en historisk satsning på främjande av livsmedellexport. Enbart under 2018 omfattar budgeten insatser om sammanlagt 48 miljoner kronor. En ökad livsmedellexport är en viktig del i genomförandet av livsmedelsstrategin och att öka den svenska livsmedelsproduktionen på ett hållbart sätt. Totalt omfattar satsningen för att öka produktionen och stärka konkurrenskraften i livsmedelssektorn 1 miljard kronor.

Vi kan konstatera att exportsatsningen består av totalt elva insatser som på olika sätt ska bidra till att svenska livsmedelsföretag hittar till marknader utomlands och stärker sin position på exportmarknaden. Business Sweden har fått i uppdrag att i samverkan med branschorganisationer och företag genomföra en analys av exportpotentialen hos olika livsmedelskategorier, en analys som sedan ska ligga till grund för inriktningen av det statliga livsmedelsfrämjandet. Business Sweden har vidare fått i uppdrag att inrätta och genomföra ett exportprogram inom ramen för den regionala exportrådsgivningen. Därtill ska Business Sweden ta fram en strategi och ett operativt program för export av ekologiska livsmedel. För att hjälpa livsmedelsföretag på plats utomlands har Business Sweden också fått i uppdrag att anställa livsmedellexportansvariga med placering på potentiella tillväxtmarknader. Business Sweden har också sedan tidigare ett uppdrag att genomföra ett exportprogram med särskilt fokus på små och medelstora företag. Vidare har Livsmedelsverket och Jordbruksverket fått i uppdrag att underlätta för export av livsmedel och jordbruksvaror genom att finansiera den verksamhet som innebär att svenska anläggningar blir godkända för export till tredjeländer. Myndigheterna har även fått i uppdrag att underlätta export av livsmedel och jordbruksvaror, och Livsmedelsverket har fått i uppdrag att efter samråd med Jordbruksverket inrätta ett samverkansforum för utveckling av myndighetsarbete med att öka livsmedelssektorns tillträde till marknader i länder utanför EU. Regeringen har därutöver tillsatt ett lantrådsråd i Peking, en nationell exportsamordnare och inrättat Team Sweden Livsmedel.

Det råder enligt vår mening ingen tvekan om att det finns en bred samsyn i riksdagen i frågan om vikten av att främja livsmedellexport, att åtgärderna ska ha ett särskilt fokus på små och medelstora företag och att insatserna ska anpassas efter de behov som finns. För oss råder det inte heller någon tvekan om att även regeringen omfattas av denna samsyn. Genom satsningen tas det ett helhetsgrepp för att underlätta för små och medelstora företag att etablera sig på exportmarknader. Satsningen innebär också en ökad samverkan mellan företag, branschorganisationer, berörda myndigheter och andra relevanta aktörer, och insatserna kommer att anpassas till vad som efterfrågas av näringen och utformas utifrån företagens behov.

Vi kan konstatera att många av uppdragen inom ramen för satsningen beslutades av regeringen så sent som i december 2017, och vi finner det anmärkningsvärt att allianspartierna med stöd av Sverigedemokraterna i detta

läge föreslår att riksdagen ska rikta ett tillkännagivande till regeringen om att arbeta med den inriktning som vi menar att den redan gör. Vi såg också exempel på detta bristande omdöme våren 2017 när företrädare för samma partier i miljö- och jordbruksutskottet vid riksdagens behandling av livsmedelsstrategin föreslog ett tillkännagivande om främjande av livsmedelsexport eftersom också detta låg i linje med regeringens politik på området som var väl känd för riksdagen vid det tillfället. Att skicka iväg beställningar till regeringen som utgör slag i luften leder till ett slöseri med resurser i form av arbetstid och skattemedel eftersom de måste besvaras; det innebär tid och pengar som vi menar kunde ha använts på ett bättre sätt. Att inte hushålla väl med statens medel är att agera oansvarsfullt.

Som tydligt framgått anser vi att det motionärerna efterfrågar redan är väl tillgodosett, och motion 2017/18:3410 (M, C, L, KD) avstyrks därmed i berörd del.

15. Övrigt om handels- och investeringsfrämjande, punkt 9 (M)

av Lars Hjälmered (M), Hanif Bali (M), Sofia Fölster (M) och Jessika Roswall (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:3345 av Jonas Jacobsson Gjørtler m.fl. (M) yrkande 30 och

2017/18:3419 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkandena 4 i denna del och 5, bifaller delvis motion

2017/18:3426 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 19 och avslår motionerna

2017/18:529 av Yasmine Posio Nilsson m.fl. (V) yrkande 7,

2017/18:530 av Yasmine Posio Nilsson m.fl. (V) yrkande 6,

2017/18:555 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 23, 25 och 27,

2017/18:1059 av Patrik Björck m.fl. (S),

2017/18:1140 av Emma Wallrup m.fl. (V) yrkande 9,

2017/18:3327 av Edward Riedl (M) och

2017/18:3741 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 7.

Ställningstagande

Vi har i det föregående efterfrågat en utredning om hur regional och lokal exportrådgivning ska kunna upphandlas av fristående aktörer, såsom handelskamrar och exporttjänsteföretag. För att säkerställa kvaliteten på rådgivningstjänsterna menar vi att en auktorisering av dessa aktörer bör komma till stånd

så att deras tjänster sedan kan upphandlas. Vi anser därmed i likhet med vad som föreslås i motion 2017/18:3419 (M) att en utredning även bör omfatta frågan om utformningen av en sådan auktorisering. Vidare delar vi uppfattningen som kommer till uttryck i samma motion att s.k. exportcheckar skulle kunna ge småföretag möjlighet att utifrån sina behov och förutsättningar skapa individuellt anpassade lösningar för att komma ut på exportmarknaden. Stora bolag klarar sig ofta väl på egen hand i internationella affärer och ibland med stöd från SEK och EKN. Däremot ser behoven annorlunda ut för mindre bolag. Bristande erfarenhet, nätverk och kapital är exempel på resurser där mindre bolag behöver förstärkning. En modell med exportcheckar för småföretagare med ett specifikt belopp per företag, vilket matchas med exempelvis 50 procent egen insats från företaget, skulle kunna användas för att köpa exporttjänster av Business Sweden eller andra aktörer på marknaden.

Vidare anser vi i likhet med vad som förordas i motion 2017/18:3345 (M) att riksdagen bör uppmana regeringen att satsa på ett paket för ökad livsmedelsexport. Svensk livsmedelsexport är en av våra mest framgångsrika exportgrenar, och en ökad export är en grundbult för att öka svensk livsmedelsföretagande och svensk livsmedelsproduktion. En exportportal, livsmedelsattachéer och ökat arbete för land- och anläggningsgodkännanden bör vara bärande delar i exportfrämjandepaketet. En webbaserad exportportal kan förenkla för svensk livsmedelsexport. Syftet med portalen bör vara att marknadsföra svensk mat och göra det enkelt för importörer i andra länder att välja svenska livsmedel. Det bör även undersökas huruvida en sådan portal kan erbjuda information och blanketter för att underlätta import och export. Vidare är land- och anläggningsgodkännanden en viktig faktor för ökad export och bör därför prioriteras. Sverige bör också tillsätta livsmedelsattachéer på strategiskt viktiga exportmarknader, för att förbättra tillgången till dessa.

Därmed tillstyrks motionerna 2017/18:3345 (M) och 2017/18:3419 (M) i de berörda delarna. I den mån det vi har anfört om livsmedelsattachéer sammanfaller med det som sägs i motion 2017/18:3426 (KD) bör den också bifallas och tillstyrks därmed delvis i här aktuell del. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

16. Övrigt om handels- och investeringsfrämjande, punkt 9 (V)

av Håkan Svenneling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2017/18:529 av Yasmine Posio Nilsson m.fl. (V) yrkande 7,
2017/18:530 av Yasmine Posio Nilsson m.fl. (V) yrkande 6,

2017/18:555 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 23, 25 och 27 samt
2017/18:1140 av Emma Wallrup m.fl. (V) yrkande 9 och
avslår motionerna
2017/18:1059 av Patrik Björck m.fl. (S),
2017/18:3327 av Edward Riedl (M),
2017/18:3345 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 30,
2017/18:3419 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkandena 4 i denna del och 5,
2017/18:3426 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 19 och
2017/18:3741 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 7.

Ställningstagande

Sverige bedriver ett omfattande handels- och investeringsfrämjande arbete som regleras på nationell nivå, t.ex. via EKN, SEK och Business Sweden. Granskningar som Amnesty och Diakonia samt riksdagens utredningstjänst, på uppdrag av Vänsterpartiet, har gjort visar på stora brister när det gäller insynen i EKN, SEK och dåvarande Exportrådet (vars verksamhet numera fortsätter genom Business Sweden). Samtidigt som de med stora summor stöder investeringar och handel med diktaturer. Jag är inte emot att handel bedrivs med diktaturer, tvärtom finns det exempel på hur handelsblockader slagit hårt mot civilbefolkningen. Det är dock centralt att det finns tydliga kriterier för den exportfrämjande verksamheten så att handel och investeringar inte bidrar till kränkningar av mänskliga rättigheter eller stärker auktoritära regimer. Även om regeringen i regleringsbrevet till EKN, utöver formuleringar om att verksamheten ska bedrivas i enlighet med politiken för global utveckling, har lagt till skrivningar om att EKN ska ”säkerställa att verksamheten bedrivs i enlighet med – samt informera om – OECD:s riktlinjer för multinationella företag, principerna i FN:s Global Compact samt FN:s principer om företag och mänskliga rättigheter” finns det mycket kvar att göra för att dessa skrivningar också ska synas i praktiken. I likhet med vad som förordas i motion 2017/18:529 (V) anser jag därför att riksdagen bör uppmana regeringen att skärpa kriterierna när det gäller mänskliga rättigheter för svenskt exportfrämjande. Vidare anser jag i likhet med vad som anförs i motion 2017/18:555 (V) att det är orimligt att Sveriges riksdag inte kan få ta del av information om till vilka länder ett statligt bolag utfärdar krediter och menar att riksdagen bör uppmana regeringen att återkomma med förslag på hur den ska öka insynen i den verksamhet som EKN och SEK bedriver.

I regeringens nystart av politiken för global utveckling behandlas svenska företags roll på svåra marknader och det svenska exportstödet, men även här anser jag att målsättningarna är låga. Genomförandet av nationella handlingsplaner ska följas upp, kunskaper ska ökas, handelsdelegationer ska informeras och statligt ägda bolag ska agera föredömligt. Jag vill se kraftigare tag för att säkerställa att företag respekterar mänskliga rättigheter och bidrar till en hållbar utveckling. Med bifall till motion 2017/18:555 (V) anser jag att riksdagen ska uppmana regeringen att återkomma med mer konkreta förslag på hur

svenskt exportfrämjande ska bli samstämmigt med politiken för global utveckling. Vidare anser jag att riksdagen med bifall till samma motion bör uppmana regeringen att införa ett förbud mot att exportkrediter, investeringsstöd eller andra former av stöd till näringslivet betalas ut till företag eller fonder som har verksamhet i skatteparadis eller som på annat sätt bidrar till kapitalflykt. Liksom motionärerna menar jag att Sverige här bör följa Norges exempel.

År 2012 beslutade riksdagen att Sverige skulle ansluta sig till ILO:s sjöarbetskonvention, och 2013 trädde den i kraft. Konventionen tydliggör regler om arbetsförhållanden och mänskliga rättigheter ombord på fartyg, och alla länder som ratificerat konventionen har ansvar för att se till att de följs. Jag anser att sjöarbetskonventionen är ett viktigt verktyg för att fler sjömän ska få en trygg och säker arbetsmiljö. För att konventionen verkligen ska respekteras krävs att Transportstyrelsen har resurser för nödvändigt tillsynsarbete och för att utarbeta föreskrifter och rutiner, och en intern och extern uppföljning av arbetet för att se till att konventionen följs kan vara befogad om några år. Jag välkomnar att regeringen i den maritima strategin befäster betydelsen av konventionen för svenska aktörer, då den även bidragit till att skapa mer likvärdiga konkurrensvillkor i jämförelse med andra länder. I likhet med vad som anförs i motion 2017/18:1140 (V) anser jag dock att staten i övrigt bör stärka tillämpningen av konventionen. Riksdagen bör därför med stöd i den nyss nämnda motionen tillkännage för regeringen att det vid statliga upphandlingar och exportsatsningar ska ställas krav på att mänskliga rättigheter respekteras i såväl produktionsledet som transportledet.

FN:s deklaration om ursprungsbefolkningars rättigheter, ILO:s konvention 169 om ursprungsfolk och stamfolk i självstyrande länder är viktiga verktyg. I dag har den stora majoriteten av Latinamerikas länder, till skillnad från Sverige, ratificerat ILO:s konvention nr 169. Tyvärr har det funnits flera exempel där bolag som Sverige genom främjandet investerat i har kränkt ursprungsbefolkningars rättigheter. I likhet med vad som anförs i motion 2017/18:530 (V) anser jag att det är avgörande att Sverige garanterar att svenska investeringar, pensionsplaceringar och svenskt exportfrämjande inte bidrar till att kränka eller inskränka ursprungsbefolkningens rättigheter i Latinamerika. Riksdagen bör därför uppmana regeringen att se över gällande regelverk i det här avseendet.

Därmed tillstyrks motionerna 2017/18:529 (V), 2017/18:530 (V), 2017/18:555 (V) och 2017/18:1140 (V) i berörda delar. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

17. Övrigt om handels- och investeringsfrämjande, punkt 9 (KD)

av Penilla Gunther (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:3426 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 19 och

2017/18:3741 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 7,

bifaller delvis motion

2017/18:3345 av Jonas Jacobsson Gjørtler m.fl. (M) yrkande 30 och avslår motionerna

2017/18:529 av Yasmine Posio Nilsson m.fl. (V) yrkande 7,

2017/18:530 av Yasmine Posio Nilsson m.fl. (V) yrkande 6,

2017/18:555 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 23, 25 och 27,

2017/18:1059 av Patrik Björck m.fl. (S),

2017/18:1140 av Emma Wallrup m.fl. (V) yrkande 9,

2017/18:3327 av Edward Riedl (M) och

2017/18:3419 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkandena 4 i denna del och 5.

Ställningstagande

När det gäller det statliga stödet för exportfrämjande delar jag den uppfattning som framförs i motion 2017/18:3741 (KD) att ett samordnat statligt stöd för internationalisering bör utvecklas för regionerna. Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) samarbetar med EU:s regionkommitté och har därmed insikt i behoven av internationella kontakter med andra regioner och de goda möjligheter som finns genom samverkan med dessa. Staten behöver ta ett övergripande ansvar och på ett bättre sätt samordna det statliga stödet från myndigheter, bolag och råd som t.ex. Business Sweden. En nationell samordning skulle säkerställa att de nationella projektmedlen för arbetsmarknadsinsatser eller företagsfrämjande insatser inte motverkar varandra.

Vidare anser jag i likhet med vad som anförs i motion 2017/18:3426 (KD) att den svenska livsmedelsexporten bör underlättas ytterligare. Sverige har stor potential att exportera mer livsmedel, och den svenska livsmedelsindustrin kan växa ytterligare. Staten bör göra det ännu lättare för livsmedelsföretag att exportera och marknadsföra sig i andra länder. Business Sweden bör få ett tydligt främjandeuppdrag för att förenkla för livsmedelssektorn och ta sig in på nya och befintliga marknader. För att lyckas med detta menar jag att kompetensen inom livsmedel behöver förbättras hos Business Sweden. Många livsmedelsföretag upplever svårigheter med att exportera varor, och Business

Sweden behöver kunna tillhandahålla information till dessa företag om tillvägagångssätt, potential och mervärdet i att förädla produkter för export. Vidare anser jag att livsmedelsattachéer bör placeras på strategiskt viktiga marknader för svensk livsmedelsexport.

Därmed tillstyrks motionerna 2017/18:3426 (KD) och 2017/18:3741 (KD) i berörda delar. I den mån det jag har anfört om livsmedelsattachéer sammanfaller med det som sägs i motion 2017/18:3345 (M) bör den också bifallas och tillstyrks därmed delvis i här aktuell del. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

18. Hållbart företagande, punkt 10 (M)

av Lars Hjälmered (M), Hanif Bali (M), Sofia Fölster (M) och Jessika Roswall (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2017/18:3405 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkande 14 och avslår motionerna 2017/18:534 av Lotta Johnsson Fornarve m.fl. (V) yrkande 8, 2017/18:1029 av Désirée Pethrus (KD) yrkande 4, 2017/18:2302 av Markus Wiechel (SD), 2017/18:2711 av Johan Büser och Anna Johansson (båda S) yrkande 1 och 2017/18:3330 av Amineh Kakabaveh (V) yrkandena 14 och 15.

Ställningstagande

I likhet med vad som anförs i motion 2017/18:3405 (M) menar vi att en långsiktigt ansvarsfull användning av resurser kännetecknar ett hållbart företagande. Samhället är betjänt av lösningar som bryter mönster och tar till vara rörlighet, kreativitet och nyskapande. I detta ligger områden som miljö, mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, antikorruption, affärsetik, jämställdhet och mångfald. Regeringen säger sig se hållbart företagande som centralt för svenska företags utveckling. Dessvärre kan vi även fortsättningsvis, med viss besvikelse, konstatera att stora delar av regeringens politik i stället slår mot näringslivet och bromsar upp eller till och med stoppar utvecklingen. Vi menar att regeringen i stället borde driva en linje där Sverige som kunskapsnation står i fokus. Detta omfattar bl.a. forskning och dynamiska regioner för tillväxt som kännetecknas av kluster med kompletterande aktörer. Innovativa företag som introducerar nya tekniker och affärsmodeller på marknaden är en viktig del i att skapa hållbara lösningar för framtiden i en föränderlig värld. Det

stärker svenska företag. Med hjälp av ny teknik finns möjlighet att skapa lösningar och jobbskapande affärsidéer som bär Sverige in i framtiden. Tillväxt och industri skapar efterfrågan på lösningar i takt med att efterfrågan på råvaror ställer krav på lösningar. Nya affärsmodeller kan ta hand om problem på nya sätt och därmed bidra till en hållbar omställning i en värld där samhällets utmaningar bemästras med minimerad risk för negativ påverkan.

Sverige har under de senaste åren visat att man kan fokusera på sjukssta villkor samtidigt som man inte utestänger små och medelstora företag från stora marknader eller skapar onödigt byråkrati. Det arbetet menar vi måste fortsätta. Sverige måste möta en hårdnande internationell konkurrens utan att tumma på kvalitet eller rättvisa villkor för anställda. Ambitionen och avsikten att bygga vidare på alliansregeringens arbete kring hållbart företagande i linje med bl.a. FN:s och OECD:s förslag är välkommen. Samtidigt oroas vi över att regeringen på flera områden väldigt konkret ger sig in i detaljfrågor som expertmyndigheter och andra delar av samhället bättre kan hantera. Med allt för snäva riktlinjer finns en risk att man förbiser eller begränsar andra framkomliga vägar. Riksdagen bör därför med bifall till motion 2017/18:3405 (M) genom ett tillkännagivande uppmana regeringen att fortsätta Alliansens arbete med hållbart företagande. När det gäller de övriga aktuella motionerna har vi ingen annan uppfattning än utskottet och anser således att riksdagen bör avslå dessa.

Därmed tillstyrks motion 2017/18:3405 (M) i den aktuella delen. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

19. Hållbart företagande, punkt 10 (V)

av Håkan Svenneling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:534 av Lotta Johnsson Fornarve m.fl. (V) yrkande 8,
bifaller delvis motion
2017/18:2711 av Johan Büser och Anna Johansson (båda S) yrkande 1 och
avslår motionerna
2017/18:1029 av Désirée Pethrus (KD) yrkande 4,
2017/18:2302 av Markus Wiechel (SD),
2017/18:3330 av Amineh Kakabaveh (V) yrkandena 14 och 15 samt
2017/18:3405 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 14.

Ställningstagande

Västsahara är rikt på naturtillgångar i form av fisk och fosfat. I likhet med vad som anförs i motion 2017/18:534 (V) kan jag konstatera att detta är något som inte kommer det befriade Västsahara eller flyktingarna till del. Enligt beräkningar finns 70 procent av världens fosfattetillgångar i Västsahara och Marocko. Trots att inget land erkänner Marockos rätt till Västsahara har Marocko relativt fritt kunnat utnyttja Västsaharas naturresurser.

I en historisk dom (C-104/16 P) från den 21 december 2016 som tidigare redogjorts för i betänkandet slog EU-domstolen fast att Västsahara och Marocko är två separata områden och att Marocko inte har någon rätt till Västsahara eller dess naturresurser. Domstolen fastställde att EU:s associationsavtal med Marocko samt frihandelsavtal för fiske- och jordbruksprodukter inte innefattar Västsahara. Domstolen slog också fast att Västsaharas folk måste ge sitt samtycke till handelsavtal som gäller Västsaharas territorium och att den legitima representanten för Västsaharas folk är Polisario.

I både Danmark och Norge avråder regeringarna företag från att investera i s.k. omtvistade områden, t.ex. Västsahara och Palestina. Jag anser att en liknande avrådan bör uttalas i Sverige. Regeringen måste informera svenska företag som investerar i Marocko om att de riskerar att legitimera brott mot de mänskliga rättigheterna. Regeringen bör vidare utfärda en rekommendation till det svenska näringslivet utifrån de skyldigheter som följer av FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter och inte verka i det ockuperade området. Detta menar jag att riksdagen bör ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Därmed tillstyrks motion 2017/18:534 (V). I den utsträckning det jag har anfört sammanfaller med det som sägs i motion 2017/18:2711 (S) bör denna också bifallas av riksdagen, och den tillstyrks därför delvis i den aktuella delen. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

Särskilda yttranden

1. Främjande av internationell handel, punkt 1 (V)

Håkan Svenneling (V) anför:

Jag har i det föregående ställt mig bakom utskottets ställningstagande om att avstyrka de aktuella motionsyrkandena om främjande av internationell handel, bl.a. genom att konstatera att regeringen redan verkar i linje med det som efterfrågas i motionerna. Som framgår av detta betänkande finns det dock frågor där jag inte delar regeringens syn på inriktningen för handelspolitiken, vilket jag också utvecklar i mina övriga ställningstaganden i detta betänkande. I sitt ställningstagande understryker utskottet vikten av att den fria handeln också är en rättvis handel. Jag vill i sammanhanget påminna om att jag i förra årets handelspolitiska betänkande (bet. 2016/17:NU13) i ett särskilt yttrande tydliggjort min syn på rättvis handel. Liksom utskottet anført anser jag att globalisering och handel kan vara drivkrafter för en mer rättvis och demokratisk utveckling. Men handel innebär också risker, och när handel bedrivs mellan parter med olika förutsättningar kan den i stället bidra till ökad ojämlikhet. Det är fortfarande min uppfattning att handeln i dag inte förs på rättvisa villkor, och de vinster som handel skapar fördelas inte på ett rättvist sätt. Orättvisa handelsvillkor och ojämlika möjligheter att delta i världsekonomin är en av huvudförklaringarna till att vår värld fortfarande är så ojämlik och att klyftorna mellan och inom länder i stora delar av världen fortsätter att växa. Handeln måste därför spela en central roll i utvecklingspolitiken. Jag återkommer till min syn på rättvis handel i mina ställningstaganden under punkterna Övrigt om internationell handel, Övrigt om handels- och investeringsfrämjande och Hållbart företagande.

2. Hållbart företagande, punkt 10 (SD)

Josef Fransson (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD) anför:

Vi har i det föregående ställt oss bakom utskottets ställningstagande om hållbart företagande. Vi vill dock i detta sammanhang, i likhet med föregående år då liknande motioner behandlades, påminna om den uppfattning vi gav uttryck för i samband med riksdagens behandling av regeringens skrivelse om hållbart företagande (bet. 2015/16:NU12). Som vi då anförde delar vi regeringens syn när det gäller övergripande mål, riktlinjer och visioner för hållbart företagande. Vi ser ett värde i samförstånd i viktiga sakfrågor som är av betydelse för svensk ekonomi. Regeringens skrivelse innehåller emellertid områden där våra politiska åsikter går isär och där vi menar att regeringens politik kan få allvarliga konsekvenser för tillväxt och jobbskapande. Vilka områden detta är utvecklar vi vidare i det sammanhanget.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2017/18

2017/18:3 av Caroline Szyber (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att EU ska ingå ett bilateralt investeringsavtal med Taiwan och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:103 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en översyn av hur fler gränshinder mellan Sverige och Norge kan rivas i syfte att främja handeln mellan länderna och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:112 av Jimmy Ståhl (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det enbart får säljas certifierade alkomätare och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:149 av Said Abdu och Lars Tysklind (båda L):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över de handelstraktat som reglerar handeln mellan Sverige och Norge för att förenkla gränshandeln mellan länderna och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:490 av Jeff Ahl (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Efta och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:529 av Yasmine Posio Nilsson m.fl. (V):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som medlem i EU bör verka för att kommande associerings- och handelsavtal ska villkoras med respekt för de mänskliga rättigheterna och folkrätten och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör få i uppdrag att skärpa kriterierna när det gäller mänskliga rättigheter för svenskt exportfrämjande och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:530 av Yasmine Posio Nilsson m.fl. (V):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över gällande regelverk för att garantera att svenska investeringar, exportfrämjande och pensionsplaceringar inte bidrar till att kränka eller inskränka ursprungsbefolkningens rättigheter i Latinamerika och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:534 av Lotta Johnsson Fornarve m.fl. (V):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utfärda en rekommendation till det svenska näringslivet utifrån de skyldigheter som följer av FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter att inte verka i ockuperade Västsahara eller handla med produkter från det ockuperade området och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:555 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på hur den ska öka insynen i den verksamhet som Exportkreditnämnden (EKN) och Svensk Exportkredit (SEK) bedriver och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med mer konkreta förslag på hur svenskt exportfrämjande ska bli samstämmigt med politiken för global utveckling och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör följa Norges exempel och införa ett förbud mot att bistånd, exportkrediter, investeringsstöd eller andra former av stöd till näringslivet kanaliseras via skatteparadis och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:725 av Anna Wallentheim (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska arbeta för att EU ställer krav på att endast certifierad palmolja importeras och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:902 av Johan Nissinen m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att avskaffa Europeiska unionens totalförbud mot export av svenskt snus och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:903 av Josef Fransson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra tillståndskravet för handel med metallskrot och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett kontantförbud vid hantering av handel med metallskrot och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:930 av Johan Nissinen m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Business Sweden ska ge Somaliland ökad prioritet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Business Sweden i uppdrag att ge Indien högre prioritet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Business Sweden i uppdrag att verka för ökad export av produkter och tjänster som rör energieffektivisering, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:932 av Johan Nissinen m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för icke snedvridande konkurrensregler nationellt och globalt och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en utvärdering bör göras gällande svenska sektorers långsiktiga importbehov och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka svenska exportmöjligheter gällande högteknologiska produkter högt upp i värdekedjan och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för en öppen och fri handel samt motverka protektionism och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att handelsavtal i första hand ska prioritera en real tillväxt gällande den svenska industrin och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att handelsavtal bör innefatta djuretik, CSR och miljöaspekter där prioriteringen ligger i ett minskat koldioxidläckage och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om handelsavtalet TTIP och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska vara en drivande kraft inom EU för att ett nytt handelsavtal mellan

EU och Storbritannien kommer till stånd och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1029 av Désirée Pethrus (KD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genom politisk styrning ge förutsättningar för långsiktighet som skapar trygghet och stöder företagens arbete för hållbar utveckling, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:1059 av Patrik Björck m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av främjande av byggnation i trä och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1140 av Emma Wallrup m.fl. (V):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det i statliga upphandlingar och exportsatsningar ska ställas krav på att mänskliga rättigheter respekteras i såväl produktionsledet som transportledet och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1141 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i internationella klimatförhandlingar och andra forum bör verka för att miljöteknik och vissa livsmedelstekniker som begränsar klimatförändringarna ges liknande undantag som finns inom TRIPS-avtalet gällande livsbesparande mediciner, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:1277 av Pål Jonson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en översyn av hur fler gränshinder mellan Sverige och Norge kan rivas i syfte att öka handeln mellan länderna och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1600 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Business Sweden ska ge Somaliland ökad prioritet och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2302 av Markus Wiechel (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda omfattningen av bolag vars produkter framkommit som ett resultat av slavarbete och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2711 av Johan Büser och Anna Johansson (båda S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten för regeringen att uppmana svenska företag och offentlig sektor att inte ha verksamhet i det ockuperade Västsahara och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3008 av Karin Enström m.fl. (M, C, L, KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska fortsätta att stå upp för frihandel, fortsätta att riva handelshinder och samtidigt värna konsumentskydd och miljö och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska vara pådrivande för ett ambitiöst transatlantiskt handels- och investeringsavtal (TTIP) mellan EU och USA och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Business Sweden ett fördjupat uppdrag att ytterligare förstärka arbetet inom de kreativa näringarna i sin exportfrämjande verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör utveckla en handelsstrategi som beaktar såväl import som export som delar av en utvecklad handel och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska vara en aktiv röst i världen och WTO som driver på fler och mer omfattande globala frihandelsavtal, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utveckla en strategi inom ramen för EU-samarbetet för att motverka protektionism och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svensk handelspolitik ska vara en tydlig röst för demokrati, mänskliga rättigheter, rättsstatens principer samt jämställdhet och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla handeln med mindre välutvecklade länders ekonomier och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla insatserna för svenska företags möjligheter att medverka i FN-upphandlingar och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Agenda 2030-målen rörande handelspolitik bör tas i beaktande vid upprättande av handelsavtal och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3194 av Jan Björklund m.fl. (L):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om den inre marknaden och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om mer europeisk frihandel med omvärlden och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3239 av Karin Enström m.fl. (M):

31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen i avsnittet Frihandel och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om handel, mänskliga rättigheter och miljö och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3240 av Karin Enström m.fl. (M):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU ska bejaka globalisering, främja frihandel och verka för fler frihandelsavtal och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3258 av Erik Bengtzboe och Jesper Skalberg Karlsson (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att avskaffa Europeiska unionens totalförbud mot export av svenskt snus och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3301 av Jamal El-Haj (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheterna att verka för att stärka kapaciteten i Sveriges exportfrämjande, samordna insatser som förverkligar investeringar och företagsetableringar samt att dessa insatser också omfattar konkreta åtgärder som främjar utländska investeringar och leder till ny produktion i, och export från, Sverige, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:3327 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att se över möjligheten att införa ett exportstöd liknande det i andra länder för att få igång exporten hos svensk småbåtsindustri och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3330 av Amineh Kakabaveh (V):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en mycket strikt uppförandekod ska gälla för de svenska företag som avser att investera i Iran, vilken innebär att företagen respekterar

mänskliga rättigheter inberäknat rättigheter för de anställda vid de svenska företagen att förhandla med arbetsgivaren om löner och arbetsvillkor i enlighet med ILO:s kärnkonventioner, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den svenska regeringen bör verka för att svenska företag som vill investera i Iran gör det i de eftersatta kurdiska områdena så att arbetstillfällen skapas där, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:3345 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M):

30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att satsa på ett paket för ökad livsmedelsexport och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att upphäva exportförbudet av snus inom EU och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3348 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M):

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att handel med sälprodukter åter ska tillåtas och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3352 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M):

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska driva på arbetet i EU med ett grönt frihandelsavtal och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3404 av Lars Hjalmered m.fl. (M):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att minska tullar och andra handelshinder för miljövänlig energiteknik, såsom solceller, och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3405 av Lars Hjalmered m.fl. (M):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsätta Alliansens arbete med hållbart företagande och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3408 av Lars Hjalmered m.fl. (M):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om regelförenklingar och frihandelsavtal och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3410 av Lars Hjälmered m.fl. (M, C, L, KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska fortsätta att stå upp för frihandel, fortsätta att riva handelshinder och samtidigt värna konsumentskydd och miljö, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska vara pådrivande för ambitiösa handels- och investeringsavtal mellan EU och andra delar av världen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Business Sweden ett fördjupat uppdrag att ytterligare förstärka arbetet inom de kreativa näringarna i sin exportfrämjande verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör utveckla en handelsstrategi som beaktar såväl import och export som delar av en utvecklad handel, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att handelspolitiken bör ta hänsyn till svenska konkurrensvillkor med särskilt fokus på små och medelstora företag och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska vara en aktiv röst i världen och WTO som driver på för fler och mer omfattande globala frihandelsavtal, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utveckla en strategi för att motverka protektionism i världen och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svensk handelspolitik ska vara en tydlig röst för demokrati, mänskliga rättigheter, rättsstatens principer samt jämställdhet och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att stimulera exporten av svenska välfärdstjänster och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att nyttja företagsamheten bland kosmopoliter för att utveckla möjligheterna till ökad handel och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla handeln med mindre välutvecklade länders ekonomier och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur regional och lokal exportrådgivning ska kunna upphandlas av fristående aktörer, såsom handelskamrar och exporttjänsteföretag, och tillkännager detta för regeringen.

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidareutveckla insatserna för svenska företags möjligheter att medverka i FN-upphandlingar och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla en strategi för att stärka svenska företags möjligheter till e-handel och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lyfta svensk matkultur och svenska råvaror för att ytterligare främja Sveriges livsmedellexport och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3419 av Lars Hjalmered m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska vara en pådrivande och aktiv röst i världen och WTO och verka för mer omfattande globala frihandelsavtal, motverka protektionism och vara en tydlig röst för global frihandel, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att EU:s tjänstedirektiv breddas i syfte att utveckla den inre marknaden och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa förutsättningar för export av svenska välfärdstjänster och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur regional och lokal exportrådgivning ska kunna upphandlas av fristående aktörer, såsom handelskamrar och exporttjänsteföretag, och om möjligheten att införa exportcheckar och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en auktorisering för företag och organisationer som kvalificerar dessa att delta i upphandling av exportrådgivningstjänster, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsätta stimulera företagandet bland kosmopoliter i Sverige och utveckla landets möjligheter till ökad export och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla insatserna för svenska företags möjligheter att medverka i FN-upphandlingar och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ytterligare förstärka exportinsatserna inom de kreativa näringarna och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att det i bi- och plurilaterala handelsavtal skapas funktionella tvistlösningsmekanismer som underlättar för små och

medelstora företag att etablera sig i andra länder, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör utveckla en handelsstrategi som beaktar såväl import och export som delar av en utvecklad handel och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att minska tull och andra handelshinder för miljövänlig energiteknik, såsom solceller, och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3426 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta den svenska livsmedelsexporten, bl.a. genom inrättandet av livsmedelsattachéer, och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3519 av Josef Fransson (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning om ett bilateralt handelsavtal och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förhandla lojalt och stödja upprättandet av ett djupgående bilateralt handelsavtal mellan EU/EES och Storbritannien och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3520 av Mikael Jansson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta initiativ till att Eurostat ska införa ett industrikomponentsprisindex för att kunna jämföra prisnivåer i olika länder på den gemensamma marknaden för komponentkostnaden för industriutrustning och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3613 av Said Abdu m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en ny modern företagspolitik i en global ekonomi och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3684 av Annie Lööf m.fl. (C):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska driva att EU tar ett globalt ledarskap för fler handelsavtal, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska driva att EU utvecklas som global frihandelsaktör och samtidigt arbetar för att de standarder som förhandlas fram inom EU får global spridning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:3741 av Penilla Gunther m.fl. (KD):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett samordnat statligt stöd för internationalisering bör utvecklas för regionerna och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3744 av Sofia Damm (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen inom ramen för EU-samarbetet bör intensifiera samarbetet med Tyskland och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utveckla en nationell strategi för ett utökat samarbete med Tyskland och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3747 av Penilla Gunther m.fl. (KD):

30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att den internationella kompetens som finns i Sverige genom våra nya svenskar för export och import bättre tas till vara i regionala exportcentrum och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3777 av Anders W Jonsson m.fl. (C):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över vilka åtgärder som kan vidtas för att underlätta export av svenska företags vårdtjänster och vårdinnovationer och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3788 av Helena Lindahl m.fl. (C):

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Europa bör ges större förutsättningar att skapa fler jobb och ökad tillväxt genom att EU ingår fler frihandelsavtal, skapar en gemensam digital inre marknad samt värnar den ekonomiska stabiliteten i unionen för att därigenom möjliggöra för fler investeringar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:3887 av Martin Kinnunen och Runar Filper (båda SD):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att export som främjar energieffektivitet bör främjas och tillkännager detta för regeringen.